şehir

kültür sanat

ISSN: 2587-0947

28

Şeyh Taceddin Veli

Lifos Dağı

Kayseri'de Antik

Mevlana'nın Kayseri Çilehanesi: SEYYİD BURHANEDDİN

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

www.kayseri.bel.tr

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT
2019 SAYI: 28
Ücretsizdir
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2548-0081
E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ
Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI
Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU
Ahmet Selman AKYURT
Prof. Dr. Celalettin ÇELİK
Dursun ÇİÇEK
Fehmi GÜNDÜZ
Mustafa İBAKORKMAZ
Dr. Faruk KARAARSLAN
Ayşe ÖNDER
Salih ÖZGÖNCÜ
Gürcan SENEM
Osman YALÇIN
Yusuf YERLİ
İlyas YILDIRIM

FOTOĞRAF KURULU
Dursun ÇİÇEK
Ali SARAÇOĞLU
Abdullah KOÇ
Faik ÇİFTÇİ
Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN
Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON
Mustafa İBAKORKMAZ
Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI
Ümit ÖZPOLAT

KAPAK TASARIMI
Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM
Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr
www.kayseribusam.com

şehir
kültür sanat

YAPIM
bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi
Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55
Kocasinan - Kayseri
t: +90 352 221 16 16
bilgi@bilgegrafik.com

TASARIM
Ahmet Deniz DOĞAN
Şerife BOZDAĞ

İLLÜSTRASYON
Tuğba DÖKMECİ (sf. 6)

BASKI
HAMDİOĞULLARI A.Ş.
Büyük Sanayi 1. Cadde
Elif Sokak 7/244-246-247
İskitler - ANKARA
t: +90 312 342 08 00

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dergimiz TÜRDEB -Türkiye Dergiler Birliği üyesidir.

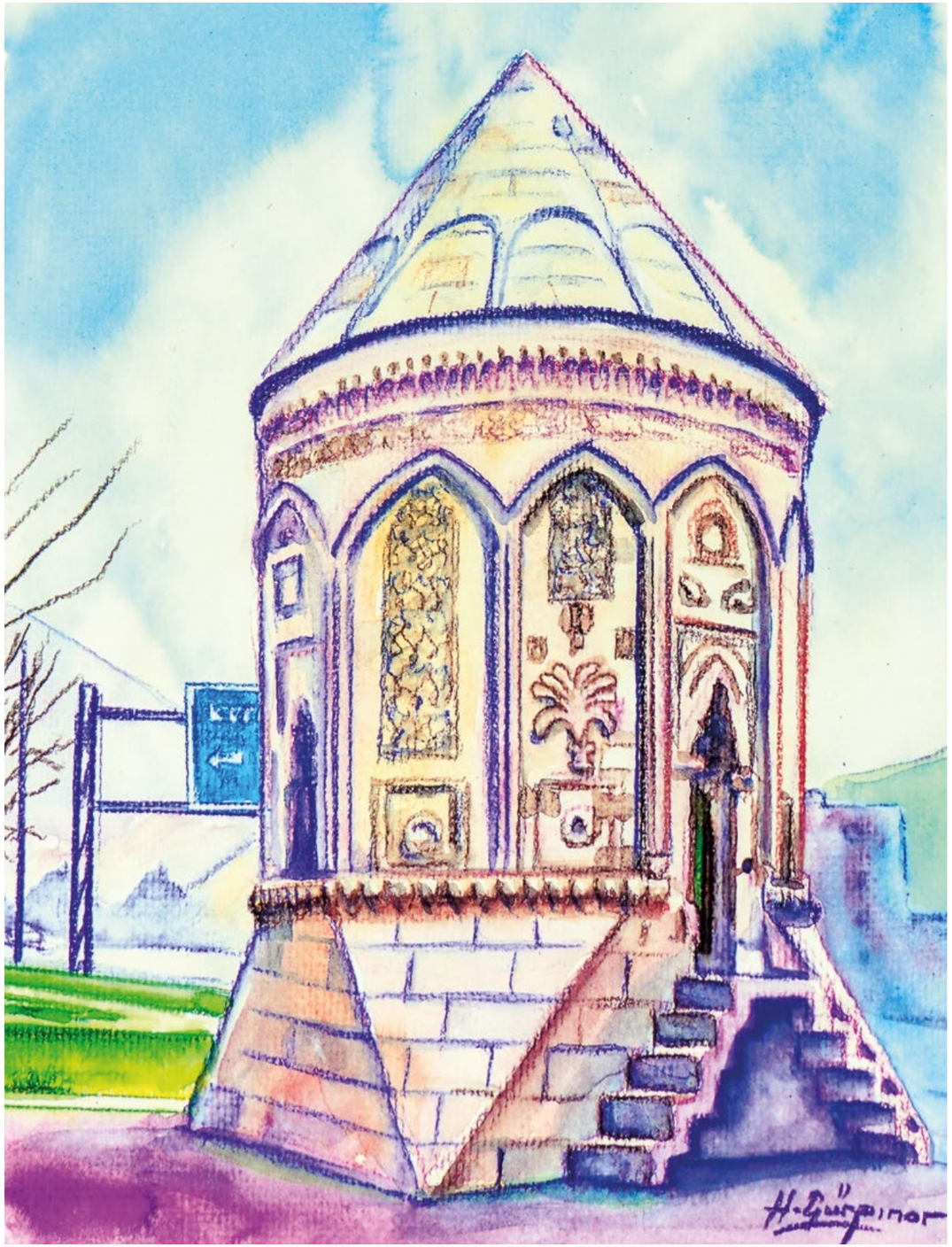

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Değerli Dostlar; Şehir Kültür Sanat dergimiz 28. sayısı ile karşınızda. Yaklaşık iki yılı aşan bir süredir şehrimizde bulunan tabii, tarihî, sosyal, kültürel ve insani zenginliklerimizi, birikimlerimizi gündemine alıyor; güncelleyerek şehrimizin ve ülkemizin beğenisine, bilgisine ve ilgisine sunuyor.

Önceki dönem Büyükşehir Belediye Başkanımız Mustafa Çelik tarafından yayımına başlanan Şehir dergimiz bu dönemde de misyonunu daha bir güçlendirerek, vizyonunu daha bir derinleştirerek yoluna devam edecektir. Çelik Başkanımıza emeklerinden dolayı teşekkür ediyoruz.

Sevgili Hemşehrilerim; Kayseri bizim için sevdanın diğer adıdır. Sevdamız üzerine türküler yakacağız, şiirler yazacağız, romanlar, öyküler kaleme alacağız. Fotoğraflarla, resimlerle zihinlere ve yüreklere güzelliklerimizi nakşedeceğiz. Sevdamızın büyüklüğü ve derinliği kadar, şehrimize olan heyecanımız ve hevesimiz de büyük ve derin. Kayseri'ye olan sevdamızın, heyecanımızın ve hevesimizin yansımalarını tüm faaliyetlerimizde olduğu gibi Şehir dergimizin tüm sayılarında, bütün sayfalarında dün olduğu gibi bugün ve yarın da görecek ve bizimle sevdamızı, hevesimizi ve heyecanımızı paylaşacaksınız. Buna eminim.

Kıymetli Şehir okuyucuları! Üstat Necip Fazıl'ın Sakarya Türküsü'nde dediği gibi insan su misali, kıvrım kıvrım akıyor. Sadece insan mı? Her şey akıyor; su, tarih, yıldız, insan ve fikir. Akışta kenetlenmiş büyük küçük kainat...

Evet zaman da akıyor... Sonbahar, kış derken yeni bir bahara yine erdik. Zamanın akışı da insanın akışına benziyor. İnsan da her an bir halde akıyor, çalışıyor, gayret sarfediyor. Yaşının, vaktinin her bir deminde zamanı ve mekânı anlamlandırmaya çalışıyor.

İnsanın zamanı ve mekânı anlamlandırmasının en önemli göstergeleri ve izleri ise şüphesiz düşünce adına, kültür ve sanat adına ürettikleridir. Hafıza, ortak dil ve geleceğe bırakılanlar ancak bunlarla mümkündür. Bir şeyin anlam ve zihin boyutu olmadan, somut hali yani gerçekliği mümkün değildir.

Bu minvalde bizler özellikle belediyeler olarak geçmişi bilmek, bugünü idrak etmek ve yarını öngörmekle mükellefiz. Yapacağımız her somut eylemin ve projenin düşünce ve anlam boyutu olmazsa eksik kalacağının bilincindeyiz. Şehir ile ilgili tarihî, kültürel ve sanatsal bir bağlama sahip olamayanlar şehirle ilgili bir fikre ve düşünceye de sahip olamazlar. Şehirler bir kültürün, bir zihniyetin, bir düşüncenin somutlaşması, bizim açımızdan "medinenin medeniyete dönüşmesi" ile doğru orantılıdır.

Bunun içindir ki Kayseri'nin geçmişi tarihidir, bugünü bilincidir, yarını umudu ve hayalleridir. Şehir edebiyatla, mimariyle, sanatla, kültürle şehirdir.

Bu bilinçle 28. sayımızla huzurlarınızdayız. Birbirinden önemli ve güzel yazılarla dopdolu dergimiz.

Bu sayıya Kayseri'mizin sembol şahsiyetlerinden Şeyh Taceddin Veli ile başlıyoruz. Mustafa Işık hocamızın yazısını ilgiyle okuyacaksınız. Editörümüz Dursun Çiçek Kayseri'nin doğal güzelliklerini anlatmaya devam ediyor. Bu sayıda ise Erciyes'in eteklerinde bir selviyi andıran Lifos Dağı var. Birbirinden güzel ve ilginç fotoğraflar eşliğinde hem okuyacak hem seyredeceksiniz.

Yıllarını Kayseri'ye vermiş kıymetli hocalarımızdan Kemal Göde'nin Ahilik yazısı, Kayseri ve Anadolu ile özdeşleşmiş esnaf kültürümüzün tarihsel anlamını ve boyutunu anlatıyor. Ticari hayatımızın uhrevi ve ahlaki bağlamı olan ahilik önemli kimlik değerlerimizden biridir.

Osman Özsoy hocamızın İzlerin Yolunda başlıklı yazısı Kayseri tarihi, kültürü ve hafızası bağlamında belgesel tadında bir yazı olmuş. Fotoğraflar eşliğinde keyifle okuyacaksınız.

Kayseri deyince akla ilk gelen isimlerin başındadır Seyyid Burhaneddin Hazretleri. Mevlana'nın da hocası olan Seyyid Burhaneddin'in Mevlana'nın yetiştirilme boyutunu içeren çile sürecini Akgül Zor Sarı kaleme aldı.

Tarihçi hocalarımızdan Mehmet Karaarslan dünyaca ünlü tarihçi ve coğrafyacımız Kâtip Çelebi'nin Cihannüma isimli eserinden Kayseri ile ilgili bölümü hazırlamış. Zaman içinde Kayseri üzerinden tarihe bir yolculuk yaparak hafızamızı tazeleyeceğiz.

Gülay Dönmez'in Katre-i Gülük başlıklı yazısı bir sanatkârın Gülük Camii'ndeki izlenimlerini, duygularını anlatıyor. Kayseri'mizin sanatsal anlamda da en eski eserlerinden biri olan Gülük Camii'nin damlalarını bir sanatkârın kaleminden okumak ayrı bir zevk.

Şehirler türküleri ile ağıtları ile şehirdir. Bu sayıda Edebiyat bölümümüzde Sarı Suna'nın Ağıdı var. Ziya Şahin'in kaleminden okuyacaksınız.

Söyleşi bölümümüzde yine Kayseri'mizin önemli sanatkarlarından birisi var. Hasan Gürpınar... Mustafa İbakorkmaz'ın söyleşisini resimleri eşliğinde okuyacaksınız.

Şehir ve Hafıza, Gezi, Kitabiyat, Şehrin Yüzleri, Akademi Günlüğü, Kayseri Sofrası ve Kültür Sanat haberleri bölümümüz de birbirinden önemli yazı ve fotoğraflarla dopdolu.

29. sayımızda buluşmak dileğiyle, kitapla, dergiyle, kültürle sanatla kalın diliyorum...

Dr. Memduh Büyükkılıç
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

içindekiler...

PORTRE
Şeyh Taceddin Veli
Doç. Dr. Mustafa Işık
6

DOĞA
Lifos Dağı
Dursun Çiçek
10

KÜLTÜR
Selçuklu ve Eratnalı Devirlerinde Kayseri'de Ahilik
Prof. Dr. Kemal Göde
18

ARKEOLOJİ
İzlerin İzinde
Prof. Dr. Osman Özsoy
24

MEKÂN-PORTRE
Mevlânâ'nın Kayseri Çilehanesi
Akgül Zor Sarı
30

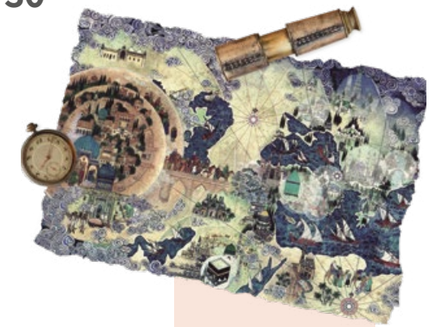

TARİH
Kâtib Çelebi'nin Cihânnümâ Adlı Eserinde Kayseri Sancağı
Mehmet Karaarslan
34

SANAT - MİMARİ
Katre-i Gülük
Gülay Dönmez
38

EDEBİYAT
Sarı Suna'nın Ağıdı
Ziya Şahin
44

SÖYLEŞİ
Hasan Gürpınar Kayseri'de Rengin Dili
48

ŞEHİR VE HAFIZA
Kayseri'yi Fotoğraflayanlar: Ayşegül Kurt
Alper Asım
56

GEZİ
8. Bünyan Kış Yüzme Şenliği
Cafer Algül
64

ŞEHRİN YÜZLERİ
Osman Kavuncu
Ahmet Sıvacı
72

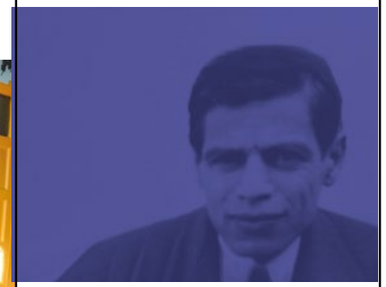

KİTABİYAT
A•kalemler
Mustafa İbakorkmaz
78

SOFRA
Yeşil Mercimek Çorbası
Şehir Kültür Sanat
81

AKADEMİ GÜNLÜĞÜ
Şehir Kültür Sanat
82

KÜLTÜRDEN
Şehirden Kısa Kısa Haberler
Şehir Kültür Sanat
88

Şeyh TACEDDİN VELİ

Doç. Dr. Mustafa Işık

Kayseri'mizin sembol isimlerinden olan ve Kayseri'de bir mahalleye adını da veren Şeyh Taceddin Veli'nin doğum ve vefat yılları ile ilgili sağlıklı bilgilere sahip değiliz. Mezarı, adıyla anılan Taceddin Mahallesi'ndeki türbesindedir. Ahi Evran Esnaf Müzesi'nin batısına düşmektedir. Mihrab şeklindeki mezar taşı çiçek ve çarkıfelekle süslenmiştir. Kitabesi şöyledir: "Burası Allah'ın rahmetine muhtaç, İmam Velid oğlu Mahmud oğlu Taceddin'in kabri şerifidir. Hicri 721 yılı Ramazan ayında vefat etmiştir."[1] Buna göre ölüm tarihi, "Ekim 1321" yılına denk düşmektedir. Halvetiyye tarikatı silsilesinde de Kayserili Şeyh Taceddin (ö. 883/1478) adı geçmektedir.[2] Ancak, görüldüğü gibi, vefat tarihi farklıdır. Halvetiyye tarîkatı, Tebrizli Ömer Halveti'ye (ö. 800/1397) dayandırılan meşhur tarikattır. Ahmed Nazîf Efendi ise 923/1517 yılında vefat etmiştir, demektedir.[3] Yukarıdaki kayıtlara bakıldığında bu bilgi yanlış veya sonraki şeyhlerden birine ait olmalıdır.

Şeyh Taceddin'in vefatından sonra yerine oğlu Şeyh Kemaleddin geçmiştir. İkisi de Cami bitişiğindeki türbede gömülüdürler.[4]

1 Özkeçeci, İlhan, *Tarihi Kayseri Cami ve Mescidleri*, Kayseri, 1997, s. 188.
2 Bkz. DİA, 15 / 393; "*Halvetiyye*" Maddesi, Süleyman Uludağ, İstanbul, 1997.
3 Bkz. Ahmed Nazîf, *Mirat*'ta ölüm tarihini 920 olarak zikreder. s. 42.
4 Ahmed Nazîf Efendi, Ahmed Nazîf Efendi, *Kayseri Meşhurları = Kayseriyye Meşâhiri*; Sadeleştirenler: M.ve H. Diriöz, Kayseri, 1991, s. 22; *Mir'at-ı Kayseriyye = Kayseri Tarihi*, Sadeleştiren: Mehmet Palamutoğlu, Kayseri, 1987, s. 40.

1500 (H. 906) tarihinde Taceddin Halife Mahallesi kaydı, 1520'de (H. 926) ise bu mahalleye bağlı Cemaat-ı Müridan-ı Şeyh Taceddin adıyla müridlerden bahsedilmektedir.[5] Ahmed Nazîf, "Kadiriyye Tarikatı'nın ulu şeyhlerinden olan bu zatın camiinden, yanındaki mektepten ve 919/1513 tarihli vakfından bahsetmektedir."[6] Uzun yıllar Vakıflar Bölge Müdürlüğü yapan Mehmet Çayırdağ, bu vakfiyenin Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde olduğunu yazar.[7] Taceddin soyundan gelen çağdaş Tevfik Taceddin'den edindiğimiz vakfiyenin fotokopisi, arşivimizde mevcuttur.

Türbe 1316/1898 tarihinde tamir geçirmiş olup[8] son olarak 1990'lı yıllarda tamir edilmiştir.[9] İlhan Özkeçeci bu konuda daha güncel bilgiler vermektedir.[10] Ahmed Nazîf, yıkık olan Türbe'nin dönemin Kayseri valisi Mehmed Nazım Paşa (ö.1926) tarafından yeniden yaptırıldığını yazar.[11] Bu Paşanın, Nazım Hikmet'in (ö.1963) dedesi olduğu hatırlanmalıdır. Mihrap tipinde yapılmış mezar taşının süslemeleri mevcuttur. 128 cm boyunda, 34 cm enindedir. Tahta sandukalar, bodrum şeklindeki alt kattadır. Bir sanduka içinde birden fazla iskelet mevcuttur. Bu durum, burasının Taceddinzadeler için aile mezarlığı olduğunu göstermektedir.

1318/1900 tarihli salnamede, ziyaret makamları arasında "Şeyh İbrahim Taceddin Karamanî" olarak adı geçmektedir.[12] Ahmed Nazîf (ö.1914), o yıllarda Kayseri'de Taceddinzade ve Bakırcızade adıyla tanınan ailelerin şeyhin soyundan olduklarını belirtir.[13]

Günümüzde, Diyanet'ten emekli Tevfik Taceddin bu sülaleden olup vakıfla ilgilenmektedir. Cumhuriyet Döneminde eski mektep yıktırılıp yerine bir ilkokul yaptırılmıştır. Adı Etiler İlkokulu konmuştur. 1937 yılında Taceddin Cami ve arsası Vakıflar Genel Müdürlüğünce Milli Eğitime devredilmiş; böylece okula katılmıştır. 1995 yılında bu okul da yıktırılarak yeni bir bina yapılmıştır. 2003 yılında türbe yanına Taceddin Veli Camii yaptırılmıştır. Kayıtlarda 1500'lü yıllarda başlayan mahallenin ismi günümüze kadar ulaşmıştır. Günümüzde Kayseri'de Taceddin Caddesi de bulunmaktadır. Mehmed Akif'in (ö.1936) İstiklal Marşı'nı yazdığı, Ankara'nın Samanpazarı semtindeki Taceddin Dergâhı'nın da, bu tarikata/zata bağlı bir dergâh olduğu iddia edilir. ▪

5 İnbaşı, Mehmed, *XVI. yy. Başlarında Kayseri*, Kayseri, 1992; s. 47.
6 Ahmed Nazîf Efendi, *Kayseri Meşhurları*, s. 22.
7 Çayırdağ, Mehmet, *Kayseri Tarihi Araştırmaları*, Kayseri, 2001, s. 230.
8 Ahmed Nazîf Efendi, *Mir'at-ı Kayseriyye*, s. 40.
9 Cami ve yeri için bkz. Özkeçeci, s. 188.
10 Özkeçeci, cami ve türbe hakkında bilgi vermektedir. Bkz. s. 188.
11 Ahmed Nazîf Efendi, *Kayseri Meşhurları*, s. 22.
12 Kocabaşoğlu-Uluğtekin, *Salnamelerde Kayseri*, Kayseri, 1998, s. 134.
13 Ahmed Nazîf Efendi, *Kayseri Meşhurları*, s. 22.

BİR MENKIBE

İbrahim Halvetî Hazretleri gençliğinde babasının işi gereği ticaretle uğraştı. Bu sebeple birçok yerleri dolaştı. Sâlih bir zât olan babası Cemâleddîn İbrahim Efendi, Nakşibendî yolunda idi. Oğlunun da velî bir zâtın terbiyesine girmesini çok isterdi.

İbrâhim Halvetî bir gece rüyasında ceddi Hazret-i Ali'yi gördü. Hazret-i Ali Efendimiz kendisine tebessüm edip, başına bir taç koydular ve "Ey oğlum! Sen Halvetî büyüğü bir zât ile terbiye olunursun." buyurdular. İbrahim Halvetî kalkınca, kendisine rüyada bir işaret verildiğini anlayıp, bu yolun büyüklerinden birisine gitmek istedi. Şehri dolaşmaya başladı. Gezerken ticaretle uğraşan bir arkadaşı ile karşılaştı. O "İbrahim! Erzincan'a gidip malımızı orada pazarlamak isteriz. Arzu edersen sen de gel." dedi. Seyyid İbrahim kabul edip, yola çıktılar.

Erzincan'a varınca, orada bir müddet kaldılar. Bir cuma günü camiye gittiler. Camide bir zât gönülleri alan sözler söyledi. Namazdan sonra İbrâhim Halvetî vaaz eden zâtın elini öpmek için ilerledi. Yanına geldiğinde, o zât: "İbrahim! Senin yetişmen Halvetî yolu iledir. Biz de o hizmetteyiz." buyurdu. Bunu işiten Seyyid İbrahim derhal o zâtın ellerini öptü. O zâtın Pir Muhammed Erzincanî Hazretleri olduğunu anlayıp, talebesi olmakla şereflendi. Bütün mal ve mülkünü de dergâhın fakirlerine, muhtaç talebelerine dağıttı. Hocasının verdiği vazife gereği nefsiyle mücadeleye başladı. Kısa zamanda olgunlaşıp, icâzet, diploma aldı. Hocası onu insanlara ilim ve edeb öğretmesi için Kayseri'ye gönderdi. Giderken de "İbrahim oğlum! Bizim sana yapabildiğimiz, ecdadının haber verdiği şeyi teslim etmekti." buyurdu.

Seyyid İbrâhim Halvetî, Kayseri ve etrafında Hakk yolun bilgilerini öğretmekle meşgul oldu. Bir gün tanıdıkları onu alıp bir kır gezisine götürdüler. Bir bahçede oturuldu. Oradakilerden her biri velilik ve kerâmet hakkında bir şeyler söylediler. O sırada Seyyid İbrahim'in talebelerinden biri de "Acaba hocamızda böyle kerâmet, harikulade şeyler var mı?" diye gönlünden geçirdi. Tam o sırada bağ kapısına bir fakir gelip "Allah için bir şey." diye bir şeyler istedi. Seyyid İbrahim Hazretleri kerâmet isteyen talebesine hitaben "Oğlum git şu ağacı silkele. Her ne düşerse onu fakire ver." buyurdu. O talebe de işaret edilen ağacı silkeledi. Yere bir miktar yaprak düştü. Talebe o yaprakları eline aldığında onların gümüş olduğunu gördü. Fakire verirken de tamâ edip, bir kısmını gizlice cebine koydu. Sonra hocasının yanına döndü. O zaman Seyyid İbrahim Hazretleri "Oğlum! Bunlar onun nasîbidir. Sana bir faydası olmaz. Onları git şu nehre dök de gel." buyurdu. O zaman talebe elini cebine sokup çıkardığında gümüş yaprakların hepsinin çakıl taşları hâline geldiğini gördü. Hemen hocasından af dileyip, tövbe etti. Bir daha da gönlünden böyle şeyler geçirmemeye karar verdi.

Himmetleri üzerimize hazır ve daim olsun. ▪

LİFOS DAĞI*

Dursun Çiçek

Dağı dağ bilir. Dağı dağ anlatır. İnsan da dağı dağ ile bilir ve dağı dağdan öğrenir. Erciyes'i bilmeden Orta Anadolu'da herhangi bir dağı bilmeniz, anlamanız mümkün değildir. Onun bütünlüğünü anladıktan sonra ancak dağ ile ilgili bir fikriniz oluşur. Tek tek dağlardan yola çıkarak Erciyes'e ulaşmaya çalıştığınızda ise yolculuğunuz yarım kalma riskini içinde taşıdığı gibi hedefi anlayamama ihtimali de vardır. Anadolu'da dağı

*Barut Dağı

temsil eden Erciyes ise önce onu anlamak gerekiyor. Sonrasını zaten o size bir türlü anlatıyor. Bazen bir türkü, bazen bir şiir, bazen bir fotoğraf, bazen bir resim, bazen bir destan, öykü veya hikâye olarak gelir size. Nitekim bu anlatımlarında bencillik yapmaz Erciyes. Her seferinde eteğindeki bir dağın, bir vadinin, bir tepenin, bir yaylanın hikâyesini de anlatır. Bu anlamda tıpkı Ali Dağı gibi, Yılanlı Dağ gibi, Sütdonduran gibi Lifos da Erciyes'in en güzel türkülerinden, resimlerinden, hikâyelerinden biridir.

Lifos Dağı sureta güzelliğinin dışında doğa yürüyüşçülerinin en çok tercih ettiği alanlardan da biri. Etrafında hala aktif bulunan yaylaklar yeni yapılan kayak pistlerinin etkisiyle biraz daha Kartın tarafına kaysa da Lifos doğal bitki çeşitliliği bakımından Erciyes'in en zengin alanlarından biri olma özelliğini muhafaza ediyor.

Erkilet'ten Erciyes'e baktığınız zaman neredeyse Orta Anadolu'nun bütün dağlarını görürsünüz. Erciyes'in sol arka tarafında Tahtalı ve Bakır Dağları, hemen arkasında Aladağlar ve Demir Kazık, biraz daha sağ tarafta ise Hasan Dağı... Bunların tam ortasında bütün heybetiyle Erciyes... Sağında Ali Dağı, solunda Yılanlı Dağı... Erciyes'in eteklerine tutunmuş irili ufaklı onlarca dağı ve tepesi var. Kefeli, Kartın, Ağbayır, Oğlakkıran, Sütdonduran bunlardan sadece birkaçı. Ama bunların içinde endamıyla Erciyes'in tam önünde, adeta Erciyes'e gidenleri karşılarcasına güzelliği ve duruşu hemen fark edilen bir dağ bulunur. Eskilerin İlifos dedikleri, yerel halkın Barut Dağı dediği, bazı kaynaklarda Kifos da denilen Lifos Dağı... Lifos (Barut) Dağı, 3917 m'lik yüksekliği ile Türkiye'nin en büyük/yüksek dağlarından biri olan Erciyes'in giriş kapısıdır. 2509 m yüksekliği ile küçümsenemeyecek bir yüksekliğe de sahiptir.

Tarihî anlamda izlerin en çok bulunduğu dağdır Lifos. Nitekim tarihçilere göre Lifos adını bu tarihî niteliğinden almaktadır. Yani Lifos, tepedeki yerleşim biriminin adıdır ve adını da buradan alır. Meşhur hamamlara sahip olduğu belirtilir. Buranın bir tapınak şehir olduğunu iddia eden tarihçiler de vardır.

Lifos Dağı sureta güzelliğinin dışında doğa yürüyüşçülerinin en çok tercih ettiği alanlardan da biri. Etrafında hala aktif bulunan yaylaklar yeni yapılan kayak pistlerinin etkisiyle biraz daha Kartın tarafına kaysa da Lifos doğal bitki çeşitliliği bakımından Erciyes'in en zengin alanlarından biri olma özelliğini muhafaza ediyor. Etrafındaki yabani kavaklar bir orman görüntüsü verir. Baharda yemyeşil, sonbaharda sapsarı, kışın bembeyaz hali ile seyredenlere görünenin anlamı ile ilgili tecelliler sunar.

Nitekim bazı tarihçiler buradan yola çıkarak Erciyes Dağı'nın etrafının geçmişte orman bölgesi olduğunu belirtirler. Strabon ünlü eserinde bunun altını şöyle çizer: "... *Bütün Kapadokya'da hiç kereste olmadığı halde Erciyes'in bütün etrafı ormanlarla kaplıdır ve böylece kolaylıkla kerestecilik yapılabilir; fakat ormanlık bölgenin hemen altında birçok yerlerde ateşler ve aynı zamanda yer altında soğuk su vardır, fakat ne ateş ne de su satha çıkar. Bu sebeple memleketin çok kısmı otla kaplıdır. Bazı yerlerde de arazi bataklıktır ve geceleri buradan ateş çıkar. Memleketi tanıyanlar ağaçları işleyebilirler, zira onlar tehlikeye karşı dikkatlidirler fakat arazi ekseri insanlar ve bilhassa sığırlar için tehlikelidir, çünkü görünmeyen ateş çukurlarına düşebilirler... 'Mazaka'dan (Kayseri), Kilikya eyaleti olarak adlandırılan yerdedir... Bu şehre aynı zamanda 'Eusebeia' ve ilave olarak da 'Argaios'un yanında' denir. Zira burası, tepesinde hiç bir zaman kar eksik olmayan, dağların en yükseği Argaios'un (Erciyes) eteklerinde kurulmuştur."*

Bunun ötesinde Erciyes'in diğer dağlarından farklı olarak başka bir özelliği daha vardır Lifos'un... Tarihî anlamda izlerin en çok bulunduğu dağdır Lifos. Nitekim tarihçilere göre Lifos adını bu tarihî niteliğinden almaktadır. Yani Lifos, tepedeki yerleşim biriminin adıdır ve adını da buradan alır. Meşhur hamamlara sahip olduğu belirtilir. Buranın bir tapınak şehir olduğunu iddia eden tarihçiler de vardır. Özellikle geleneksel kültürlerde dağların, yükseklerdeki mağaraların inziva yeri olarak kullanılması yaygın bir unsurdur.

Şehirlerin etrafındaki dağların kutsallaştırılmasını da düşünürsek bu iddialar çok da yabana atılacak iddialar değildir. Nitekim Roma ve Bizans döneminden kalan bazı sikkelerde tapınak figürleri vardır. Dağın etrafındaki sur izleri en azından burada mahiyetini tam olarak belirleyemediğimiz bir yerleşimin olduğunun göstergesidir.

Nitekim Cengiz Kayacılar'ın verdiği bilgilere göre kraterde; tarihî bir yerleşmeye ait surlar, burçlar, sarnıçlar, taş meskenler ve kemerli mezar yapılarından oluşan kalıntılar bulunmaktadır. Krater duvarları çepeçevre surlarla örülerek yükseltilmiştir. Ancak günümüzde bu sur kalıntıları oldukça tahrip olmuş vaziyette, genelde 1-1,5 metrelik duvar kalıntıları halindedir. Özellikle kraterin doğu kenarında, surlara bitişik vaziyette taş mesken kalıntıları ve kemerli mezar yapıları bulunmakta, ancak yine bu kalıntılar da oldukça tahrip olmuş durumdadır. Krater tabanının güney kenarındaki en çukur alanda bulunan su kaynağı ise sarnıç ve su toplama havuzu gibi bazı su yapıları ile ıslah edilmiştir. Ancak bu su yapıları da son derece tahrip olmuş durumdadır.

Halit Erkiletlioğlu, "Kayseri Tarihi" adlı eserinde Lifos ile ilgili şunları söyler: "Eski Tunç devri olan 2500-2000 yılları arasında yerleşim mahalleri, Kültepe'de olduğu gibi höyükler üzerine kuruluyordu ki en önemlilerinden biri de Erciyes'in kuzey-doğu tarafındaki Kifos'un tepesinde bulunan bir yerleşim alanıdır. Burada oturan insanlar hayvancılık, madencilik, çömlekçiliğin yanı sıra ticaretle uğraşıyorlardı. Kaneş'in önemini kaybetmesinden sonra Erciyes'in kuzeyindeki bu Mazaka, bir site devlet olarak Tabalların önemli bir merkezi haline gelir. Daha sonra muhtelif kavimlerin hâkimiyetine geçen Mazaka bir süre de Perslerin hâkimiyetinde kalmış. Ateşperest olan Persler, kutsal dağ Erciyes'i dini temayülleri için uygun bir yer olarak görmüşler ve sürekli olarak bu çevreye yerleşmişlerdir. Mazaka'nın Frig dilinde Mazalos-Zeus'dan geldiği, bu kelimeyi Perslerin Mazaka şeklinde söylediği ve büyük anlamına geldiği ifade edilir. Mazaka'nın Kapadokyalıların ceddi olan Mosoch'dan ya da tanrıça Ma'dan geldiğine dair iddialar da vardır." Halit Erkiletlioğlu kitabında bu tarihî yerleşim alanının Mazaka olabileceğini ya da hiç olmazsa Frig ya da Etilere ait bir site olabileceğini belirtilir ve buradaki kalıntıların izlerinin hala görülebildiğini söyler.

Sadece zirvesi ve etekleri ile değil çevresi ile de Erciyes'in en güzel mekânıdır Lifos. Sağ tarafında Tekir Yaylası, arkasında Ağbayır, sol tarafında Serçer Yaylası bütün güzelliğiyle Lifos'u süsler. Özellikle nisan ortalarından itibaren toprağı toprak, suyu su, havayı hava olarak bulmak, görmek ve yaşamak isteyenler için eşsiz bir yer haline gelir Lifos ve etrafı.

Mehmet Çayırdağ ise biraz daha farklı açıdan yaklaşır Lifos'taki sur ve yapılara. Ona göre Lifos'taki yapı kalıntıları, aynı Ali Dağı'nın üzerinde olduğu gibi XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Hristiyan cemaatlerin kutsal günlerde gelip kaldıkları manastırların, yerleşme yerlerinin ve su depolarının olduğu bir mekân da olabilir. Nitekim Lifos'ta bulunan su deposu harçlarının eskiye giden Horasan harç olmadığı, yakın döneme ait kireç ve kum harç olduğu görülmüştür. Arazide yapılan yüzey araştırmasında da eskiye giden herhangi bir seramik veya desenli bir taş parçasına rastlanmamıştır. Eğer böyle ise etraftaki basit sur, bu dönemde buraya çıkan insanların hayvanlarını ve kendilerini kurtlardan korumak, hayvanların dağılmasını önlemek için yapılmış olabilir.

Lifos'un fotoğrafçılar ve gezginler için en önemli özelliği ise gerek şehrin ve gerekse Erciyes Dağı'nın en güzel biçimde göründüğü bir mekânsal özelliğe sahip olmasıdır. Sadece zirvesi ve etekleri ile değil çevresi ile de Erciyes'in en güzel mekânıdır Lifos. Sağ tarafında Tekir Yaylası, arkasında Ağbayır, sol tarafında Serçer Yaylası bütün güzelliğiyle Lifos'u süsler. Özellikle nisan ortalarından itibaren toprağı toprak, suyu su, havayı hava olarak bulmak, görmek ve yaşamak isteyenler için eşsiz bir yer haline gelir Lifos ve etrafı.

Eskiden Lifos'un etrafında yaylaklar çok daha yoğun olurdu. Mart ayı ile birlikte yaylalara gelen hayvanlarını getiren insanlar bölgeye yeni yapılan kayak pistleri ile birlikte biraz daha gerilere, Kartın, Hacılar, İncesu ve Develi taraflarına çekildiler. Ancak buna rağmen dağlarda koyun melemeleri dağların türküsünü söylemeye devam ediyor. Çobanlar artık kaval çalmasalar da dağları bekliyorlar. Dağ çiçekleri bulutlarla söyleşirken, rüzgâr fısıltılarını karşı tepelere ve dağlara taşıyor. Sulardaki heyecan ve çırpınış ise kenarında bekleyen bir Yunus telaşı... ▪

Selçuklu ve Eratnalı Devirlerinde

Kayseri'de Ahilik

Prof. Dr. Kemal Göde

Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü/İlâhiyat Fakültesinde (1975-1984) ve EÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde (1984-1993) öğretim üyeliği yaptıktan sonra, 1993 Ekiminde SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne naklen atanan ve yirmi yıla yakın kaldığım Kayseri ile ilgili ilmi çalışmaları bulunan biri olarak, Selçuklu ve Eratnalı devirlerinde Kayseri'de Ahilik kültürü hakkında özet bir bilgi sunmak istiyorum.

Anadolu'da içtimaî, dinî, ticârî, meslekî hatta askerî dayanışmayı sağlayan Türk-İslâm kültür ve medeniyetinin kalıcı kuruluşlardan biri ve en önemlisi şüphesiz "Ahîlik Teşkilatı"dır. Âşık Paşa-zâde'nin Anadolu'da önem ve hizmetlerinden söz ettiği "Ahiyan-ı Rum" yâni "Anadolu Ahileri" olup, merhum Ord. Prof. Dr. M. Fuat Köprülü hocamız, bu teşkilatı "Ahîyetü'l-Fityân/kardeş yiğitler" adıyla kaydetmiştir.

Türkistan'dan beri görülen "akı" yâni eli açıklık, seleklik, yiğitlik, cömertlik felsefesinin İslâmî "fütüvvet" geleneği ile kaynaşması neticesinde Anadolu'da ortaya çıkmış bulunan "Ahilik", XIII. yüzyıl başlarından "Gedik" haline dönüştüğü 1727 yılına kadar geçen süre içinde, Türk insanının ticâri, içtimâî, dinî, askerî, siyasî ve meslekî teşkilâtı olarak tarihimize geçmiş ve Türklük-Müslümanlık şuurunun yayılıp canlı kalmasında mühim rol oynamıştır. Anadolu Türklerinin,

göçebe hayattan yerleşik hayata geçmelerini hızlandıran, çoğunluk Müslüman olmayanların elinde bulunan sanat ve ticaret hayatına Türklerin de katılmasını sağlayan ve ayrıca güzel ahlâk ilkelerini, misafirperverliği, işbirliğini ve yardımlaşmayı Türk insanına yerleştiren Ahîliğin Anadolu'nun ebedî Türk vatanı haline gelmesinde önemli hizmetinin olduğu bilinen gerçeklerdendir. Bu dinî, millî ve insanî esasların, Ahîliğin bir yan kolu olan ve bugün hâlâ izleri görülen "yâren teşkilatı", "misafirhane" ve "köy misafir odaları" aracılığıyla en ücra yerlere kadar götürülmüş olduğu da bilinmektedir. Ahîlerin silahları da vardı ve bulundukları yerleri sultan adına yönetirlerdi.

Anadolu'da iktisadî hayatın Türklerin eline geçmesini sağlayan ahî teşkilatının kurucusu olan Ahî Evran, Selçuklu Sultanı I. Gıyâseddin Keyhüsrev'in (1205-1211) ikinci saltanatı yıllarında 1205'te hocası ve sonradan kayınbabası olacak olan Şeyh Evhadeddin Kirmanî ile birlikte Anadolu'ya gelmiş ve 1206'da da Kayseri'ye yerleşmiştir. Selçuklu Türkiye'sinde, Konya'dan sonra ikinci başşehir olması sebebiyle "Dârü'l-Mülk" ve sultanlar buradan sefere çıktıkları için de "Dârü'l-Feth" unvanlarıyla anılan ve önemli kültür ve ticaret merkezlerimizden biri olan Kayseri'de ahîler ve bacıların iş yerleri olarak debbağlar, örgücüler, bakırcılar ve çizmeciler çarşısının bulunduğunu biliyoruz. Dünyanın ilk sistemli araştırma hastanesi olan Gevher Nesibe Tıp Fakültesi ve Hastanesinin açıldığı günlerde Kayseri'ye gelen ve bir tabakhâne kurarak debbağlık yapan Ahî Evran, hem Ahî Teşkilatı'nın kurucusu ve hem de debbağların pîri sayılmıştır. Kayseri'de "debbağlar çarşısı"ndaki mescid ve zâviyeye bitişik, bir kapısı mescide bir kapısı da

Ahî Evran'ın debbağ olması ve debbağların pîri sayılması, ayrıca kasaplar, ekmekçiler, tâcirler, kılıççılar, bıçakçılar, neccarlar, taşçılar, bakkallar, sakalar, okçular, kuyumcular, bahçıvanlar gibi pek çok mesleğin de pîrleri kabul edilmesi, hem teşkilata dinî bir hava kazandırmış ve hem de cemiyetteki bütün meslek mensuplarının böyle bir esnaf teşkilatının çatısı altında bir araya gelmelerini sağlamıştır.

dışarıya açılan evde oturduğu söylenen Ahî Evran, kendisi gibi Türk olan hocası Şeyh Evhadeddin Kirmanî'nin kızı, "Genç Kızlar Teşkilatı"nın kurucusu olarak bilinen ve daha sonraları "Kadın Ana" diye ün yapan Fatma Bacı ile evlenir. Şeyh Evhadeddin Kirmanî ile Anadolu'yu şehir şehir dolaşan Ahî Evran, her gittiği yerde Ahî Teşkilatı'nı kurmuş, zamanla da müritleri tarafından bu teşkilat kasabalara ve köylere kadar götürülmüştür. Bizzat Ahî Evran'ın debbağ olması ve debbağların pîri sayılması, ayrıca kasaplar, ekmekçiler, tâcirler, kılıççılar, bıçakçılar, neccarlar, taşçılar, bakkallar, sakalar, okçular, kuyumcular, bahçıvanlar gibi pek çok mesleğin de pîrleri kabul edilmesi, hem teşkilata dinî bir hava kazandırmış ve hem de cemiyetteki bütün meslek mensuplarının böyle bir esnaf teşkilatının çatısı altında bir araya gelmelerini sağlamıştır. Kayseri'de anılan bu mesleklerin bazılarına ait olmak üzere hala devam eden kapalı çarşı, bedesten ve arastalar bulunmaktadır. Anadolu'ya ve Kayseri'ye gelmeden önce de, Ahî Evran'ın bir debbağ olması ve meslekî dayanışmanın ilk örneğini Kayseri'de debbağlıkta yâni dericilikte göstermesi sebebiyle, ahîlerin yüzleri bulan iş yerlerinde tarihî Türk dericiliğini devam ettirerek, ayakkabı, çizme, tulum, kışın giyilen deri elbise, torba, kolan, kayış, kuskun, at eğeri, silah ve koşum takımlarını imâl ederek, bir taraftan Türkiye/Anadolu'da Türkmenlerin askerî ve içtimaî ihtiyaçlarını karşıladıkları, diğer taraftan da ihtiyaç fazlasını Suriye ve Mısır gibi ülkelerin tüccarlarına satarak gelir elde ettikleri bilinmektedir. Böylece, Türkmenler hammadde olan derilerini ahîlere, ahîler de işlenmiş ve imal edilmiş mallarını Türkmenlere satmak suretiyle, hem ticarî hayatın canlı kalmasını sağlamışlar ve hem de karşılıklı dayanışma içinde bulunarak zenginleşmişlerdir.

Ahîlikte sanat dereceleri, tezgâhlarda ve atölyelerde başlayıp, her birinin belli süreleri olan çıraklık, kalfalık ile devam ederek, ustalık derecesine ulaşılırdı. Bu cümleden olmak üzere, müessesenin en usta ve hürmete değer mensubu teşkilatın başkanı olup "Ahî Baba" unvanını almıştır. Bunun emirlerini "yiğitbaşı" (server) adıyla ikinci derecede bir idâre âmiri yürütmüştür. Teşkilata bağlı işçi ve

çıraklara "fityân" denilmiştir. Teşkilatın kendine has gelenek ve kuralları olup, buna göre "Ahî Baba"nın önünde yapılan bir merasimle, "çıraklıktan" "kalfalığa" geçen üç yıllık kalfalara "peştemal" kuşatılarak, "ustalık" pâyesi verilmiştir. Her mesleğin birer "pîr"i ve buna bağlı olarak da "mürid"leri olmuştur. Böylece ahîlikte ana gâye olan bir san'at veya meslek sâhibi olma esası yerine getirilirdi.

Şehirlerde, kasabalarda, köylerde ve uçlarda kurulan ahî zâviyelerinde, ahîler, hem misâfir ağırlarlar ve hem de meslekî dayanışma ve disiplin şuuru içinde Ahî Baba'nın başkanlığında haftanın belirli günlerinde toplanırlar; meslekî, dinî, ahlâkî, insanî, askerî, içtimaî ve ticarî yönlerden eğitim ve öğretime tâbi tutularak, tam mânâsıyla yetiştirilirlerdi. Böylece ahî, sâdece iyi bir sanatkâr değil, aynı zamanda, kendi alın teri göz nuru ile geçinen, başı dik, kendine güvenen, minnetsiz, yaşama yeteneği kazanmış bir Türk insanı olarak da cemiyetteki seçkin yerini almıştır.

Fütüvvet-nâmelerde, ahîlerde bulunması gereken iyi hasletlerle, kaçınmaları gereken fena huylar tek tek sayılmıştır. Bu cümleden ahîlere üçü kapalı, üçü açık olmak üzere altı iyi ahlâk ve insanlık kuralı öğretilir ve benimsetilirdi. Bunlardan kapalı olan üç esas şunlardır: Eline sâhip olacak; yâni hırsızlık, zorbalık ve kötülük etmemek için. Diline sâhip olacak; yâni yalan, iftira, koğuculuk, küfür ve hakaret yapmamak için. Beline sahip olacak; yâni başkalarının namusuna, şerefine dokunmamak için. Açık olan diğer üç esas ise şunlardır: Eli açık olacak; düşkünlere yardım için. Kapısı açık olacak; misâfir veya bir şey isteyenleri kabul için. Sofrası açık olacak; fakirlere, muhtaçlara yemek yedirmek için. Ahîler, kız çocuklarına da şu üç şeyi öğütler ve benimsetirlerdi: İşine dikkatli ol. Aşına dikkatli ol. Eşine dikkatli ol. Ahîler, meslekleri yanında ata binmesini, sürek avına çıkmasını, ok atmasını, kılıç ve her türlü harp aletini kullanmasını iyi bildiklerinden; harplerde, şehir ve kalelerin savunmalarında önemli vazifeler üstlenmişlerdir.

Ahî Evran'ın idâresinde kurularak gelişen ve Türk insanını bir meslek sâhibi yaparak onların şehir hayatına geçişini ve bu hayata uyumunu sağlayan Ahî Teşkilatı, Anadolu Selçuklu

Selçuklu Sultanı II. Gıyâseddin Keyhüsrev devrinde Kayseri-İncesu ilçesinde yapılmış olan Şeyh Turesan Zâviyesi, Ahîlik Teşkilatı'nın Kayseri civarına da yayıldığını göstermektedir.

Sultanı I. Alâeddin Keykubâd'dan (1220-1237) büyük maddî ve manevî destek görmüştür. Bu sebeple ahîler, devrin siyâsî, askerî, içtimaî ve fikrî olaylarında önemli derecede söz sâhibi olmuşlardır. Sultan I. Alâeddin Keykubâd'ın Kayseri Keykubâdiye Sarayı'nda, 1237'de yediği av etinden zehirlenmesi üzerine böyle bir destekten yoksun kalan Ahî Evran ve ahî ileri gelenleri, Kayseri'de sıkıntılı günler yaşamışlardır. Babasının aksine, ahîleri hiç sevmeyen Sultan II. Gıyâseddin Keyhüsrev (1237-1246), 1240 yılında vezîri Sâdeddin Köpek'i halletmesinden sonra, kendisine karşı olduklarını bildiği Ahî Evran ve ahî ileri gelenlerini de tutuklayarak Konya'da hapsettirmiş ve işkenceye tâbi tutturmuştur.

Ahî Evran'ın 1240-1245 tarihleri arasında beş yıl süre ile Konya'da hapis kaldığı günlerde; Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in idâresindeki Selçuklu ordusunu 1243'te Kösedağ'da yenen Baycu Noyân komutasındaki Moğol ordusunun, Sivas'ı yağmaladıktan sonra, ahîlerin de savunduğu Kayseri'yi aynı yıl içinde kuşatmış olduğunu biliyoruz. Bu kuşatmada şehirdeki kale muhafızları ile işbirliği yapan ahîler zümresinden debbağlar çarşısı esnafları Türklük ve Müslümanlık şuuru içinde, Moğollara şiddetle karşı koyduklarını, bir kısım ahînin de Erciyes Dağı eteğindeki Battal Mescidi çevresinde pusu kurarak, surun önemli yerlerine yerleştiklerini, mancınıklarla kale duvarlarında gedik açmaya çalışan Moğollara baskın yaptıklarını görüyoruz. Şehri on beş gün kadar kahramanca savunan ahî ve Selçuklu kale muhafızlarının bu başarısı karşısında ümidi kesilen Moğolların kuşatmayı kaldıracakları bir sırada, Kayseri İğdiş Başısı Ermeni asıllı bir dönmenin, Moğol ordusu komutanı Baycu Noyan ile gizlice anlaşıp Sivas kapısını açması üzerine hemen hücuma geçen Moğollar, bu kapıdan Kayseri'ye girerek, şehri yakıp yıkıp yağmalamış, halkı kılıçtan geçirmişler ve esir etmişlerdir. Bu cümleden Debbağlar Çarşısı'nda kılıçtan geçirilen ve esir edilen ahîler, Ahî Evran'ın müritleri ve arkadaşları, esir düşen genç kız ve kadınlar kendi eşiyle arkadaşlarının kızları ve eşleri, yıkılan ve yakılan yerler de ahîlerin evleri ve iş yerleri ve yağma edilen mallar da onların olduğundan Moğolların bu akıl almaz kötü faaliyetleri sâdece Kayseri ahîliği için değil, bütün Anadolu ahîliği ve dolayısıyla Anadolu Türklüğü için büyük bir felâket olmuştur. Esir edilerek İran'a götürülenler arasında, Ahî Evran'ın eşi Fatma Bacı da vardır.

Konya'da hapis olması sebebiyle, katliamdan veya esir edilmekten kurtulan Ahî Evran ise, hapiste bulunan ve sayıları hayli kabarık olan diğer ahî ve Türkmenler ile birlikte II. Gıyâseddin Keyhüsrev'in yerine Selçuklu tahtına çıkan ve annesi Türkmen olan II. İzzeddin Keykâvus (1246-1249) tarafından serbest bırakılmıştır. Serbest kalan Ahî Evran'ın, Kayseri'nin işgâline ve karısı Fatma Bacı'nın da esir edilmesine üzüldüğü için, artık Kayseri'ye gelmeyerek Denizli'ye gittiği ve orada bir süre bahçıvanlık yaptıktan sonra tekrar Konya'ya döndüğü ve fakat burada gelişen olaylar ve özellikle Şemsi Tebrizî'nin 1247 yılında öldürülmesi üzerine, Mevlâna'nın oğlu Alâeddin Çelebî ile birlikte, ahîlerin ve Türkmenlerin yoğun olduğu Kırşehir'e geldiği, burada Ahî Teşkilatı içinde ömrünün geri kalan kısmını tamamlayarak 1262'de vefat ettiği ve Kırşehir'deki bugünkü türbesine defnedildiği bilinmektedir. Moğollar tarafından Kayseri'de esir edilerek, İran'a götürülen Ahî Evran'ın eşi Fatma Bacı diğer ahîler ve Türkmenler ile birlikte 1243'ten 1260'a kadar esir kaldığı İran'dan Selçuklu Sultanı IV. Rükneddin Kılıçarslan'ın iktidar yıllarında (1254-1266), devlet ileri gelenlerinin İlhan Hülegû'ya müracaatları neticesinde, 1260 tarihinde salıverilmiş ve isteği üzerine Kayseri'ye getirilmiştir.

Anadolu'da Türklerin kendi millî-dinî-meslekî, anlayışlarıyla meydana getirdiği ahîlik; dinî, ticarî, içtimaî, harsî, siyâsî bir teşkilat olarak Selçuklular (1075-1318) ve İlhanlılar (1256-1335) döneminde olduğu gibi, Türk Beyliklerinden Eratnalılar (1327-1381) devrinde de aynen devam etmiştir. Bu durum, İbn Batuta'nın Kayseri ve diğer Anadolu şehirleri ile ilgili verdiği bilgilerden, o dönemde yapılmış ahî zâviyeleri ile vakfiyelerden ve günümüze kadar gelen izlerinden anlaşılmaktadır. XIV. yüzyılın ilk yarısında Anadolu şehir ve kasabalarını gezen ve bu arada Kayseri'ye de uğrayan ünlü Seyyah İbn Batuta, Anadolu'nun her tarafında olduğu gibi Kayseri'de de ahî zâviyelerinin faâl olduğunu ve Sultan Alâeddin Eratna'nın (1327-1352) "Ağa" diye anılan ve bir nevi Kayseri Vâlisi olan eşi Toğa Hâtun tarafından karşılanmasına rağmen, en büyük ahîlerden Ahî Ali'nin zâviyesinde misafir edilip ağırlandığını ve bundan da pek çok memnun kaldığını, Seyâhatnâme'sinde şöyle zikretmiştir: "Bu zât çevredeki ahîlerin en önde gelenlerinden şanlı bir beydir. Şehrin ileri gelenlerinden bir grup, kendisine bağlı bulunmaktadır. Tekkesi, sağlam yapılı bir bina olup, yiyeceklerin bolluğu, kandilleri ve döşemeleriyle gördüğümüz zâviyelerin en güzellerinden biridir. Tekke mensupları veya başkaları her gece Ahî Ali'nin yanında toplanırlar ve gelen gidene bu yolda olanların gösterdikleri ilginin iki katı ile ikramda bulunurlar. Bu ülkenin törelerinden biri de bir şehirde hükümdar bulunmadığı zamanlarda, ahîlerin hükümeti yönetmeleridir. Ahî, kudreti ölçüsünde geleni gideni ağırlar, giydirir, altına binek çeker, davranışları, binişleri ile aynen bir hükümdarı andırır."

İbn Bâtuta'nın sözünü ettiği Ahî Ali'nin, bugün Kayseri Kartal semtinde, Şehitliğin yanında türbesi bulunan ve kitabesinden 1350'lerde öldüğü anlaşılan Sultan Alâeddin Eratna'nın emîrlerinden Pişrev Emîr Ali olması akla uygun gelmektedir. Herhalde, İbn Batuta'nın misafir kaldığı ve fakat bugün ortada olmayan tekkesi de bu türbeye bitişik olmalıdır. Emîr Ali Türbesi'nin kuzey-batısında ve eski Tabaklar Çarşısı'nın devamı olan Ahî İsâ Mahallesi'nde, geçen asrın ortalarına kadar "Ahî İsâ Zaviyesi" ve vakıfların bulunduğu gerçeği ve yine Ahî Evran'in "Tekke"sinin "Tabaklar Önü" denilen yerde "Döner Kümbed" civarında olabileceği ihtimali göz önünde tutulursa, Kayseri'nin bu bölgesinin Ahîlik Teşkilatı yönünden önemi kendiliğinden ortaya çıkmış olur. Bilindiği gibi, Kayserililer, yine Tabaklar Önü denilen bu yerde bulunan ancak bugün faal olmayan Hakırdaklı Câmii'nin, Seyyid Burhaneddin Tirmizî'nin tekkesi olduğunu söylerler.

Selçuklu Sultanı II. Gıyâseddin Keyhüsrev devrinde Kayseri-İncesu ilçesinde yapılmış olan Şeyh Turesan Zâviyesi, Ahîlik Teşkilatı'nın Kayseri civarına da yayıldığını göstermektedir. Sultan Alâeddin Eratna tarafından, Ahi Evren'in hocası ve kayınbabası Şeyh Evhadeddin Kirmanî'nin sûfilerine âit tekke/zâviye olmak üzere Köşk Medresesi adıyla anılan eserin 1339 tarihinde yapılmış olduğu ve burasının epey de vakfının bulunduğu Kayseri Şer'i Mahkeme Sicilleri'nde kayıtlı bulunduğuna göre, Şeyh Evhadeddin Kirmanî'nin makamı da, Kayseri Köşk Medresesi civarında olmalıdır. Bu medrese kendilerine teşekkür borçlu olduğumuz ilgililer tarafından faâl hale getirilerek, gâyesi doğrultusunda imâret olarak hizmete ve ziyarete açılmış bulunmaktadır.

Eratnalılar devrinde Kayseri'de Ahîlik Teşkilatı'nın varlığını gösteren zaviyeler ve bu zaviyelerin vakfiyeleri vardır. Bugün yıkıntıları hâlâ kaybolmamış bu zâviyelerden biri Sultan Gıyâseddin Mehmed (1352-1365) devrinde yapılan Develi Şeyh Ümmî Zâviyesi, diğeri Sultan İzzeddin Cafer (1354-1355) zamanında inşa edilen Bünyan Karakaya Seyyid İsâ Zâviyesi'dir. Bu zâviyeler için düzenlenen vakfiyelerin şahitleri arasında ahîlerin de bulunması ahiliğin Türk-İslam toplumundaki yerini ve önemini ifade etmektedir. Yapılan bu zaviyelerde yolcular ağırlanmış, kitaplar okunmuş, sohbetler edilmiş, yemekler pişirilerek ikram edilmiştir. Ayrıca Kayseri'de Selçuklu ve Eratnalı dönemlerinde olduğu gibi, yakın zamana kadar Kayseri çeşmelerini besleyen tatlı su kaynaklarından birinin "Ahi Evran Suyu" olarak adlandırıldığını biliyoruz. Bütün bu kayıtlar ve bilgiler dünden bugüne bir kültür ve ticaret merkezi olan Kayseri'de ahiliğin izlerini gösteriyor. ■

İZLERİN İZİNDE

▲ Toynak ve Nal İzleri - Fotolar: Bilgin Yazlık

Prof. Dr. Osman Özsoy

İster sadece gözlemlemek ister araştırma yapmak niyetimiz olsun çevremiz bu konuda çok zengin. Kapadokya özelinde Kayseri neredeyse açık hava müzesi. Çevreye ilgi duyan herkes tarafından biraz dikkatle; ayrıntıların saklandıkları yerden fark edilmeleri, üzerlerini örten sır perdelerinin aralanmaya çalışılmasıyla bilmediğimiz senaryoların okunması hayatımızın süregelen bir yanı aslında. Bir noktadan sonra ayrık ve ilgisiz gibi görülen olaylar arasında ilişki kurma ve anlaşılabilir hale getirme, akademik anlamda düzensiz bilgiyi düzenli hale getirmektir ki bu tanımın en kısa ifadesi "araştırma" olarak bilinmekte.

Konuyu Mehmet Çayırdağ Bey'in dile getirmesiyle dikkatleri çeken teker izlerine getirmek istiyorum. Özellikle Koramaz Vadisi ve çevresinde yoğun şekilde gördüğümüz bu izler, Bünyan yolu üzerinde Engir Gölü'nün batısında yer alan, hele hele yürüyerek geçiyorsanız fark edemeyeceğiniz, otlarla kaplanmış devasa alan. Biz de ilk seferde göremedik ta ki içine girip dolaşana kadar. Diğer taraftan, bir ön bilginiz yoksa içinde dolaşmanız da çağrışım oluşturmamakta. Zira bu izlerin çiftlisini yerleşim yerleri içinde ve dışında ve yerleşim yerleri arasında Kapadokya'da yaşayan herkes fark etmiştir. Yaklaşık 20-50 cm arasında genişlikler, arada yükselti ve diğer tarafta yine aynı genişlikte paralel ve yaklaşık 20-40 cm derinliğinde düz yollar/izler bunlar. İnsan bazı yerlerde rahat edemese de bu yollar boyunca içinden yürüyebileceği genişliğe sahip, bazı mevkilerde yabani otlarla kaplanmış, bazı yerlerde toz ve küçük taş parçalarıyla örtülmüş, gizlenmiş yollar. Biraz dikkat edince bu bölgenin karşı-çaprazında da benzer bir oluşumun olduğu rahatlıkla göze çarpmaktadır.

İlgili alanın genişliği en başta bir yanlış algı oluşturabilir. Neredeyse 100 m x 100 m'den daha geniş bir alandan bahsediyoruz. Alanın devam eden bir yol olduğu düşünülürse bu büyük alan bir kesit aslında. Zira kuzey çevre yolu ve kavşağı ile Bünyan yolu ve etraftaki yapılaşmalardan geriye kalan kısım burası. Onlarca izin düzenli şekilde yan yana uzayıp gitmesi ve yer yer az sayıdaki izin de çeşitli açılarda diğer yolları kesmesi içinden ve yanından baktığınız müddetçe çok anlam ifade etmemekte ta ki havadan aynı izlere bakana kadar.

Çift şeklinde uzanan izlerin yorumlanması kolay. İz bir çiftten fazla ise biraz zorlanılmakta ama böyle izler tarlası için ise mantıklı bir yorum öngörülememekte. Hele hele birbirleriyle farklı açılarla kesişen izler, yol doğrultusu fikrini sarsmaktadır. Aşınmış yüksekliklerle izlerin kaybolduğu veya kaybolmaya yüz tuttuğu bölgeler, normalin üzerinde derinliğe sahip yollar, kayalar üzerindeki figürler, delikler, düzgün kesimlerle oluşan boşluklar, zor fark edilen kenarlardaki teker ve ortalardaki nal izleri gerçekten bir senaryo oluşmasına müsaade etmeyen bir bilgi yığını haline getirebiliyor olayı.

Öncelikle bir izin yol olarak tercih edilmesi; kısa/kestirme olması, destinasyonları birbirine bağlaması, zemininin yaz-kış geçişe müsaade etmesi ve dolayısıyla kar, tipi ve yağmurdan en az etkilenmesi, doğal eğimi ile iniş ve çıkışta fazla yormaması gibi sebeplere bağlıdır. Hatta insanlardan çok bir yolun tercihi Anadolu'da çoğu zaman hayvan ve bineklerin takip ettikleri yolları da dikkate alarak kullanılagelmiştir. Bu açıdan bakılınca teker izlerinin yoğun olarak bulunduğu yerler; destinasyonlar arasında hatta Kültepe gibi bir ticari merkez ile buranın batısında ya da en yakın Kayseri'de bulunan merkezler arasında yer almaktadır. Hatta İpek Yolu ve tarihteki onlarca savaş seferleri yolu fikrinin mevcut coğrafyayla örtüşmemesi zor bir ihtimal olsa gerek. Yolun kıvrılarak sulak, çamurlu ve zayıf bir zemine sahip Engir Gölü'nün güneyinden devam etmesi ve şu anki kullanılan ana yolu

▲ Koramaz Vadisi'nden İzler

geçerek toplu konutların derinliklerine doğru ilerlemesi tercih edilen zeminin sağlam ve güvenilir olması özelliklerini yeterince karşılamaktadır.

Birbirine paralel izlerin tekerlek izleri olduğu son derece belirgin. Paralel çizgiler arasında mesafe çok düzenli olmamakla birlikte 1 metre olan mesafeler de karşımıza çıkmakta 2 metre mesafe olanlar da. Kağnı örneğinden yola çıkarsak izler arasında iki kağnı tekerleği arasındaki mesafe kadar bir açıklık ölçmemiz gerekir. İşte burada kağnıların çeşitliliği tekerlekleri arasındaki mesafenin de farklı olmasını gerektirmekte. Bu nedenle örneğin paralel izler arasının sadece 120 cm veya 160 cm olması gerektiğini söylemek çok zor.

Düzenli şekilde birbirine paralel devam eden izlerle çeşitli açılarda kesişen izler zaman içerisinde güzergâh değişikliği ya da diğer yollara geçmek için manevra yolları olarak yorumlanabilir. Gökyüzünden fark edilebilecek kadar alanın geniş olması kullanım şekli ve yoğunluğuyla ilgili olabilir. İki köy arasındaki yolu kullanan kağnı at arabası ve yoğunluğu ile ticari bir katarın araç sayısı kıyaslanamaz. Hele hele bu yol bir savaş seferi için kullanılmaktaysa yüklerin ağır olması, araçların küçüklü büyüklü olması fikri çeşitliliği de beraberinde gerektirecektir. Aynı yolun aynı anda farklı amaçlar için kafileler tarafından kullanılması, alanın ve yolların genişliğini gerektirmiştir. Karşı taraftan gelebilecek bir kafileyle yolu rahatlıkla paylaşmak ve durmadan hareket etmek paralel izleri bu derece geniş bir alana yaymıştır. Günümüz ve olağan hayat/trafik akışı açısından düşünürsek; yükü dolaysıyla yavaş hareket edenlerin en kenarda, daha hızlı gidenlerin onun yanında hareket edeceği bir yöne doğru gidişin olduğunu, bir de karşı taraftan aynı düzende kafilelerin geldiğini rahatlıkla düşünebiliriz. Aksi takdirde yer yer zorunluluk dolayısıyla yavaş hareketle yolun bir bölümünü işgal eden birini ya da kafileyi geçmek mümkün olmayacaktı. Bu ölçekte bakılınca bu denli geniş yolların günümüzde otobanlara karşılık geldiğini çok rahat söyleyebiliriz. Bu durumda kentimiz bir "kağnı otobanı"na sahip aslında.

Tarihlemesi ve tam fonksiyonlarını belirlemek ciddi bir uzmanlık, emek istese de yüzeysel incelemelerden ve literatür bilgisinden bazı izlerin oluşumu, değişimi ve dönüşümü hakkında birkaç cümle söyleyebiliriz. Tekerlek kalınlıkları ve derinlikleri bilinen araç geometrileriyle son derece benzerlik göstermektedir. Tekerlek etraflarına zaman içinde 2-3 cm kalınlığında metal çember geçirilmesi ya da tekerleğin yüke ve imkâna göre ahşap dışında malzemelerden tercih edilmesi izlerin derinleşmesine ve taşların sürtünme ile ufalmasına yol açmıştır. Orta kısımlarda, yüksekte kalan aşınmamış kayalarda rastlanılan izlerin, araçları çeken hayvanların ayak izlerinin, küçüklü büyüklü toynak ve nal izleri olduğunu son derece belirgin örneklerle kaya zeminlerden okuyabiliyoruz.

Zaman içinde trafik yoğunluğu azalan ya da tamamen terk edilen bazı yollarda ilginç boşlukları görünce yorumlamak güçleşmekte. Neden bu düzgün yollarda kırıklar, kütlesel boşluklar oluşmuş, doğal mı yoksa insan eliyle mi diye merak ediyor insan. Yer yer farklı geometrilere de rastlanmakta. Boşlukların çok düzgün şekilde, kare ya da dikdörtgen görünümünde olanlarını tespit edince bu şekiller üzerinden bir yol tarifi ya da yönlendirme tabelası tahminleri ilk akla gelenlerdi. Ta ki böyle bir geometride kesik izleri görene kadar. İki paralel iz arasındaki yükselti, taş ustaları ve taşa ihtiyaç duyan çevre halkı tarafından belirlenip kesilmiş. Taşlıktan taş kesme gibi çok zahmetli işi bilen herkesin böyle bir yapıdan taşı çıkarması, kesmesi son derece kolay aslında. Zira kesilecek kaya kütlesinin neredeyse sadece bir yüzeyi kesilerek kolayca ve istenilen kalınlıkta taş elde edilmiş olmakta. Bu bakış açısını kazandıktan sonra daha önce gördüğümüz boşluklara bakınca sadece duvar yapımı için değil aynı zamanda bazı endüstriyel ihtiyaçlar için de bu hazır yapılardan, izler arasındaki yükseltilerden kolayca daha büyük ebatlarda taşların kesildiğini fark ettik. Bu izlere sahip bazı bölgelerde kayaların değirmentaşı özelliğinde olan zeminlerden, değirmenlerin ve setenlerin taş ihtiyacının bir bölümünün de buralardan temin edildiğini tahmin ediyoruz.

▲ İzler Üzerinde Yönlendirme Bilgi Taşı

▲ Yan Yüzeylerdeki Teker İzleri

▲ Engir Gölü Yakınlarındaki İzler - Foto: AA

Mezkûr açılardan bu izlere kısaca baktıktan sonra dünya ölçeğinde farklı coğrafyalarda buna benzer yapıların varsa varlığı en merak edilen konu olmakta. Gerek literatür gerekse internet arama motorları ve dünyanın uydu görüntülerine ulaşabilirliğimiz yanında, kentlerimizde coğrafi bilgi sistemlerinin çoğu yerel yönetimlerden tarafından güncel olarak kullanılıyor olması işimizi gerçekten kolaylaştırmaktadır. Fotoğraflara bakınca dünyanın farklı bölgelerinden çoğu doğal görünümlü fakat devasa izlerin varlığını fark etmekteyiz. Bu izleri sadece derleyerek coğrafya ismi de yazmadan buraya ekleyerek okuyucu tarafında bir parça merak uyandırmak istedik. Takdir edilir ki çoğu insan bu merakla ilgili yerleri görmek istemekte, ziyaretini turizm açısından değerlendirebilmektedir. Bununla beraber bölgemizdeki benzer izlerin Azerbaycan'dan, İspanya'ya, Malta'dan Sicilya'ya kadar birçok bölgede karşımıza çıktığını görmekteyiz. İzlerin derinlikleri, paralellik ve arasındaki mesafeler, bu konularda yapılan çalışmalar ve bilim çevrelerinin yoğun ilgisi son derece ilginç. Bu antik yolların tüm dünyada görüldüğü yerlerin büyük bir haritada işlenmesi oldukça anlamlı bir çalışma ortaya çıkaracaktır. Her dönem doğu-batı veya kuzey-güney geçişlerinde köprü vazifesi gören Anadolu'nun özellikle Kapadokya bölgesinin ve kentimizin bir kavşak vazifesi görmesi izleri daha da anlamlı hale getirecektir. Tümülüs ve höyüklerle bu izleri beraber düşünmek; izlerin gölgesinde yok olmuş tümülüs ve höyüklerin yerlerinin keşfine, tümülüs ve höyüklerin gölgesinde yok olmuş izlerin kaybolan kısımlarının keşfine yardımcı olacaktır kanaatindeyiz. Tümülüs-höyük-han-iz grubunun en azından kentimiz için bir haritada gösterilmesi ve bu izlere neden olan araçların detaylı incelenmesi daha derin çalışmaların başlamasına sebep verecektir.

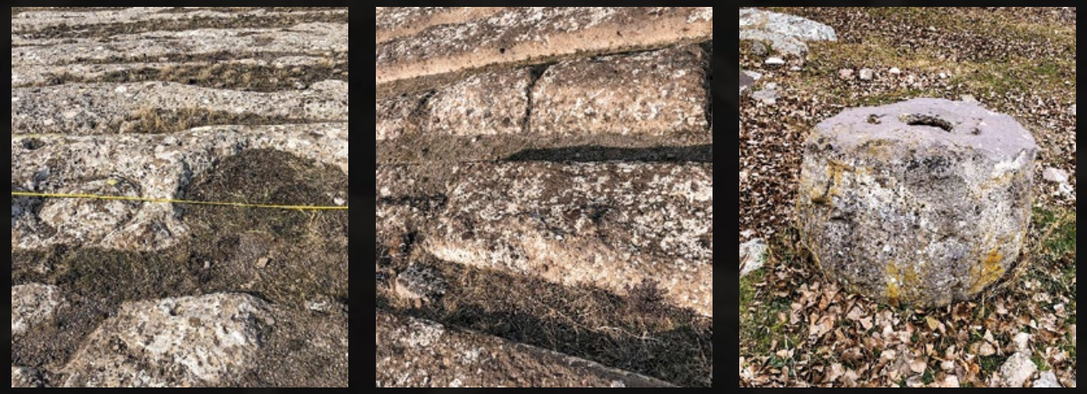

▲ Kesilmeye Çalışırken Yarım Bırakılmış İzler ve Kesilerek Çıkarılan Kütle

Bu ölçekte kütlesel büyüklükte belirli bir tarihi olan, hatta en yakın zamanda Kurtuluş Savaşı'nda kullanılmış, belirli bir senaryo ile örtüşen, kentin tarihini pekiştiren, tanıtımı için kullanılabilecek bir başlığı haiz, turizm açısından ciddi bir potansiyele sahip, dünya örnekleriyle boy ölçüşebilecek nitelikte ve kentin yanı başında olan bu yapıların değerlendirilmesinin son derece önemli olduğu kanısındayız. Bu dev izler, vadi içindeki izlere ilaveten Koramaz Vadisi çıkışında bulunan Kültepe-Engir Gölü sırasında yer alarak UNESCO dosyasında yer almaktadır. Burada verilen ve dikkat çekilen noktaların ötesinde konunun uzmanları ve akademilerin yapacakları çalışmalar ve kıyaslamalar kentin tarihi adına kalıcı izler bırakacaktır. ■

▲ Farklı Coğrafyalardan İlginç Dev İzler

Mevlânâ'nın Kayseri Çilehanesi

Akgül Zor Sarı

Konya Mevlânâ Müzesi'ni ziyaretimde dünyanın ve Türkiye'nin her yerinden insanların müze ve türbeyi ilgiyle incelediğini görünce, sözleri dilden dile dolaşan ve dünyanın bütün dillerine çevrilen Mesnevi'nin sahibi Mevlânâ Celâleddin-i Rumi'nin hocası olmak şerefine ermiş olan Seyyid Burhâneddin-i Muhakkik-i Tirmîzî Hazretleri'nin Kayseri'de yaşamış olmasının Kayseri için değerinin büyüklüğünün farkında mıyız, diye düşündüm.

Hoca ile öğrencisinin yollarının kesişmesi ve aralarındaki bağ, çocukluk yıllarında Mevlânâ'yı bir lâlâ gibi omuzlarında taşıyıp dolaştırmasıyla başlar. Seyyid Burhâneddin-i Muhakkik-i Tirmîzî ve Mevlânâ Celâleddin-i Rumi'nin yaşadıkları XIII. yüzyıl, Anadolu Selçukluların

Moğol istilaları ile zayıflamış olduğu en kötü devriydi. Mevlânâ, babası Bahâeddin Veled ile doğduğu şehir Belh'ten ayrılarak Anadolu'ya kadar süren uzun yolculuğu sonunda Anadolu Selçuklu Sultanı Alâaeddin Keykubâd'ın daveti ile Konya'ya yerleşir. Babasının vefatından bir yıl sonra, Bahâeddin Veled'in öğrencisi olan ve uzun süredir onun izini arayan Seyyid Burhaneddin Konya'ya gelir ve hocasının ölmüş olduğunu öğrenince Mevlânâ'nın eğitimi ile ilgilenir. Bir süre sonra Konya'dan Halep'e doğru öğrencisi Mevlânâ ile yola çıkan Seyyid Burhaneddin, şehrin yöneticisi Sâhip İsfehâni'nin talebi ile Kayseri'de kalır. Mevlânâ Halep ve Şam'da tahsilini tamamlayıp Kayseri'ye, şeyhi Seyyid Burhâneddin'in yanına gelir.

Eflâki, Mevlânâ Celâleddin-i Rumi'nin Kayseri'de hocası ile geçirdiği zamanı, "Âriflerin Menkıbeleri" eserinde şöyle anlatır:

"Az zaman sonra Mevlânâ hazretleri Rum'a (Anadolu) hareket etti. Kayseri'ye ulaştıkları vakit, ulu bilginler ve arifler karşılamaya gittiler, onu ağırladılar. Sâhib Isfahâni, Mevlânâ'yı sarayına götürmek istiyordu; fakat Seyyid Burhaneddin: 'Büyük Mevlânâ Bahâeddin Veled'in âdeti medreseye inmekti' diyerek Mevlânâ'nın saraya gitmesine müsaade etmedi. Mevlânâ hazretleri kalabalıktan kurtulup yalnız kalınca Seyyid Hazretleri inayet yolu ile: 'Tanrı'ya hamd ve minnet olsun ki bütün zahir ilimlerde babandan yüz misli ilerdesin, fakat ledün ilminin incilerini de açıklaman için batın ilimlerine de dalmanı istiyorum. Benim arzum, senin benim önümde bir halvet çıkarmandır' buyurdu. Mevlânâ, Seyyid'in bu isteğini samimiyetle kabul etti. Seyyid: 'Yedi gün halvet et' dedi. Mevlânâ: 'Yedi gün azdır, kırk gün olsun' buyurdu. Seyyid bir hücre hazırladı, Mevlânâ'yı bu hücrede halvete oturttu; hücrenin kapısını da çamurla kapadı. Derler ki, hücrede bir ibrik su ve birkaç arpa ekmeğinden başka hiçbir şey yoktu. Kırk gün sonra Seyyid hücrenin kapısını açtı, içeri girince Mevlânâ'yı düşünce köşesinde tam bir huzur içinde, başını hayret yakası içine sokmuş, bâtın âleminin düşüncelerine yönelmiş, mekânsızlık âleminin şaşılacak şeylerini müşahede ile meşgul ve: 'Nefislerinde de ibretler vardır, bunu görmezler.' (K., LI, 21) sırrına dalmış bir vaziyette gördü.

Seyyid, bir an hiç bakmadan durdu, yavaşça dışarı çıktı, hücrenin kapısını ördü. Nihayet ikinci çile de geçince tekrar içeri girdiği zaman baktı ki, Mevlânâ namaza oturmuş, Tanrı'ya yalvarıyor ve mübarek gözlerinden 'Onlarda akar iki pınar vardır.' (K., LV. 50) ayetindeki gibi göz yaşları akıyor. Mevlânâ, Seyyid'le hiç meşgul olmadı. Seyyid, tekrar dışarı çıktı ve kapıyı sıkıca kapadı: Sonra onun halini gözetlemekle meşgul oldu. Üçüncü çile de geçince Seyyid bağırarak hücrenin kapısını yıktı. Mevlânâ da gülerek onu karşıladı. Mevlânâ'nın mübarek gözleri mestlikten dalgalanan ilahi bir denize dönmüştü.

Seyyid, şükranla başını secdeye koyarak hâdsiz hesapsız ağladı, hassasiyet gösterdi. Mevlânâ'yı kucaklayıp yüzünü öptü, tekrar baş koydu ve: 'Nakli, akli, kesbi ve keşfi bütün ilimlerde eşi benzeri bulunmayan bir insan olmuşsun. Bu hâlinle bâtın sırlarını bilmede, hakikat ehlinin siyretleri seyrinde, gayıbları keşifte ruhaniyette, gayıbların yüzünü görmekte, Peygamberin ve velilerin parmakla gösterdiği bir kişi olmuşsun. Gerçekten şimdiye kadar gelip geçmiş bütün şeyhler ve hakikati görenler senin gibi bir padişahın huzuruna nasıl ulaşmak ve senin, vuslata nasıl eriştiğini öğrenmek için hasret ve şaşkınlık içinde gelip geçtiler. Dünya ve ahirette Tanrı'ya hamdolsun ki zayıf ve nahif olan bu kul, bu ebedi saadet ve devlete erişip gördü. Bismillah (de) yürü de insanların ruhunu taze bir hayat ve ölçülemeyecek bir rahmete boğ, bu suret âleminin ölülerini kendi mana ve aşkınla dirilt' dedi. Bunun üzerine Mevlânâ hazretleri Konya'ya hareket etti." der.

Mevlânâ'nın çile çektiği bahsi geçen hücrenin Mevleviliğin temellerinin atıldığı ilk mekân olduğu söylenebilir. Daha sonra buraya Mevlevî Tekkesi kurulur. Neresi olduğu konusunda kesin bilgi bulunmamakla birlikte 1649 yılında Kayseri'yi ziyaret eden Evliya Çelebi'nin de bahsettiği Mevlevi Tekkesi, vakfiye kayıtlarında da yer almaktadır. Mevlevi Tekkesine çeşitli vakıfların bağlandığı, Osmanlı padişahı IV. Murat döneminde yeniden inşa edildiği, İç Kale'nin güneyinde bulunduğu bilgisi de kaynaklarda mevcuttur. Ayrıca Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'in açılışına katıldığı, Selçuklu Sultanı Pervane Muineddin Süleyman tarafından yaptırılan ve Pervane Medresesi olarak bilinen mekân da Mevleviliğin yaşandığı mekânlardan biriydi. Halk arasında Hakırdaklı Mescidi olarak bilinen mescidin de Seyyid'in çilehanesi olduğu söylenmektedir.

Mevlânâ'nın Seyyid'in vefatını duyar duymaz yeniden Kayseri'ye geldiğini, burada matem töreni (urs) tertip ettiğini, yazmış olduğu risalelerinden yanına alarak Konya'ya götürdüğünü de kaynaklardan öğreniyoruz. Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled'in babasının ölümünden sonra da Kayseri'yi sık sık ziyaret etmesinden Seyyid'in vefatından sonra da Mevlevî Tekkesi'nin ayakta olduğunu anlıyoruz.

▲ **Mesnevi, Osmanlı, 1847, Hattatı Buhâralı El Hac Mehmed Ârif, Hattın Nev'i Ön Cildi**

Günümüzde Kayseri'de (bizden önceki neslin daha çok yaptığı) mutlu günlerimizde, sünnet düğünlerinde, evlilik hazırlıkları yapılırken, hastamız olduğunda ve dua etmeye ihtiyaç duyduğumuzda mekân olarak onun huzurunu seçtiğimiz Seyyid Burhâneddin; soyu Hz. Hüseyin'e dayandırıldığından Seyyid, Tirmiz şehrinde doğmasından Tirmîzî, Mevlânâ tarafından Burhâneddin olarak anılmasından Burhâneddin, tahkik ehli sufi olmasından Muhakkik, bazı olayları önceden bildiği için de Seyyid-i Sırdan sıfatlarını alarak; Seyyid-i Sırdan Muhakkik-i Tirmîzî Seyyid Burhâneddin tam adıyla anılmaktadır.

Mevlânâ Mesnevî'sinde Seyyid'den şöyle bahseder:

"Piş, ol da bozulmaktan kurtul... Yürü, Burhân-ı Muhakkik gibi nur ol.

Kendinden kurtuldun mu, tamâmiyle Burhân olursun.

Kul olup yok oldun mu, sultan kesilirsin."

Mevlevilik Selçuklularla başlayıp Osmanlılarla devam edip Cumhuriyet yıllarına kadar devlet erkânı ve şehir halkı için yön gösterici olan, Kayseri için çok önemli bir kültür zenginliği ve tasavvuf öğretisiydi.

Şehirlerin kültürü, somut ve somut olmayan değerlerle bir bütün olarak oluşur. Bazı güzellikler bilgi, görgü ve gelenek olarak nesilden nesile aktarılır. Yeni nesillerin bu kültürü anlaması için daha çok bilgi yayılmalıdır. Mevlevi semaının UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alması, yaşayan dünya için korunması gerekli bir değer olduğunun ispatıdır. Mevleviliğin doğduğu, belki ilk mekânının bulunduğu yer olan şehrimizde bunu ne kadar biliyoruz? Bununla ilgili neler yapabiliriz? Kayseri'de kültür öncelikli kalkınma planlarımızda düşünülmesi gereken en önemli miraslarımızdan bir tanesi de budur. ▪

Kaynaklar

- Âriflerin Menkıbeleri I, Ahmet Eflâki
- Mevlânâ Celâleddin, Abdulbâki Gölpınarlı
- Kayseri Mevlevihânesi, Mehmet Çayırdağ
- Türkiye Selçukluları ve Beylikler Devrinde Kayseri'de Kültürel Hayat (Y.L. tezi), Şenay Yanar
- www.mevlanamuzesi.com

Kâtib Çelebi'nin Cihânnümâ Adlı Eserinde Kayseri Sancağı

Mehmet Karaarslan

Kâtib Çelebi (H. 1017-1067/M. 1609-1657) M. XVII. asrın büyük Osmanlı allâmesidir. Hacı Halîfe diye tanınan Kâtib Çelebi'nin asıl adı Abdullah oğlu Mustafa'dır. Özel derslerle yetiştirildi. Divan-ı Hümayun kalemlerine girerek kâtip oldu. Devlet hizmetini yürütürken bir taraftan da çeşitli dersler alarak kendisini yetiştirdi ve talebe de yetiştirdi. İlmin hemen her dalında yazdığı eserleri bulunmaktadır. En tanınmış eserleri arasında *Fezleketü't-Tevârîh, Fezleke, Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr, Takvîmü't-Tevârîh, Cihânnümâ, Düstûrü'l-'Amel li-Islâhi'l-Halel, Keşfu'z-Zunûn, Mîzânü'l-Hakk fi İhtiyâri'l-Ahakk* sayılabilir. Eserlerinin çoğunun Osmanlı ve latinize baskısı mevcuttur.[1]

1 Ak, Mahmut; "Coğrafya-Osmanlılar Dönemi", DİA, C. 8, S. 62-66.
Babinger, Franz; *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok, KB Mersin, 1992.
Gökyay, Orhan Şaik; "Kâtib Çelebi", *DİA*, C. 25, S. 36-40.
Gökyay, Orhan Şaik; *Katib Çelebi: Yaşamı, Kişiliği ve Yapıtlarından Seçmeler,* KB Türk Büyükleri: 4, Ankara 1986.
Kâtib Çelebi'nin bazı eserlerinin künyesi şu şekildedir:
Kâtib Çelebi (Hacı Halîfe Mustafa Efendi); *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr*, İstanbul, 1329.
Kâtib Çelebi; *Fezleke -Tahlil ve Metin-I-II-III*, haz. Zeynep Aycibin, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Abdülkadir Özcan, İstanbul, 2007.
Kâtib Çelebi; *Mîzânü'l-Hakk fi İhtiyari'l-Ahakk*, Ali Rıza Efendi Matbaası, 2. Tabı, İstanbul, 1286.
Kâtib Çelebi; *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr*, İstanbul, 1329.
Kâtip Çelebi; *Bozuklukların Düzeltilmesinde Tutulacak Yollar* (*Düstûrü'l-Amel li-Islahi'l-Halel*), haz. Ali Can, KB Ankara, 1982.
Kâtip Çelebi; *Mîzânü'l-Hakk fi İhtiyari'l-Ahakk*, haz. Orhan Şaik Gökyay, MEB İstanbul, 1972.
Kâtip Çelebi; *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfâri'l-Bihâr* (*Deniz Savaşları Hakkında Büyüklere Armağan*), haz. Orhan Şaik Gökyay, MEB 1000 Temel Eser, İstanbul, 1973.

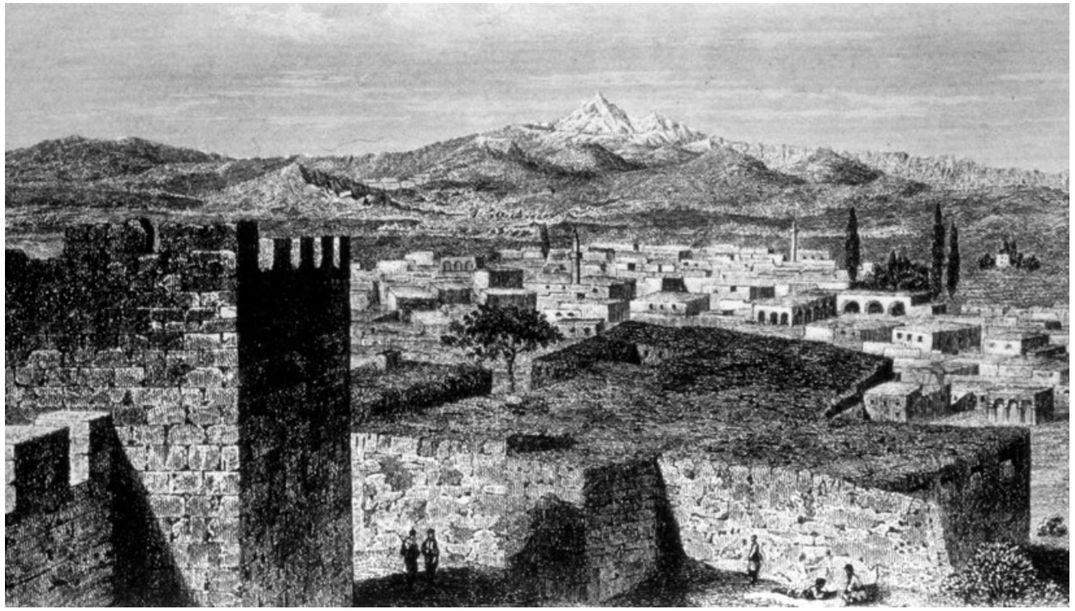

Cihânnümâ, Kâtib Çelebi'nin dünya coğrafyası kitabıdır. Bu eser şark ve garp menbalarını bir araya getirerek, eski ve yeni dünyayı tanıtmaya çalıştığı ilk tecrübe çalışmasıdır ki, bununla sonraki coğrafyacılara öncülük etti. Bu bir Osmanlı müellifinin kaleminden çıkan ilk ve tek sistematik coğrafya eseridir. Eser İbrahim Müteferrika Matbaası'nda basılmıştır. Çalışmamızın esasını bu baskı oluşturmaktadır.

Aşağıda Kâtib Çelebi'nin *Cihânnümâ* adındaki eserinde Kayseri Sancağı hakkında yazdıklarını bulacaksınız. Bundan başka eserin 630. sayfasında bulunan Anadolu haritasında Kayseriyye Livası da mevcuttur.

Kâtib Çelebi'nin Cihânnümâ adındaki eserinde Kayseri Sancağı transliterasyonlu olarak şu şekilde yer almaktadır:

Livâ-i Kayseriyye bu sancağın kazâları bunlardır: Develi Kara Hisâr, Develi, Yahyâlı, Süleymânlı, Kebîr Ova. Nâhiye: Göstere, İslâmlı. Evsâf-ı Kayseriyye: Sâbıkâ Kayser-i Rûm'un tahtıdır. Erciyeş Tağı'nın zeyl-i şimâlîsinde bir şehir ve kal'adır. Akarsuları ve bâğçeleri ve bâğları ve câmi'i ve hammâmı ve esvâkı vardır. Bunun eşher metâ'ı lîmônî renk sahtiyândır, gâyet latîf olur. Ve bunun sevâdı Hâric-i Sûr'da olup kal'a burcâtında siyâh sengden binâ olunmuşdur. Bir kal'a-i sagîre âb u hevâsı latîf ekser karyeleri ol tağın eteğinde vâki' olmuşdur. Bu tağda dâ'imâ kar eksik olmaz. Nısfına karîb beyâz külâh gibi bir kaç merhaleden görinür. Bundan Develi Kara Hisâr bir merhale garba ve Hâcî Bektâş iki menzil şimâlde dahî Sîvâs şarka dört menzil, Develi cenûbda dahî Yahyâlı Develi'den cenûb-ı şarka mâ'il ve Göstere Yahyâlı'dan şimâl-i şarka ve Göstere'den İslâmlı şarka ve Kayseriyye'den şark ve cenuba. Ova Nâhiye bunda âsâr-ı kadîmeden ziyâret-gâhlar vardır. Ebû Muhammed Battâl'a mensûb bir câmi' ve Belînâs Hakîm Kayseriyye'yi binâ itdikde hammâm ki cüz'î odun ile kızar ve bunun tağında hayyât çokdur. Lâkin tılsım olmagla cebelden çıkmazlar. Ve bunun sûrını 'Alâe'd-Dîn Keykubâd tecdîd itdi. Ve Kayseriyye'de Muhammed bin el-Hanefiyye'ye mensûb bir makâm vardır. Ve bunun sûr-ı kadîmi âsârı kalmışdır. Kasaba bir mîl ba'îddir. Enhârının en meşhûr ırmağı Nehr-i Koramaz Cebel-i Koramaz'dan neb' ider. Kayseriyye'ye gelür. Cebel-i Erciyeş buna Cebel-i Ercâsb dirler. Kayseriyye'de Develü bu cebelin eteğindedir. Lâkin Develü sehl ba'îddir. Bu tağda kurt ve ayı ve vaşak olur. Bu nâhiyyede envâ'-ı esmâr olur ve bu nâhiyyede Ermenî Tâ'ifesi çokdur.[2]

Kâtib Çelebi'nin Cihannüma adındaki eserinde Kayseri Sancağı hakkında verdiği malumatın sadeleştirilerek düzenlenmiş şekli şöyledir:

KAYSERİ LİVASI

Bu sancağın kazaları bunlardır: Develi Karahisar, Develi, Yahyalı, Süleymanlı, Kebir Ova.

Nahiye: Göstere, İslâmlı.

Kayseri'nin vasıfları: Önceden Roma Kayzeri'nin tahtıdır.[3]

2 Kâtib Çelebi; *Cihân-Nümâ*, İstanbul, 1145, S. 620.

3 Roma İmparatorluğu şehri.

Erciyeş[4] Dağı'nın kuzey eteğinde bir şehir ve kaledir.

Akarsuları, bahçeleri, bağları, camii, hamamı ve çarşıları vardır.

Bunun en tanınmış metaı gayet güzel limonî renkli sahtiyanıdır. Bunun toprakları surun dışında olup, kale burçlarında kara taştan yapılmıştır. Bir küçük kale su ve havası hoş çoğu köyleri o dağın eteğinde kurulmuştur. Bu dağda daima kar eksik olmaz. Yarısına yakın beyaz külah gibi birkaç konaklık yerden görünür.

Buradan Develi Kara Hisar bir konaklık batıya, Hacı Bektaş iki menzil kuzeyde, Sivas doğuya dört konaklıktır. Develi

güneyinde de, Yahyalı, Develi'den güneydoğuya, Göstere Yahyalı'dan kuzeydoğuya, Göstere'den İslâmlı doğuya yöneliktir.

Ova Nahiye burada eski eserlerden ziyaret yerleri vardır. Ebu Muhammed Battal'a[5] mensup bir cami ve Hekim Belinas'ın[6] Kayseri'yi kurduğunda yaptığı ve az odunla ısınan hamamdır ki, bunun dağında yılanlar çoktur. Lakin tılsım olduğundan dağdan çıkmazlar. Şehrin surunu Alâeddin Keykubad[7] yeniledi. Kayseri'de Muhammed bin el-Hanefiye'ye[8] mensup bir makam vardır. Eski surun eserleri kalmıştır. Kasaba'ya bir mil uzaklıktadır.

Nehirlerinin en meşhur ırmağı Koramaz Nehri Koramaz Dağı'ndan doğar. Kayseri'ye gelir.

Erciyeş Dağı buna Ercâsb Dağı derler. Kayseri'de Develi bu dağın eteğindedir. Lakin Develi az uzaktır. Bu dağda kurt, ayı ve vaşak olur. Bu nahiyede çeşitli meyveler olur ve bu nahiyede Ermeni topluluğu çoktur. ▪

4 Kelime Erciş ve Er-Ceyş olarak da okunmuş olup, bugün Erciyes şeklinde kullanılmaktadır.

5 Battal Gazi (ölm: M. 740): Emeviler devrinde Anadolu'da Bizans'a yönelik gazalarda şöhret kazanmış, Müslümanlar ve bilhassa Türkler arasında büyük bir gâzî-velî hüviyetiyle yüceltilerek, destanlaştırılmış Müslüman emiridir. Battal onun adı değil, kahramanlığını vurgulayan lakabıdır. Asıl adı Abdullah'tır. Battal Gazi'nin Anadolu'da Malatya, Kayseri, Afyon ve Eskişehir ile el-Cezire ve Suriye dolaylarında faaliyette bulunduğunu İslâm ve Bizans tarihleri bildirmektedir. Eskişehir yakınındaki Akronion'da (Seyid Gazi) şehid düşerek, oraya defnedilmiştir.
Mahallince Eskişehir denilen Eski Kayseri'nin eteğinde şimdiki Asri Mezarlık yakınında Battal Gâzî'ye mâl edilen camidir.

6 Belinas, M. I. asırda yaşayan eserleri ve görüşleri Müslümanlarca tanınan Stoacı-Pythagorasçı Yunan filozofu Plinius'dur. Kâtib Çelebi, Kayseri'de bulunduğunu söylediği tılsımlı bir hamamın Hakîm Belinas tarafından yapıldığını rivayet etmektedir.

7 Anadolu Selçuklu hükümdarı.

8 Muhammed b. Hanefiyye (M. 637-700), Hz. Ali'nin Havle bint Cafer el-Hanefiyye'den doğan oğludur. Medine'de ölen Muhammed, Bakî mezarlığına gömüldü. Şahsiyeti etrafında tarihe uymayan destanî kahramanlıkların anlatıldığı hikâyeler halk arasında yayılmıştır.

Katre-i Gülük

Gülay Dönmez

Sene 2000. Kayseri şehrine bir bahar günü göç ettiğimde Erciyes'in yegâne tesellim olacağını hissetmiştim. Gülan ayında idik ve evimin kocaman pencerelerinden içeri Erciyes doğuyordu. O gün bugündür her sabah uyandığımda Erciyes'e değdiririm gözlerimi ilkin. Anlık bakışmamız ferahlatan bir vuslat olur. Ancak hayat içre daha ne kadar vuslat ve ayrılık yaşayacaktım kim bilir? Belki de tüm ayrılıklarımın, bir vuslat provası oluyordu Erciyes şu yeryüzünde.

Erken saatlerde kendimden ayrılıp sırtımı Erciyes'e verip yürüdüğüm yolların köşe başlarındaki çeşmelerinin gözlerine dalarken oluklardan geçip okyanusların en turkuazına talib olmak ve kendime gelmek istiyordum. Nereden bilebilirdim ki?

Her sabah işe gitmek için değil de Çifteönü ve Gülük mahallelerinin dar sokaklarından geçmek için yollara revan oluyordum. Eksikliğimi aralaya aralaya adımlarımı yavaşlatıyordum bu dar sokaklarda. Kimi evlerin kapıları ne kadar da yüksekti. Basamakla çıkılan sac kapılara uzanma hissiyatı veyahut da kapıların üzerindeki yarım daire biçimindeki demir işlemeli pencerelerden tepetaklak içeri atlamak hissiyatı ile gülümseyerek kendimi zaptetmeye çalıştığımı anımsıyorum. Defalarca aralamaya yeltendim kapıları! Eksikliğimi aralamaya yeltendim! Lakin korktum! Bakıp bakıp geçtim. Kapı önlerindeki yün ören teyzeleri, çıplak ayaklarıyla oynayan sümüklü çocukları gördüm. Ve onların bu kapıların ardına geçebildiğini düşünerek içim sızladı defalarca. Hep vazgeçtim! Yürü... Yürü! Sola dön, sonra sağa... Bir çeşme ve bir çeşme daha... Sonra bir mescid! Dur ve soluklan! Sonra tekrar devam et. Seni yürümek paklıyor ey güzel! Teğet geç bakalım kapılardan, çeşmelerden... Gözlerine daldığım çeşmeler! Hasan ve Hüseyin aşkına gark eyleyin en turkuazlarda beni.

Düşünmeden edemiyorum, Ya Hatice! Nasıl vardın güzelliğinle bir çobana? Zenginliğin tüccarlığından mıydı? O'nun fakr oluşundan nasıl emin oldun sen? O fakr gönlü, zenginliğinle nasıl doldurdun? O'ndan evvel yeryüzüne geldiğin için miydi bu kadar hasret? Yoksa hasretlik kalubeladan mı kalma idi? Yoklukla dolan gönlüne aşına olabilmek sırrına ermeği arzuluyorum Ya Hatice! Lakin yüzüm yok!

Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlere su
Kim bu denli dutuşan odlara kılmaz çâre su

Peki ya, çeşmelerin gözü kapı deliklerinden bakar mı? Anahtar kimin elinde? Neler görüyor o gözler kapı deliklerinden öyle? Meğer okyanusların en turkuazına meftun o gözler, kapının ardındaki derunun katrelerini görmüş ve gelmiş konuvermiş yanıbaşına gözcü misali. Bu çeşmeyi bu caminin yanıbaşına konduruveren sevgili insan, ruhun şad olsun! Çeşmenin suyu şifa olsun susuzlara.

Ya Fatıma! Nereden bulacağız suyu? Nasıl kanacağız? Yatağının ayakucuna oturan En Sevgili'nin suyuna nasıl gidilir?

Hâk-i pâyine yetem dir ömrlerdür muttasıl
Başını daştan daşa urup gezer âvâre su

Usulca aralıyorum kapıyı ve evvela sağ ayağımı atıyorum içeriye. Gülük Camii'ndeyim. Sütunlar sütunlar, kemerler kemerler... Bir yandan sararken belimi kemerler, bir yandan üzerime örtü oluyor kubbeler! Ya Ali, nasıl örtü oluverdin sen, En Sevgili'nin yerine? Öldürülebilecek olmanın tereddütsüz sahiciliğini anlat bana.

Ravza-i kûyuna her dem durmayıp eyler gûzar
Âşık olmış galiba ol serv-i hoş reftare su

Usul usul yürüyorum, sessiz. Dizlerimin üzerine çöküyorum. Kemerler belime dolanmaktan, kubbeler örtü olmaktan beriler artık. Mihrabın önünde üryan

çöküvermişim. Bir devinim bekliyorum en içerimden. Dualar gözlerimden akıyor:

"Allah'ım senin mescidlerini imar edenlerin şuurunu gönlüme işle!"

Tevbe suresinin ayetleri mihrabın üzerinden şelale olup dolduruyor mescidi. Tevbe! Bir önceki halimden tevbe! İki günümün aynılığından utanıyorum. Yine tevbe! Hamle yapamamaktan, bir önceki halimi terk edememekten muzdaribim. Tevbe Rabbim! Tepetaklak et içimi. Çevir!

Zikr-i na'tün virdini dermân bilür ehl-i hatâ
Eyle kim def-i humâr içün içer mey-hâre su

Sonsuz noktaların birbirine attığı nokta atışlarını iyi gözlemlemiş olanlar en ahenkli geometrileri zevkle işlemişler. Birbirinin altından ve üstünden geçip zencerek oluşturan noktalar, zevk-i selim tezyinatlar nakşediyor ruhuma delice. Birbirini takip eden kıvrımlar makamdan makama ritmlerle raksa davet ediyor. Birbirini terk ederek vuslata eren noktalar neyi terk ettiklerini de unutuyor gibiler. Unut ki çıkmasın karşına bir önceki halin. Tevbenin özü sanki unutmak. Kavuşmanın arzusu ise kalubeladan kalma bir alışkanlık gibi. Cilveli! Çok cilveli!

Zevk-i tîğundan aceb yoh olsa gönlüm çâk çâk
Kim mürûr ilen bırağur rahneler divane su

Geometrinin sonsuzluğu zerrelerimi tüm evrene yayarken aynı anda bir küçücük toz bile olmadığımı hatırlatıyor. İç içe sonsuz üçgen, beşgen, altıgen, köşe ve bucak oluyorum. Bazen askerî bir disiplin edasıyla birbirine değmeyen çizgiler, iki yay aralığının ahengini veriyor. Lakin ansızın bu aralıktan bir ok fırlayıveriyor ve sonsuz ritüellerden geçerek vuslatta kayboluyor. Katman katman mukarnas biçimler, aldığı nefesi ruhuma üflüyor. İç çekişlerini görüyorum bu biçimlerin. Bu girift cilvenin delice sonsuzluğu beni Ayete'l Kürsi'nin sükûnetine davet ediyor. Güzelim turkuazı çevreleyen serhad, haddimi bilmek hususunda nişan alıyor yokluğuma. Önümdekini ve arkamdakini bilen Rabbim birle içimi. Yıka en turkuazlarda. Yık ve dirilt anbean beni.

Sol ayağımla çıkıyorum Gülük Camii'nden, son kez çeşme ile göz göze gelerek...

Umduğum oldur ki rûz-ı haşr mahrum olmayam
Çeşm-i vaslun vire men teşne-i didare su ▪

Sarı Suna'nın Ağıdı

Ziya Şahin

Anadolu coğrafyasında kuşaktan kuşağa aktarılarak gelen, renkleri ve motifleri birbirinden farklı, yaşanmışlığa dair, öykü tadında yol hikâyeleri vardır. Bunlar zamanın sahipleri tarafından köy odalarında anlatılmış, sözlü edebiyatımızın arşivine ağıt belgeleri olarak kayıt edilmesi sağlanmıştır. Bu hikâyelerin altında derdi nakışlı analaların hıçkırıkları ve her damlası çölleri bile yeşertecek kadar içli gözyaşları vardır. Size anlatacağım hikâyenin safahatında böylesine benzer bir anneyi, Melikgazili Sarı Suna'nın hicran dolu yürek ağrısını bulacaksınız. Ben torunu olduğum için adı bahse konu olan hatıraları tanıyor, en azından bir kısmına şahitlik edebiliyorum. Bu vesile ile yakinen tanık olduğum hatıraları onun dilinden ve gönül penceresinden bakarak derledim ve siz değerli okuyucuların beğenisine sundum. Bütün annelere, başta ebem Sarı Suna olmak üzere yüreği evlat hasreti ile yanan telli turnalara selam olsun... Adı bahse konu olan yıllar, çaresizliğin kader diye yazıldığı, savaş mağduru insanların geçim gailesi ile telef olduğu yıllardır. Gelin hep birlikte ebem Sarı Suna'nın yol hikâyesini öğrenmek için Köşker Dağı'nın eteklerine, Çamlıbel'e gidelim...

Söylediğine göre Sarı Suna çocuk yaşta Melikgazi köyüne gelin gelir. Mahrumiyetin kol gezdiği dağların arasında Müderrisin Oğlu Osman Çavuş ile kurdukları hayatı idame ettirebilmek için ömür kağnısına koşulurlar. Evliliklerinin ilk senesinde umudum dediği dayım Mehmet Çelebi dünyaya gelir. Kendisi çocuk gelinlerden olduğu için dayımla birlikte akran gibi büyürler. Takvimler 1940'lı yılları gösterirken Melikgazi'ye bir gurup atlı gelir. Gelenler köy odasında misafir edilirken acı bir söylenti kulaktan kulağa etrafa yayılır.

Köse Emmi'nin karısı Deli Durdu el altından köylülere haber uçurur:

"Gadagızı alıyım uşahları saklayın asker toplayıcılarmış."

Bunun üzerine ne kadar tor toraşık, ağ benizli oğlan varsa hazın damlarına veya öteberi kuyularına saklanır. Köyün üstünü kaplayan kasvet bulutları her geçen dakika ağırlaşarak devam eder. Biraz sonra köyün çobanı Köse Emmi'nin çağrısı bu tür endişeleri zirveye çıkartır ve yürekleri ağızlara getirir:

"Ey ahali, duyduk duymadık demeyin! Muhtarın kesin talimatı vardır. Herkes elindeki işi gücü bırakarak köy odasının önünde toplanacaktır. Köyümüze teşrif eden Sayın Nahiye Müdürümüz sizlere hitap edecekler." Bunun üzerine bastonunu çeken ihtiyarlar, başlarına çarlarını alan kadınlar muhtarın evinin önünde toplanırlar. Birkaç dakika sonra Nahiye Müdürü Ethem Ruhi Öker Bey üzerine kilim örtülen kağnının üzerine çıkarak gelenlere hitap etmeye başlar.

"Aziz vatandaşlarım sevgili yurttaşlarım! Bugünkü sebeb-i ziyaretimiz sizlere hayırlı haberler ve müjdeler vermek içindir."

"Bilindiği üzere Türkiye Cumhuriyeti devleti kuruluşundan itibaren, her sahada olduğu gibi, maarif yolunda önemli adımlar atarak öğretmen okullarının ihdas edilmesine karar verdiler. Bizler imparatorluğun bakiyesi olarak yedi düvel ile harp ederek istiklalimizi elde ettik. Şimdi sıra, ilim irfan yolunda merhaleler katederek yurdumuzu muasır medeniyet seviyesine çıkarmaya geldi. Böylece Anadolu'nun makûs talihini yenerek yeniden ayağa kalkacağız. Bu vesile ile ülkemizin çeşitli yörelerinde "Köy Enstitüleri" (Öğretmen Okulları) açarak cehalete karşı topyekûn savaş başlatmış bulunuyoruz." (Yaşa var ol sesi, alkışlar)

"Demem odur ki; devletimiz sizleri düşünerek, her türlü imkânsızlığın içinde Pazarören nahiyemizde öğretmen okulunu açarak sizlerin istifadesine sunmuştur. Artık çocuklarınız devletin himayesinde yatılı okullarda okuyarak, öğretmen olacaklar ve maaşa geçecekler. Bu ne demektir? Evlerinize her ay düzenli olarak para girecek ve geçiminize katkıda bulunacaktır. Bakın burada en önemli husus çocuklarınız en ufak bir masarif gailesi olmadan okutulacak ve her türlü ihtiyacı devlet tarafından karşılanacaktır. Köy enstitüsünde dört sene okuyan gençler öğretmen olduktan sonra yurdun dört bir yanına dağılarak geleceğin öğretmenlerini yetiştireceklerdir. (Bir anda ortalık alkış tufanı ile çınladı.) Nahiye Müdürü ile Muhtar tebrikleri kabul ederken çocukların sevinci görülmeye değerdi. Arada bir farklı sesler çıkmış olsa bile günlerce köyün gündemi öğretmen okulu ile doldu taştı. Bir gün Kazım Ağa'nın, "Yav arhadaş bu Enistos dediğiniz (Enstitü diyemiyor) laf kalabalığına getirilerek kaynadı gitti. Yarın kuzu çobanı bulamazsanız ben size sorarım." demesi sadece gülümsemelere yol açar. Günler aylar su gibi geçer, güz ayları gelince okulların açılacağı haberi köye ulaşır. Hemen her evde hummalı bir hazırlık başlar ve okula gidecek çocuklara kayıt düzülür.

Bu evlerden birisi Çelebilerin Osman Çavuş'un evidir. Kendisi sofu lakabı ile anılan dedem hiçbir ihtirası olmayan derviş gönüllü bir insandı. Ertesi gün için okul hazırlıkları yapılırken en önemli ayrıntıyı fark eder. Mehmet dayımın çarığı eskimiş lime lime dökülmektedir. Hemen ahıra giderek tavan arasına sakladığı sarı öküzün kafa gönünü çıkarır. Ve bütün gece özene bezene çarığı dikerek evladının giymesi için hazırlar.

Ertesi gün sabah erkenden kafilelerin peşine takılarak Pazarören'e gelirler. Dayım Mehmet Çelebi dedemin elini sıkıca tutmuş, ürkek adımlarla sağa sola bakınırken uzaktan okul görünür. Kapıya geldikleri vakit kalabalık ve izdiham yüzünden bir süre kenarda beklemek zorunda kalırlar. Biraz sonra kapıda bekleyen görevlilerden birisi yanlarına gelerek listede dayımın adını bulur ve içeri davet eder. Kapıya gelince dayım babasının elini öper ve son kez sarılarak vedalaşırlar. Hemen

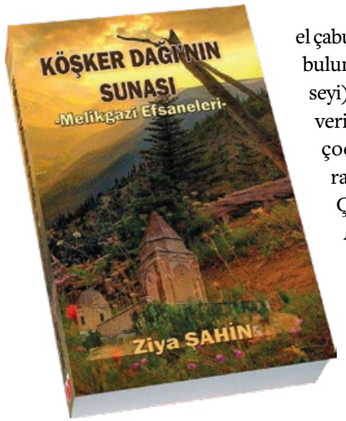

el çabukluğu ile üzerlerinde bulunan karsambayı (elbiseyi) çıkartarak yenilerini verirler. Bir diğer görevli çocukları sıraya koyarak ayaklarına İngiliz Çörçül botu giydirir. Artık o günden sonra ebemin deyimiyle kınalı kuzunun yolu beklenmeye başlanır.

Ebemin gözlerinde nem, Köşker Dağı'nın başında kasvet bulutları hiçbir zaman eksik olmaz. Kendisi bazı şeyleri bahane ederek köyün güneyinde bulunan Kuzaycalık mevkisine çıkarak aşağılardan giden Zamantı Irmağı'nı seyreder. Bazen ayağa kalkarak ellerini gözlerine siper eder ve uzaklardan gelen karartıları dayıma benzetir. Dediğim gibi ebem Sarı Suna ana olmanın ötesinde bir tutkunun, delice bir sevdanın esiridir. Anaçlığından mı yoksa kimsesizliğini bastırmak için mi dayıma gereğinden fazla anlam yüklerdi bilemiyorum. Bu yüzden gündelik hayatında nerede bir müşkülatla karşılaşsa dayımla buluşturur, kimsenin çözemediği kör düğümlerini onun sihirli ellerine bırakırdı. Söylediğine göre yazın hasat zamanında elma döleğine ekin biçmeye giderler. Akşama kadar tırpan sallar, akşam paydos saati gelince biçilen ekinleri harman yerine getirmek için kağnıya yükler ve dönüş yoluna düşerler. Yalnız kendilerini patikadan bozma son derece dik ve engebeli araziler beklemektedir. Yol aşan dedikleri yer dağların arasında koyun sürülerinin geçtiği cılga yola benzeyen geçittir. Yokuş yukarıya tırmanırken dedemin gayretleri bir yere kadar etkili olur sonrasında yarı yolda kalakalırlar. Hemen kağnı geri kaçmasın diye tekerlerin arkasına sal benzeri şeyler atılır. Hikâyenin burasını ebemden dinleyelim.

"Yavrum o gün akşama kadar çaldığımız oraktan mı tırpandan mı neyse dalımız kolumuz kalkmaz olmuştu. (Dedemden için) Batasıca Çavuşun benim gibi hiç halı yok, yeri göğü birbirine kattı, emme kağnı bir karış öteye gıvışdamadı. Bir de ne var nerde yok Memmedim gara guş kimin yetişti. Gadasını aldığım Hamza bileklim, gelir gelmez Hazreti Ali gibi kağnıyı alışın şoraya koydu." Buna benzer sözler ile dayımı süsler, ona kahramanlıklar yüklerdi. Ebem Sarı Suna'nın buna benzer hikâyeleri ömür denen ağaca sarılan sarmaşıklar gibi sarılarak birlikte büyüdü gitti.

Mehmet dayım okuldan mezun olduktan sonra çeşitli illerde görev yapar ve mesleğinde uzmanlaşarak kimsenin hayal edemeyeceği yerlere gelir. Bu arada Melikgazi'ye ebemi can evinden vuracak bir haber gelir. Mehmet Çelebi çocukları ile Amerika'ya gidiyormuş. İlk önce aile büyükleri bu haberi metanetle karşılar. Öyle ya anlamadan dinlemeden neyin ne olduğuna nasıl karar verecekler. Kendilerine göz aydınlığına gelenlere, eh ne yapalım mukadderat böyleymiş, yolu açık olsun, yel essin kokuları gelsin yavrularımızın der ve susarlar. Ne zaman ki zalim gurbet yüreklerine ayrılık ateşini düşürür, evlat hasretinden belleri bükülür...

Adı bahse konu olan yıllarda çocukluğum Melikgazi'de geçtiği için çektikleri sıkıntıları yakından görme fırsatım olmuştu... En mutlu olduğum işler aşağı çeşmeden stille su getirmek, yadırgıya karışan koyunları çevirmek, bir de görpe kuzuların keşik sırasına gitmekti... Gece gündüz ebemin yanından ayrılmadığım için onun bütün hareketlerini gözlemler, onunla birlikte ağlar, onunla birlikte gülerdim... Ebem sabahtan akşama kadar belli belirsiz sözlerle kendi kendine konuşur, Köşker Dağı'nın üzerinde dolaşan bulutların arasına karışarak kaybolur giderdi...

Bazen "görpe kuzulara gorünge biciyim" diye gurbet tepesine çıkar, nemli gözleriyle yolların kıvrımlarına bakarak inceden bir ağıt kaldırır:

"Havaslık eyledim de yavru getirdim,
O da hayalınan düşümüş meğer
Yavrumu gözümden ıratmam derdim,
Kurduğum hayallar boşumuş meğer."

Daha sonra tesadüfen üzerimizden geçen uçağa doğru el sallar

"Hey!.. şoğ... tiyarayı (Uçağı) süren şoför efendiğğğğ... Dadasını aldığım niriye gediyoguz. Ağarkine Amarihaya gediyorsagız uğurlar olsun. Yolda belde Memmedime ırast gelirsegiz selam söyleyin. Bizi sorup sual edecek olursa; 'Batasıca anagız siz gedeli ahlını yitirdi.' deyin."

Bir süre gökyüzünde beyaz bir şeritler bırakarak giden uçağı seyreder, daha sonra bir çocuk masumiyeti ile boynunu bükerek köye dönerdi... Ebemin hicran dolu bekleyişi karlı dağlar gibi büyüyerek senelerce sürdü... Mevsimlerin bahardan yaza döndüğü aylarda hastalanarak yatağa düştü. Köyden bir vasıta ile acilen hastaneye getirdiler. Hekimler, yaptıkları tetkiklerde o güne kadar kimsenin bilmediği bir hastalığın tanısını koydular... Bu hastalığa kadınlar, doğum sonrasında oluşan ihmaller neticesinde yakalanırmış... Ebem de ihmallerin en büyüğünü yaparak doğum sonrasında yeteri kadar dinlenmediği için bu hastalığa yakalanmış. Söylendiğine göre dedemle elleşerek kağnıya seklem atmışlar. Bu hadisenin üzerinden otuz sene geçmiş ve ebem o gün kaldırdığı ağırlıkların bedelini canıyla ödemek zorunda kalmıştı. Bu konuda yapabilecekleri pek fazla şeylerin olduğunu sanmıyorum. Çünkü Anadolu insanında, özellikle kadınların tenasül uzuvlarında oluşabilecek herhangi bir rahatsızlık tabuların sınıfına girdiği için namus meselesi sayılarak tedavi ettirilemezdi. Ayrıca kendilerini bekleyen tarla tapan işlerinde sarı öküzle birlikte çalışmaları ve ömürlerini tüketmeleri yadsınamaz bir gerçekti. Bu konuda hiç kimse, istisnalar hariç, kendisine ayrıcalık isteyemezdi. Doğum yapan kadınlar doğumun ardından bebeklerini evin yaşlıları varsa onlara emanet eder, yoksa bellerine sararak tarlaya götürür ve orada hazırladıkları yığın gölgeliğine bırakarak işlerine devam ederlerdi. Böylece bahtı kara gelinler ömür kağnısında genç yaşta hastalıkların pençesine düşerek kaybolup giderlerdi. Bu yüzden bizim evde kır kısrak ile anamın uyuduğunu gören olmazdı. Sonradan öğrendiğime göre meğer atlar ayakta uyurmuş kim bilir belki anam da ayakta uyuyordu. Bu sebepten dolayı köylük yerde hiçbir kadın ben loğusayım gelemem yerime bir adam bulun diyemezdi. Değirmenin döngüsü ile döner, seklemlerin arasında zamana karşı yarışırlardı... Ebem Sarı Suna dedemin arkasında savrulurken, bedeninde taşıdığı hastalığı otuz sene kimseye söylemeden kendi halinde yaşar ve kaçınılmaz sona doğru gelir. Ancak hastalığın en son evresi gelince vaziyet anlaşılır...

Yine de Allah'tan umut kesilmez diye bir özel hastaneye yatırırlar. Ebem hastane ortamında kendisine verilen serumlar ve ağrı kesiciler ile bir parça düzelir. Bunun üzerine gelen doktorlara ve hemşirelere iyileştiğini söyleyerek çıkmak ister. Kendisini muayene etmeye gelen kadın hastalıkları uzmanına bütün sevimli hallerini takınarak naz yapar:

"Doktor efendi oğlum, sen gördüğüm kadarıyla insaniyetli birine benziyon. Senden ricam beni bir an evvel buradan çıkar. Gadasını aldığım sen beni essahtan hastamı sanıyon? Benim bir şeyciğim yok... Beni buraya getiren horantaya dedim ki 'Kele anam gadagızı alıyım nediği laftan şordan anlamıyoguz. Bundan sonra buzalayıcı değilim guzulayıcı değilim. Onu da bırak yeniden yeşerip de bostan mı olucuyum... Azıcıh garnım ağrıyodu o kadar.' Sen bana şordan iki hap mup versen bişeyciğim kalmaz. Hem ben burada sıkıldım dışlığım gelmiyor. Beni taburcu etsen de bir an önce yurduma yuvama dönsem."

Doktor:

"Bak Suna teyze ben seni anlamaya çalışıyorum. Ama şunu bilmen gerekir ki senin önemli rahatsızlıkların var. Ve bir an önce tedaviye geçmemiz gerekiyor. Bu konuda senden bizlere yardımcı olmanı bekliyorum. Devlet bizi ta Amerikalara göndererek okutarak bilgi ve beceriler ile donattı, ülkemize gelince sağlık ordusuna katıldık. Şimdi de hekim olarak sizin gibi anneleri tedavi ederek borcumuzu ödemeye çalışıyoruz. Hem ben senin evladın sayılırım benden çekinmene gerek yok." Ebem Amerika lafını duyunca bir anda gözleri ışılar.

"Amağ gadasını aldığım sen Amerihayı biliyon mu?"

"Bilmez olur muyum hem de avucumun içi gibi bilirim."

"Temam gadası bir şartınan sana muayene olurum. Himcik şordaki telefonu eline al Memmedime bir telefon çek. De ki; Memmet, benden duymuş olmayın da anagızın durumu hiç eyi değil, söylemek kötülüğü hındıbığı kesilmek üzere. Aman ha aman ötağa gardaşlarına habar ver, bulduğunuz ilk vasıta ile guşun ganadıynan çala gırmaç yetişin... Bu habarı verdin değil mi ondan kelli soyhama galsın nereme bahıcıysagız bahın..."

Doktor gülümseyerek "Tamam anacığım senin dediğin gibi olsun, bak şimdi yanında telefon açıyorum. Sonra vay efendim vazgeçtim muayene olmam diyerek itiraz etmek yok, anlaştık mı? Çünkü senin durumun öncelik arz ettiği için bir an önce tedaviye başlamak zorundayız..." Bunları söyleyerek telefona doğru yürür ve tam elini uzatacağı sırada ebem yerinden doğrularak:

"Aman durun gadagızı alıyım, birden bire söyleyip de yavrumun yüreğini galdırmayın. En iyisi ben size iki meyit söyleyim siz de gelişin kendisine verirsiniz."

Artık dayanmaya özüm galmadı,
Yavrum ataşımız sönmek üzere,
Zaman kazanmaya lüzum kalmadı
Düşlerim kâbusa dönmek üzere.

Avgın değdi boyun büktü çiçekler,
Orak değdi başak döktü göcekler,
Mezarım üstünde börtü böcekler,
Bir çıngı canımda yanmak üzere.

Var git nazlı yavrum sürdür sefayı,
Sırtıma yükledi felek cefayı,
Bari son nefeste göster mefayı,
Ecel şerbetini sunmak üzere.

Sarı Suna'm dağdan dağa uç oldu,
Ne söylesem ele göre suç oldu,
Sensiz bu dünyadan gayrı göç oldu,
Mezarıma baykuş konmak üzere.

Bu ağıttan sonra ebem yattığı hastanede kuzularını sayıklayarak, bir beyaz gemi gibi süzülerek ahret yurduna rahmete gitti. Ben aradan kırk yıl geçtikten sonra ebem Sarı Suna'nın hatıralarını "Köşker Dağı'nın Sunası" kitabımda toplayarak edebiyat dünyasına sundum. Bütün kalbimle, dünyada çektiği acıların kefaretini ödeyerek çocukları ile cennette buluşmasını umuyorum... Cenabı Allah rahmeti rahmana kavuşanlarımızı cennetiyle müjdelesin. Uzak diyarlarda çocuklarını bekleyen annelere sabırlar versin... Ve hiç kimseyi yola bakacak kadar yalnız bırakmasın... Âmin... ▪

Kayseri'de Rengin Dili

Hasan Gürpınar

Söyleşi: Mustafa İbakorkmaz

■ **Dergimizin okurları Hasan Gürpınar'ı tanısın istiyoruz. Sohbetimizin genel amacı bu, kendinizden biraz bahseder misiniz?**

● 27 Ocak 1954 Tomarza doğumluyum. Babam Tomarza'da öğretmenlik yaparken dünyaya gelmişiz. İlkokul üçüncü sınıfın birinci dönemini Tomarza'da okudum. 1962'de babamın tayini Kayseri'ye çıktı. Üçüncü sınıfın ikinci döneminden itibaren İstiklal İlkokulunda okudum. Evimiz de okulumuza yakındı. Ortaokulu Kadı Burhanettin Ortaokulu'nda okudum. Kayseri Lisesi'nden mezun oldum.

■ **Resim sanatına ilginiz nasıl başladı. Yeteneğinizi siz kendiniz mi keşfettiniz, yoksa başkası mı resim kabiliyetinizi fark edip sizi teşvik etti?**

● 4,5 veya 5 yaşlarında kendimi ilk hatırladığım hallerimde Tomarza'da evimizdeki kuzine sobanın arkasına tebeşirle resimler çizdiğimi anımsıyorum. Babam öğretmen olduğu için evde tebeşir vardı herhalde. Sobanın arkası dolunca boyumun yettiği yerlere kadar borulara da tebeşirle resim yapardım.

Hiç unutmadığım bir anım var. Aklım yetiyor ama dış dünyayı daha tam olarak tanımıyordum. Sokakta, evimizin önünde oyun oynuyordum. Kim olduklarını bilmiyorum ama siluet halinde hafızamdalar. İki kişi, çocuk gel buraya, diye beni çağırdı. Biri diğerine, bak bu çocuk şimdi yere bir resim çizsin de gör, dedi. Ayağıyla toprağı düzeltti. Elime bir çöp parçası verdi. Hadi bir tane kuş çiz, dedi bana. Kuş resmini çizdim. Başımı okşayıp aferin deyip gittiler. Ama ben o gün bir şeyi yapabildiğimi, bunu çevremde dikkat çekecek derecede başardığımı anladım. O gün kendimi keşfettim diyebilirim.

Kayseri Lisesi'ndeyken resim öğretmenimiz Nurşen Özdamar beni çok teşvik ederdi. O yıllarda yolda yürürken bir tabela görüp beğensem bunu

kim yapmış, bir resim görsem bunu kim yapmış diye merak eder imzalarına bakardım. Benim en beğendiğim ressam, tabelacı Faik Gürbüz'dü. Belediye İşhanı'nın bodrumunda atölyesi vardı. Ben boş vakitlerimde gidip onun çalışmasını izlerdim. Daha sonra kendisiyle tanıştım ve ondan bir şeyler öğrenmek için okuldan artakalan zamanlarımda ve yaz tatillerimde onun yanında çalışmaya başladım. Bu çalışma bir buçuk yıl sürdü.

■ **Kendinize güveniniz bu dönemde yerine gelmeye başladı sanırım.**

● Bir anekdot daha anlatayım. Şehir Terminali Eski Sanayi'nin yanına yeni açılmıştı. Kayseri'nin meşhur kabadayısı Şemsettin orada bir kafeterya açmıştı. Faik Ağabey'den o kafeterya için özel bir resim çalışması istemişti. Bir atın üzerinde yiğit bir akıncı resmi istiyordu. Büyük bir resim olacaktı. Faik ağabey asıl işi yapmakla beraber o büyük resim yapılırken ben de ona yardımcı oldum. Sonra terminale gidip geldikçe o resme gururla baktım. Arkadaşlarıma da gösterdim. O resmin yapımında benim de emeğim var diye.

■ **Resim sanatına ben de çok heveslidim. Ortaokula giderken yer altı çarşısı yeni açılmıştı. Orada tabelasında Gürpınar yazan bir dükkân vardı. Reklamcı mı, tabelacı mı? O dükkânın vitrinindeki resimlere hayranlıkla bakar, öyle resimler çizebilmeyi hayal ederdim. O dükkân kimindi?**

● Yeraltı çarşısı 1978 yılında yapıldı. O yıl babam emekli olmuştu. Emekli ikramiyesiyle yeraltı çarşısından bir yer aldı. Babam öğretmen kökenliydi ama eğitim araçları merkez başkanlığı yapıyordu. O dükkânı aldıktan sonra orada resim yapmaya karar verdi. Zaten amatör olarak resim yapıyordu. O dükkân açıldıktan sonra bayağı ilgi gördü. Yeraltı çarşısı zaten Kayseri için yeni bir şeydi. Özellikle kışın dışarısı soğuk olduğu için Yeraltı çarşısı sıcak bir sığınaktı. Orada vitrinin önünde resim yapan birini görünce insanlar orada zaman geçirip seyrederlerdi. O dükkânın etrafında kendine mahsus bir hale oluşurdu.

■ **Babanız da ressamdı. Dolayısıyla ressamlık sizde bir aile geleneği olmuş adeta.**

● Babam öğretmendi. 1957-58'li yıllarda babam İstanbul Çatalca'da yedek subay olarak askerliğini yapmış. Ayhan Işık da o sırada aynı birlikte askerdeymiş. Hem de ünlü bir aktör olarak. Babamla tanışmışlar. Babam Ayhan Işık'la iyi bir dostluk kurduklarını anlatırdı. Ayhan Işık'la babamın ressamlığı arasındaki bağ ne peki? Ayhan Işık Mimar Sinan Güzel Sanatlar resim bölümü mezunu. Aktör olmadan önceki mesleği de ressamlık. Türk filmlerinin başrol oyuncusu olmadan önce Cağaloğlu'nda kitap ve mecmua kapağı ressamlığı yaparmış. Babam askerlik süresince Ayhan Işık'tan özellikle, resimde yalama tekniği dediğimiz tekniği öğrenmiş. Babamın ondan öğrendiği bu tekniği biz de babamızdan öğrendik. Yıllarca o teknikle resimler yaptık. O yıllarda özellikle izne gelen Almancıların, eskimiş, yıpranmış aile fotoğraflarını o teknikle resme dönüştürdük. Fotoğrafçılar o fotoğraflara çare bulamazlardı. Babamla birlikte yaptığımız o çalışmalarla insanlara resim sanatını sevdirdik.

■ **Ressamlığınızın yanı sıra reklam sektöründe de bir geçmişiniz var. Resim ve tabela o yıllarda birbirinden ayrı düşünülemeyen şeylerdi galiba.**

● Daha Kayseri Lisesinden mezun olmadan önce Küçük Mustafa Mahallesi'nde Gür Tabela diye bir tabelacı dükkânı açtım. 1974 yılında Kayseri Lisesinden mezun oldum. Ama o yıl üniversiteyi kazanamadım. Tam da o yıllarda faaliyete geçen Yeni Sanayi'deki dükkânlar için birçok tabela yaptım. Çok fazla tabela işi vardı.

1975 yılında Ankara'ya gittim. Asıl amacım İstanbul Mimar Sinan Üniversitesine girmekti. Ama puanım yetmediği için giremedim. Ankara'ya hem çalışmak hem de üniversiteye hazırlanmak için gitmiştim. Yeni Mahalle'de bir dükkân tuttum. Dükkânın bir tarafını perdeyle ayırdım. O dükkânda hem tabelacılık yaptım hem de yatıp kalktım.

■ **Ankara yıllarında bir de güreşçilik yönünüz var sizin.**

● Gençlik yıllarımda Kayseri'nin en iyi güreşçisiydim. Ankara'ya gittikten sonra, hem grekoromen hem de serbest dalda üç defa üst üste Ankara birincisi oldum. İstatistik Güreş Kulübü beni kulübe davet etti. Kulübün lisanslı güreşçilerinden oldum.

Yıllar sonra da arkadaşlarımızın özellikle Alim Gerçel'in ricası üzerine güreş camiasına yeniden yakınlaştım. On bir yıl boyunca Kayseri'de Türk Güreş Vakfının temsilciliğini yaptım. Camiayı, sporcuları, antrenörleri ve hakemleriyle birlikte

bir araya getirmeye, bir aile havası oluşturmaya çalıştım. Mimar Sinan'a olan sevgimden dolayı Ata Sinan adında bir güreş kulübü kurduğumu da bu vesileyle söyleyeyim.

■ **Ankara'da hem çalıştınız, peki üniversite hayalleriniz ne oldu?**

● Mimar Sinan Üniversitesinin istediği puanı kazandım. Ama çok sevdiğim bir ağabeyim olan rahmetli Dilaver Cebeci beni İstanbul ve Mimar Sinan Üniversitesi hakkında uyardı. Siyasi görüşünden dolayı seni orada okutmazlar dedi. Zaten sene kaybetmişsin, Gazi'ye gir, bir an evvel okulunu bitir dedi. 1976-77'de Gazi resim bölümüne birincilikle girdim. Ama siyasi nedenlerle Gazi'yi bitiremedik. Son sınıfta okul teşkilatı olarak karar aldık. Bursa Eğitim Enstitüsüne topluca müracaat ettik. Hep birlikte oraya geçtik. 1980 yılında okulu Bursa'da bitirdim.

■ **Sonra öğretmenlik hayatına başladınız bildiğimiz kadarıyla.**

● Mezun olduktan sonra 1981 yılında kura çektikten sonra Siirt, Eruh ilçesi Fındıklı nahiyesinde ilk resim öğretmeni olarak öğretmenlik görevime başladım. Orada beş yıl görev yaptım. 1985 yılında oradaki beş yıllık görev sürem dolunca 1986 yılından başlayarak 1993 yılına kadar İstanbul'da Polis Kolejinde resim öğretmenliği yaptım. Mecidiyeköy'de de reklam ajansım vardı. O yıllarda resim öğretmenliğinin yanı sıra reklamcılık yaptığım gibi, sanatsal resimler de yapmak için fırsatım oldu. 1993 yılında babamın memlekete gelmemi istemesiyle mart ayında Kayseri'ye geldim. Aynı yıl mayıs ayında babamı annemle birlikte hacca gönderdim. Babam hac vazifesi sırasında beyin kanaması geçirerek rahmetli oldu ve orada kaldı. Babamın Kayseri'ye dönme isteğini yerine getirdiğim için vicdani bir rahatlık yaşadım.

1993 yılından itibaren Kayseri Merkez İmam Hatip Ortaokul kısmında resim öğretmenliğine devam ettim. 1999 yılına kadar Merkez İmam Hatip'teydim. 2000'li yıllarda Güzel Sanatlar Lisesine geçtim. Bir buçuk sene orada çalıştım. Oradan 2002 yılında Fevzi Çakmak Lisesine geldim. İki sene de orada çalıştım. 2003 yılında Kayseri Lisesine geçtim. Kendi mezun olduğum lisede öğretmen olmak isteği içimde bir ukde idi. Bir sene de olsa kendi lisemde öğretmenlik yapacağım derdim. Allah nasip etti. 2006 yılına kadar bir zamanlar öğrencisi olduğum Kayseri Lisesinde resim öğretmeni olarak çalıştım ve oradan emekli oldum.

■ **Emekli oldunuz ama ne resimden ne eğitmenlikten vazgeçmediniz. Halen çalışmaya devam ediyorsunuz.**

● 27 yıllık bir öğretmenlik, eğitimcilik hayatından sonra, babamızdan kalan atölyede bir müddet çalıştık. Sonra kardeşimden ayrıldık ve oğlumla beraber şu an bulunduğumuz

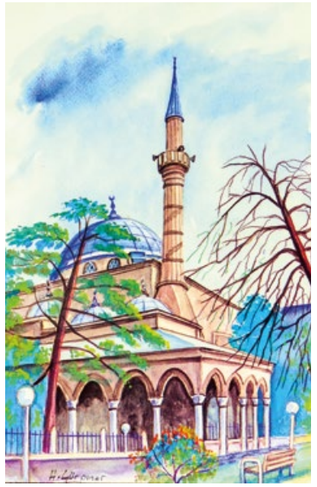

atölyeyi açtık. Yaklaşık on senedir burada çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Çocuklarım Talas'ın çok geliştiğini, resim ve sanatla ilgili daha rahat bir çalışma ortamı doğduğunu söylediler. Önce

karşı çıktım ama sonra ben de gördüm ki Talas'ta sosyal hayat ve sanat hayatı açısından şehirden farklı bir gelişme oldu. İki kızım ve oğlum, şimdi Talas'ta bir resim atölyesi işletiyorlar. Kızlarımın ikisi de resim bölümü mezunu. Oğlum ise Seramik bölümü okudu. Ben de burada çalışmalarıma devam ediyorum, arada bir de onların çalışmalarına nezaret ediyorum.

■ **Sizin sanatsal çalışmalarınız sadece resimle sınırlı değil, rölyef özel ilgi alanınızmış gibi görünüyor. Yanlış mı anlıyorum acaba.**

● Biliyorsunuz Rönesans döneminin büyük sanatçıları, Michelangelo, Raphael, Da Vinci sadece ressam veya heykeltıraş değildi. Aynı zamanda mimari eserler çizmişler, kilise resimleri yapmışlar. Sanatlar birbiriyle iç içe geçer kimi yerlerde. Ben de kendimi sadece resimle sınırlandırmıyorum. Mesela cami tezyinatı yapıyorum. Altınoluk Mahallesi'nde bir caminin, Hisarcık'ta Kurdoğlu Camii'nin kalemişlerini, nakkaşlığını yaptım. Bunlar da ayrı çalışmalar, ayrı güzellikler. Ama şunu söyleyeyim. Dışardan bakıldığında tam tersiymiş gibi gözükse de rölyef, heykelden daha zor bir çalışma türü.

■ **Sizin mizah yönünüz de var. Biraz da ondan bahsedelim.**

● Çocukluğumdan beri karikatür çizerim. Daha ilkokul beşinci sınıftayken karbon kâğıdıyla çizip çoğalttığım Bilton adını verdiğim bir çizgi kahramanı resimli roman haline getirdim. Suat Yalaz'a, Vehip Sinan'a özenerek yaptığım işler vardı. Ama hiçbirinden örnek yok elimde. Keşke bir tane nüsha kalsaydı.

Ankara'da ülkücü camianın çıkardığı mizah dergisine gönderdiğim karikatürler yayımlandı ve bir süre sonra Rüzgârlı Sokak'taki dergi ofisine davet edildim. Orada derginin çizerleriyle tanıştım. Rahmetli Muhsin Yazıcıoğlu'nun isteği üzerine Balyoz adında bir mizah dergisi için harekete geçtik. Orada dergiyi çıkarmadan evvel farklı çalışmalarımız oldu. Ama sıra Balyoz'a geldiğinde yönetim değişikliği oldu ve biz bu dergiyi çıkaramadık.

Kayseri'de çok istedik bir mizah dergisi çıkaramadık. Ama İlhan İncetürkmen'in çıkardığı Mantı mizah dergisinde İncili Çavuş'u seri olarak çizdim. Bir ara yerel gazetelerde yine İncili Çavuş çizdim. Ama Kayseri'de bu işler zor. Biliyorsun, sanat değer görmediği yerden göç eder.

Ankara'da yaşadığım dönemde Necip Hablemitoğlu ile sohbetlerimiz olurdu. Rahmetli Fransızca bir makalede Türklerin mizah anlayışının nasıl övüldüğünden bahsetti. 1906'da Tebriz'de Kırımlı bir Türk tarafından çıkarılan bir dergiden bahsetti. Biliyorsun Nasreddin Hoca Türk mizahının piridir. Bu düşünceden yola çıkarak Balyoz dergisini bir kenara bıraktık ve Molla Nasreddin adında bir dergiyi üç sayı çıkardık. 1980 yılında. Derginin dördüncü sayısı 12 Eylül ihtilali sebebiyle matbaada kaldı ve maceramız sona ermiş oldu.

■ **İncili Çavuş hakkında özel bir çabanız olmuş anlaşılan. Bildiğim kadarıyla İncili Çavuş'un Kayseri ile alakasının ortaya çıkışında emeğiniz var.**

● Az önce Türk insanının mizahi zekâsından bahsettik. Tomarza'da İncili Çavuş'la ilgili duyduğum hikâyeler vardı. Ben de, İncili Çavuş üzerine Milli Kütüphanede araştırma yaptım. Kimi kaynaklarda İranlı olduğu yazıyordu, kimi kaynaklarda Suriye taraflarından geldiği söyleniyordu. Babamdan yardım alarak Tomarza'da araştırmalar yaptım. İncili Çavuş'un akrabaları olduğu söylenen aileleri buldum. Onlarla konuştum. İncili Çavuş karakterini oluştururken yaptığım araştırmalardan yola çıktım, o insanlardan ilham aldım. Nurkal Kumsuz da bu çalışmayı daha genel bir çerçeveye aldı.

■ **Bir de etkileri günümüzde de devam eden Kon Kafe maceranız vardı. Kon Kafe bir dönem için önemli kültür sanat merkezlerinden biri olmuştu.**

● Sanatçının sohbeti bir diğer sanatçıya ilham kaynağıdır. Sanatçıyı sohbet ayakta tutar. Biz Kayseri'deki sanatçıların, yazarların şairlerin bir araya gelebilecekleri bir ortama olan ihtiyaçlarını gidermeyi istedik. Sanatı merkeze aldık ve bir gövdede birleşen bütün sanat dallarını bir mekânda birleştirmek istedik. Arkadaşlarımla birlikte Kon Kafe'yi açtık. Cuma akşamları Kon Kafe'de şehrimizin yazar şairleri bir araya geldiler. Rahmetli Ali Baş bizim gayretimizi ilk destekleyenlerden biri oldu. Orada başlayan Cuma şiir akşamları bugün halen devam ediyor.

■ **Hasan Abi, son olarak okurlarımızla paylaşmak istediğiniz sözleriniz var mı?**

● Mimar Sinan'ı çok sevdiğimi, değer verdiğimi söylemiştim. Benim en büyük isteğim, hayalim şehrimizin bir yerinde, Mimar Sinan'ın büyük bir anıtını yapmak. Sinan'a layık ve Kayseri'yle birlikte anılmasına katkı verecek büyük, devasa bir anıt olması gerektiğini düşünüyorum. Bu anıt şehrin girişlerinden birinde olabileceği gibi, Mimar Sinan'ın dünyaya geldiği Ağırnas'ın girişinde de yer alabilir. Yeri seçilebilir ama mutlaka böyle devasa bir anıtla Mimar Sinan ve Kayseri arasındaki ilişki vurgulanmalı. Sinan'a sahip çıkmalıyız.

■ **Bu güzel sohbet için teşekkür ediyoruz.**

● Ben teşekkür ederim. ▪

Kayseri'yi Fotoğraflayanlar
Ayşegül Kurt

Alper Asım

Fotoğrafçı vaktin içinde yaşar. Ancak bu öyle bir yaşayış ki vaktin içindeyken hafızası ile geçmişte, muhayyilesi ile gelecekte yaşar aynı zamanda. Çünkü onunki bir mana yolculuğudur. Kimi zaman hafızayla geçmişe gitmesi, kimi zaman muhayyilesi ile geleceğe uzanması bundandır. Öyleyse fotoğrafçı yolcudur ve çektikleri de yolda oluşlar, yolculuklardır. Gelişler ve gidişlerdir. Gelemeyişler ve gidemeyişlerdir. Kaçışlar

▲ Cami-i Kebir

▲ Kurşunlu Camii

▲ Hunat Camii

Fotoğraf geçmiş anlamında hafıza, şu an anlamında yolculuk, gelecek anlamında ise umut ve muhayyiledir.

ve saklanışlardır. Bir çocuk fotoğrafı ile bir yaşlı fotoğrafında çektiğimiz ve yansıttığımız aradaki yolculuklar ve yol halleridir. Ya da tarihî bir ev ile bir apartman arasındaki çelişkilerdedir bu yolculuklar.

Hayattaki yolculuklarımız da aslında ya bir kapı ile ya bir eşik ile ya bir köprü ile ya da bir varış ile kesişir. Kimisi bizim için sadece berzahtır kimisi ise sonsuzluğa karışacağımız vasıta. Ya da bir ev, bir sokak, tarihî bir mekân... İnsan zamanı mekânla anlar. Nostalji riskine rağmen insan mekânsız ve zamansız anlamsız. Çünkü hafıza ile muhayyile eş zamanlı bir anlama sahip. Bunun içindir ki fotoğraf geçmiş anlamında hafıza, şu an anlamında yolculuk, gelecek anlamında ise umut ve muhayyiledir.

Fotoğraf kimi zaman insanın zamandan ve mekândan soyutlandığında nasıl bir manasızlık içinde olduğunu da gösterir ve yansıtır bizlere. Dediğimiz gibi insan zaman ve mekânla anlamlı. Diğer deyişle insanın manasıdır zaman ve mekân. İnsan zaman ve mekân içinde bir varlık ve aidiyet hisseder. Zamana ve mekâna yabancılaştıkça boşluğa düşer. Mekân altından zaman ruhundan-üstünden kayar ve insan kendini içinde yaşadığı dünyaya atılmış-bırakılmış hisseder. Son dönem sosyologlarının mekânsızlık-evsizlik dedikleri hadise aslında zamana ve mekâna yabancılaşan insanın içinde bulunduğu ruh halini yansıtmaktadır. Belki de bunun için tarihî bir evin önünde, bir caminin taş duvarında büyük travmalar, paradokslar yaşarız.

Oysa bu zamanın ve mekânın belki misafiridir ama yabancısı değildir insan.

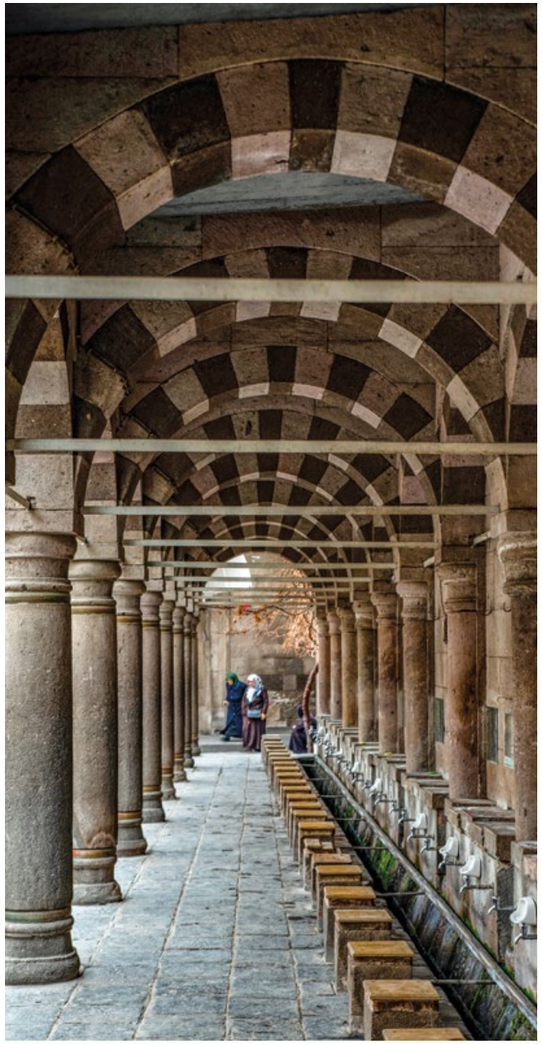

▲ Cami-i Kebir Şadırvan

▲ Cami-i Kebir ve Raşid Efendi Kütüphanesi

▲ Sahabiye Medresesi

▲ Ali Saip Sokağı- Talas

Ayşegül Kurt zaman içinde bir nostalji değil, bir aidiyetin iz ve göstergelerini takip ediyor. Geçmişe hafıza ve bugünün şuuru, yarının idraki ile bakıyor. Modern yapılar içinde göremediğini tarihî yapılar içinde hissediyor ve buluyor.

Belki kimliksizliğimiz ve evsizliğimiz bizi misafir-yolcu olmaktan çıkarıp "yabancı" haline getirdi. Mekânla ve zamanla bir aidiyet duygusu içinde değilse insan, bir kültür, sanat ve medeniyet de üretemez. Sırf ruh halini yaşadığı için bu kez kendine de yabancılaşmaya başlar ve işte o zaman zamansızlıkta ve mekânsızlıkta savruk bir "tip" olarak sonunu bekler. O zaman ise onu tatmin edecek tek şey

▲ Kale

▲ Bedesten

romantik bir nostaljidir. Modernitenin evsizlik-kimliksizlik halini bir anlamda kendi "hira"sına çekilerek yaşayan insan, yeniden bir aidiyet bilinci ile içinde yaşadığı topluma dönemediği zaman ise ortaya çıkacak olan sadece "hiçlik"-tir. Öyleyse zamana, mekâna ve insana dönmek gerekiyor.

İşte hafızası olan fotoğrafçı ile içinde yaşadığı zaman diliminde aidiyet ve kimlik problemi yaşayan fotoğrafçı arasındaki en temel fark budur. Bu anlamda Ayşegül Kurt zaman içinde bir nostalji değil, bir aidiyetin iz ve göstergelerini takip ediyor. Geçmişe hafıza ve bugünün şuuru, yarının idraki ile bakıyor. Modern yapılar içinde göremediğini tarihî yapılar içinde hissediyor ve buluyor. Onun kadrajı bütün kasvetine rağmen aydınlıktır çünkü her daim bir ışığın peşindedir. Modern hayatın, gözü ve görmeyi perde yaptığı gerçeğe, gözü iz sürücü yaparak görünenin peşinde anlamlar çıkarıyor. Bazen bir detayda, bazen bir duvarda, bazen bir nakışta ve bazen de bir insanın yüz çizgilerinde... ▪

▲ Hunat Medresesi

▲ Hunat Camii

8. Bünyan Kış Yüzme Şenliği

Yazı: Cafer Algül
Fotoğraflar: Hasan Yüksel, Mustafa Seyhan

Islık, alkış, yaşa, var ol sesleri şenlik alanında yankılanıyordu. Başında siyah bonesi, üzerinde beyaz bornozu, orta yaşlardaki iri cüsseli Yusuf Erciyes, karların içinden yürüyüp, kalabalığın arasından Bünyan Sarımsaklı Çayı'nın çıktığı göletin başına geldi, kırmızı halının üzerine çıktı. Tıpkı Çin'deki Jinan şehrinin Daming Gölü'ndeki gibi yerde kırmızı

halı seriliydi. Mavi, sarı ya da turkuaz; halının rengi önemli değildi. Gerçek olan şuydu ki hava sıfırın altında beş dereceydi ve suya girecek katılımcıların çıplak ayaklarının tabanları donmuş toprağa yapışmasın diye önlem alınmıştı. Gölet, yaklaşık otuz metreye kırk metre boyutlarında, derinliği kimi yerde bir buçuk

metreyken kimi yerlerde iki metreyi bulan, suların tabandan kaynadığı, yaz kış sıcaklığının hep 17 °C olduğu bir yerdi.

Kalabalığın sesini hoparlörden gelen duyuru bastırdı: "Şimdi de atlayışını gerçekleştirmek üzere Yusuf Erciyes, namı diğer Dede Yusuf kırmızı halının üzerine geldi!" Yine alkış, kıyamet... Yusuf Erciyes her yıl Bünyan Kış Yüzme Şenlikleri'ne katılır. Dört yıl öncesinin de erkekler serbest yüzme yarışlarının şampiyonuydu. Onun herkesten ayrı taraftarı olur hep ve onlar elleri patlarcasına kendisini alkışlarlar. Nihayet sırtından bornozunu çıkarmış Yusuf Erciyes, kırmızı halının üzerinde, ocak ayının yirmisinde, göle atlamak üzereydi. Bir metre altındaki göl rengârenk balonlardan oluşturulmuş iki sıra kulvarıyla, bir kıyıdan diğer kıyıya boylu boyunca gerilmiş kurdeleler ve bayraklarla, tıpkı bayram yeri gibiydi. Etrafında yüzlerce seyirci, içinde onlarca yüzücüyle birlikte onun atlayışını bekliyordu. Dede Yusuf iki kolunu da yukarı kaldırdı, ayak parmaklarının üzerinde yükseldi. Şimdi o, gerilmiş bir ok gibiydi...

Bu yıl kış yüzme şenliğinin sekizincisini düzenleyen Bünyan Dostları Grubu Derneği, resmi olarak 2012 yılında kuruldu, ama bu tarihi alıp seksenli yılların başına kadar götürebiliriz. Çünkü bu derneğin kurucuları yani bizler ve daha sonra aramıza katılanların hemen hemen hepsi o yıllarda aynı ortaokulda okuyan ve aynı sınıf ve sıraları paylaşan çocuklardık. Bizlerin oyun alanıydı, Bünyan Sarımsaklı Çayı ve onun gözesi... Şimdilerde elli yaşına yaklaşan biz grup üyeleri, içinde yüzdüğümüz, kıyısında balık tuttuğumuz bu yerde, belki de hâlâ oyun oynuyorduk... Evin çocuğunun yaptığı gibi, oyuncağımızı misafirlerimiz görsünler istiyorduk. Bu koca gölet, o zamanlar elbette balonlarla süslü değildi, etrafta bu kadar insan yoktu, birçok ilden gelen doğa dostu misafirimiz olmuyordu; ama tıpkı bugün gibi yaz kış demeden bu suya girip, neşe içinde yüzüyorduk... Bizlerde derin izler bırakan bu yerlere, bir iz de biz bırakalım istiyorduk. İlk şenliğimizden bugüne sekiz yıl geçti. Şimdi düşünüyorum, "Biz Bünyan'ı tanıtalım, ilçe için faydalı olalım diyoruz, ama doğduğumuz, yaşadığımız bu yerin bize mi ihtiyacı var, yoksa bizim mi Bünyan'a ihtiyacımız var?" Cevap olarak diyorum ki şimdi, "Her fırsatta alıp getiriyorsa buraya ayaklar, galiba buranın bize değil, bizim buraya ihtiyacımız var..."

Bünyan Kış Yüzme Şenlikleri, her geçen yıl katılımcısı artarak, üzerine bir şeyler koyarak, Bünyan Belediyesinin de büyük katkılarıyla düzenleniyor. Daha birinci yılından itibaren, gerek eski belediye başkanımız Mehmet Özmen, gerekse şimdiki belediye başkanımız Şinasi Gülcüoğlu bize yardımlarını esirgemediler. Tıpkı bizim gibi belediye çalışanları da şenliklerin yapıldığı iki gün boyunca canla başla çalışıp, gelen konuklara hizmet ettiler. Bünyan doğası ve katılımcılar adına onlara sonsuz teşekkürler...

Şenliğimiz, aksi bir durum olmadıkça her yıl okulların yarıyıl tatilinin başladığı cumartesi gününün sabahında başlar, ertesi gün yani pazar günü öğleden sonra il dışından gelen konuklarımızı uğurlamamızla son bulur. İşte bugün, o cumartesilerden birisi. Sabahtan beri telefonum susmuyor. En son Şener aradı. Şener Bünyan Dostları Grubu Derneği Başkanı, mahalleden arkadaşım, okuldan arkadaşım... "Sende durum ne?" diye soruyor. "Hazırlıklarımı yaptım, bu akşam için lazım olacak her şeyi arabaya yükleyip öğlen Bünyan'a doğru yola çakacağım." diyorum. Şener de bana, "Mustafa Ağabey'i aradım, il dışından gelecekleri karşılayacak." diyor. O telefonu kapatıyor, ben Ümit'i arıyorum, Bünyan'a saat kaçta gideceğini soruyorum. Bünyan'dan Yavuz arıyor, "Kamp ateşinin odunlarını hallettim, ne zaman geliyorsunuz?" diye soruyor. Gün boyu telefon trafiği hiç bitmeyecek. Her sene böyle oluyor...

Aracıma bindim, Kayseri'den Bünyan'a doğru yola çıktım. Bulutsuz bir hava, rüzgârsız güzel bir gündü. Mersin'den otuza yakın konuğumuzun geldiğini, doğruca Erciyes Kayak Merkezi'ne geçtiklerini yolda Mustafa Ağabey'in telefonundan öğreniyordum. Mersin Doğa Gezginleri yedi yıldır şenliğimize gelirler. En vefalı dostlar gibi, hem elleri hem gönülleri bizimledir. Erciyes'te kayacaklar, akşamüzeri Bünyan'a geleceklerdi. Ocak ayının pırıl pırıl bu gününde yolda ilerlerken, Mersinli arkadaşların şanslı olduklarını düşünüyordum...

Hava böylesine güzel olmasına rağmen yol zemininde yer yer karlar vardı. Özellikle Bünyan'a yaklaşırken bir hayli yavaşlamıştım. Sivas yolundan çıkıp Bünyan'a döndüğümde, çocukluğumdan beri bende evime çok yaklaştığım hissi uyanır. Solumdaki Sarımsaklı Barajı biraz uzakta kalıyor. Bir yandan araç kullanıyor, bir yandan göz ucuyla barajın doluluk seviyesine bakıyorum. Bu yoldan geçen Bünyanlıların çoğu bu yaptığımı yapar. Eğer baraj doluysa sevinir, değilse üzülür. Belki de bu yerlerde bereket bu barajla ölçülür. Sağım solum bembeyaz kar. Şimdi kış uykusunda bu güzelim verimli tarlalar. Nihayet Bünyan'ın ilk evleri gözüktü. Solumda yeni yapılmış apartmanlar, sağımda çocukluğumdan kalma tek katlı mahalleler, dar sokaklar ve üstlerinde bir duvar gibi yükselen Kayabaşı; onun göğsüne oyulmuş, içleri dolambaçlı mağaralar, mağaralar...

Doğruca Kayaaltı'na gidip, ırmağın kenarındaki otoparkta durdum. Kaz Irmağı'nda yine kazlar var; sanki hiç gitmemişler de çocukluğumdan beri hep oradalar... Köprüyü geçip, alabalık tesislerinin kapısına yöneldim. Üzerinde yürüdüğüm patika, cam gibi buz tutmuş. Etrafımdaki ağaç altları beyaz yorgana sarılmış, derin kış uykusundalar. Yukarıdaki alabalık havuzlarından akan suyun üstünde minik köprüler ve etraftaki kamelyalar, üzerlerinde bir karış karla sağımdalar. Yürüyen hallerini çocukluğumun dar sokaklarında gördüğüm bir at arabası, sapasağlam görünüşüyle geçmişle gelecek arasına durmuş, zamana meydan okuyor. Oracıkta bir çift at olsa, "Gitmeye hazırım!" der gibi duruyor. Bu yüzden midir ki üzülmesin diye, kış aylarında üzerine kar yükleniyor?

Kapısını açıp lokantaya girdiğimde, dışarının keskin soğuğunda kalmamın etkisinden olsa gerek, yüzüme sıcacık vuran bir hava hissettim. Bizim Kenan var içeride, işletmenin sahibi Zafer Ağabey, eşi ve biri kız diğer ikisi erkek üç kişi daha sobanın hemen yanındaki masada oturuyorlar. Mekânın sıcaklığına onların içten "Hoş geldin!" sözleri de ekleniyor, daha bir ısınıyorum. Bizim Kenan, Mersin'de İngilizce öğretmenliği yapıyor. Her sene bir ya da iki müzisyen dostunu alıp geliyor, yüzme şenliğimize apayrı bir renk katıyor. Yanında getirdiği arkadaşı Çağdaş ile tanıştım. Çağdaş gitar çalacakmış. Kenan, "Çağdaş sıkı bir müzisyendir. Bizim şenlik tarihine program almadı." diyor. Sahneyi kurmuşlar, Kenan'ın baterisi, Çağdaş'ın gitarı sahnede duruyor. Masalar gece

için hazırlanmış, balıklar zeytinyağında marine edilmiş, mezeler hazırlanmış, akşamı bekliyorlar.

Her şeyin hazır olmasına ve en çok da sobanın gürül gürül yanmasına sevindim. "Seksen tane balık çıkardık." diyor Zafer Ağabey. "Masalara kaç kişi sığar?" diye soruyorum. "Altmış." diyor. Sahneye dik gelecek şekilde, ucu ucuna tren katarı gibi sıralanmış masalara bakıp, "Altmış kesin de daha ne kadar gelir, bilmiyorum." diyorum. Rahatım yerinde, soba başında sıcacık çayımı içiyorum. Gürül gürül yanan sobası, basık tavanı, sıcacık ortamıyla burasını, Yeşilçam filmlerinin en romantiklerinden olan Mavi Boncuk filminin son sahnesinde dağ başında yapılan gazinoya benzetiyorum. Orada diyordu ki Yakışıklı, kendilerini kastederek, "Helâl olsun be, daha ilk geceden altı kişi!" Süleyman da diyordu ki "Gördünüz mü kimse gelmez diyordunuz, biz geldik..." İçimden, "Hiç kimse gelmese, biz geliriz..." diye geçiriyorum.

İçtiğim ikinci çayın ardından oradan ayrıldım. Kaz Irmağı'nı tahta köprüden geçip aracıma bindim. Doğruca Sarımsaklı Çayı'nın kaynağına, yarın yüzme yarışmalarını yapacağımız yere gidiyorum. Yenice Mahallesini geçerken, sağımda Bünyan Hidroelektrik Santrali, solumda Bünyan Belediyesi Sosyal Tesisleri, önümde çarşının yokuşu, ilerliyorum. Ne zaman bu yokuşları araçla çıksam, çocukluğumda Bedford dolmuşlarla Kayseri'den gelişlerimiz

aklıma gelir. Kahvede oturan insanlar, kapıdaki esnaflar, yolda yürüyenler işini gücünü bırakır, gelen arabaya bakarlardı. Şimdi düşünüyorum da acaba gözleri ne arardı? Sabahtan Kayseri'ye kimler gitmiş diye mi merak ederlerdi, yoksa herkesin birbirini tanıdığı o küçük ilçede yeni bir yüz mü umarlardı?

Güzel komşuluklarımızı düşünerek çocukluğumun çarşısından çocukluğumun sokaklarından geçtim. Nasıl güzel olmasın; o dar sokaklarda evler omuz omuza verir, kapılar yüz yüze bakardı. Şunları düşünüyordum yokuşu tırmanırken: "Bu yokuş, bu dar sokaklar, bu balkonları ahşap rengârenk boyanmış iki katlı eski evler, bu tarihi Ulu Cami olmasa biz insanlar çocukluğuna, yani kendine, yani aslına nasıl uğrayacaklar?" Hemen altımda kaldı, yıllar önce kapatılmış Bünyan Sümerbank Battaniye Fabrikası. Orada kadınlı erkekli ne kadar da çok insan çalışırdı. Bünyan o zamanlar beş ayrı bankanın şube açtığı gözde bir ilçeydi. O fabrika sadece bir ekmek kapısı değil, sinemasıyla, tiyatro salonuyla dünyaya açılan pencereydi.

İlçeye beş kilometre uzaklıktaki bir tepenin altındaki Pınarbaşı su kaynağına asfalt yoldan ulaştım. Yerde bir karıştan fazla kar var. Belediyece etraf toparlanmış, araçlar rahatça park etsin diye otoparkta karlar temizlenmiş, soyunma odalarının olduğu binanın etrafına çakıllar serilmişti. Karşımdaki gölün suyu tertemiz! Bu akşamüstü saatinde hava çok soğuktu. Bu keskin ayazda yarım saat bile durulmaz! Şimdi suya gir deseler, doğrusu zordu biraz. Bakalım yarın neler olacak?

Tekrar yola düştüm. Su kanalının üzerindeki köprüden geçtim. İki çocuk kanalın içinde ellerinde elbiseleri, üzerlerinde bir tek külotları, buz gibi havada boyunlarına kadar vücutları suya batmış, ama titrek sesleriyle hiç durmadan konuşarak kanal boyu ilerliyorlar. Acaba bu havada nereye gidiyorlar? Akşam yaklaşıyordu, konuklarımız gelebilirlerdi. Bir an önce gidip orada bulunmalıydım. Tırmanırken yokuşu, hemen aşağımda akıyordu, Sarımsaklı Çayı. Sahi nereye gidiyordu o çocuklar? Hatırlamıyorum hiç, benim çocukluğumda oynanmazdı, böyle oyunlar...

Lokantaya gittiğimde kimi konukların gelmiş olduklarını gördüm. Kayseri Etkinlik'ten arkadaşlar çadır kuracakları yer sordular. Birlikte gittik, çadır kuracakları yeri gösterip tekrar içeri geldim. Belki de bu gece eksi onu bulacaktı. Karların içindeki dört mevsimlik çadırlarında uyumak gençler için iyi bir deneyim olacaktı... Hava karardıkça dışarıda, kadınlı erkekli gruplar masaları yavaş yavaş dolduruyorlardı. Tuttukları dolmuşla Ata Dağcılık geldi, Kayseri Dağcılık Kulübünden bizim Mustafa geldi. Hele bir de Mersin'den gelen misafirlerimiz, Ayşegül ve Mustafa Bey'in önderliklerinde otellerinden yürüyerek gelip içeri girince, artık oturacak yer kalmamıştı.

Neşeli gürültünün ortasında yenen güzel yemeğin ardından piyango çekilişimiz başladı. Yasemin, Hülya, Şener ve ben, oracıkta piyango bileti satıyoruz. Şenlik boyunca ceplerimizden çıkan paralar hariç tek gelirimiz bu piyangoydu. Yapılan şamatalı çekilişler sonunda en büyük ikramiyemiz olan dağcı çantası bizim Hülya'ya çıktı. Üstelik uyku tulumu da oğluna çıktı. Hülya, "Çadır da isterim!" diye tutturdu. Onlarda bu şans varken, çadır da olsaydı ikramiyelerin arasında, eminim bu gece o da onlara çıkardı... Bizim Mehmet, Okan'ı Messenger üzerinden görüntülü aradı. Okan, orada bulunan herkesle merhabalaştı. Bir hafta önce ailesi ile Almanya'ya gitmişti. Bu sene ilk kez aramızda yoktu. Grubun her bir taşını tutan harçtı o. Onun bu yıl aramızda olmaması üzerimizde ayrı bir stres yaratıyordu. Bakalım, onsuz bu gece ve yarın nasıl olacaktı?

Dışarıda yaktığımız koca şenlik ateşinin etrafında çekilen halayları ve bir arkadaşımızın genç kızı için yapılan sürpriz doğum günü etkinliğini eklersek, şimdilik gece güzel gidiyordu. Çağdaş ve Kenan'ın icra ettikleri nefis şarkılar, hiç şüphem yok ki gecenin karanlığında Kaz Irmağı'na kadar ulaşıyordu. Hem de ne şarkılardı onlar; bazen insanı coşturan, bazen hüzünlendiren, bazen dans ettiren, bazen de çiftetelli oynatan... O gece saat bire kadar biz buyduk zaten. "Olmaz böyle şey, yoksa rüya mı?" diye soruyordu bir şarkı. Belki de rüyaydı, aralarına oyunlar kurduğumuz dar sokaklardan, tavanları ahşap iki katlı evlerden, yemyeşil bahçelerden, kokusu keskin meyvelerden kalma, bu yıl sekizincisini gördüğümüz,

güzel bir rüyaydı...

Gece Kayseri'ye geri dönmüştüm. Kısa bir uykunun ardından sabah erkenden kalktım. Madalya töreninin yapılacağı kürsüler de dâhil, ikinci gün gerekli olan bendeki bütün malzemeleri aldım, yola düştüm. Yolda Bekir Ağabey'i aldım. Dün önemli işleri vardı, gelememişti. Ona "Sevgi Dede" diyorlar. Bize ve Bünyan'a gönülden bağlıdır. Elbette biz de ona bağlıyız... Şirin Baba diyorum, ben ona. Uzattığı yeni sakalıyla ta kendisi... Yol boyunca dün geceyi anlattım. Her anlattığıma seviniyor, "Oh oh, iyi yapmışsınız!" diyor. "Bir de bugünü atlatırsak, bizden iyisi yok." diye de sık sık ekliyor... Ben de ara sıra, "Hava dünkü gibi pırıl pırıl; yüzerken rüzgâr olmazsa, çok güzel olur." diye, dua eder gibi tekrarlıyorum, yol boyunca.

Bünyan Yenice Mahallesi'nde koca kavakların altındaki Bünyan Belediyesi Sosyal Tesisleri'nin bahçe kapısına geldiğimizde, etrafta bir hayli kalabalık vardı. Mustafa Ağabey, onları Bünyan Hidroelektrik Santrali'ni gezdirecekti... Kırşehir'den kalabalık bir grupla gelen Kırşehir Doğa Sporları ve Trekking Kulübü üyelerine hoş geldiniz deyip, bahçeye yöneldik. Santralin türbinlerinde başı dönmüş Sarımsaklı Çayı, bahçenin ortasından sarhoş akıyor. Bu koca bahçede bir tarafta çay salonu, bir tarafta toplantı salonu; ortada küçük bir köprü iki yakayı birleştiriyor. Doğruca toplantı salonuna geçtik. İçeri sıcacıktı... Masalara oturmuş onlarca doğasever, Bünyan Belediyesi'nce verilen sıcak çorbalarını içiyorlardı...

Mustafa Ağabey'in, gelen konukları gezdireceği Bünyan Hidroelektrik Santrali, ülkemizin ilk elektrik üretim tesislerinden bir tanesidir. Bu işletme, fakir cumhuriyetin ilk sermayelerindendir. Üretime 1929 yılında başlamış. Santralle ilgili en ilginç olan şey; koca kavak gövdesi kalınlığında bir borunun içinden, metrelerce yükseklikten akıp gelen suların döndürdüğü üç adet Skoda marka türbinlerin 1929'dan günümüze hâlâ çalışıyor olmasıdır. Elektrik panolarından şalterlere kadar, içeride her şey tarihî... Suların santralden çıktığı yerde bir gölcük var. O minik gölcüğün içinde İstanbul Boğazı'ndaki Kız Kulesi'nin bir insan boyunda taş ve betonla yapılmış bir minyatürü duruyor. Derler ki onu, İstanbul'dan gelip bu santralde elektrik mühendisi olarak çalışan nişanlı bir delikanlı yaptırmış. İstanbul'u ve nişanlısını öyle özlüyormuş ki sonunda bu küçük gölcüğün ortasına bu kuleyi kondurmuş. Kule onun İstanbul özlemini dindirir miydi bilmem, ama biz çocukken bu kuleyi İstanbul, İstanbul'u Kız Kulesi bilirdik...

İçilen çorba ve çayın ardından Bekir Ağabey ile birlikte benim aracımla, Ümit de kendi aracıyla doğruca yüzme yarışlarının yapılacağı alana gittik. İlk olarak Ümit'in botunu şişirecektik. Burada yapacak çok işimiz vardı, acele etmeliydik... Hidroelektrik santrali önünde toplanan doğaseverleri, Sarımsaklı Çayı boyunca karların içinde kat edecekleri yedi kilometrelik zorlu ama bir o kadar da zevkli bir yol bekliyordu. Yürüyecekleri o güzergâhı en iyi Erol biliyordu. Bizim Erol her yıl yürüyüş grubuna rehberlik ediyor. O benim hem çocukluk arkadaşım, hem okul arkadaşım; aynı sokağın içinde belki de ilk oyun arkadaşım.

Fotoğraf çekimlerini de kattığımızda yürüme süresi üç saati bulan bu güzel patika, Kayseri Valiliğince hazırlanan "Kayseri Yürüyüş Rotaları ve Turizm Keşif Rehberi" adlı kitapta yer alır. Yürüyenlere sunduğu güzellikleriyle bence Kayseri'de, Aladağlar Aksu Kanyonu'yla beraber en güzel rotadır. Bahsettiğim bu rota, Bünyan Hidroelektrik Santrali'nin hemen ardından bir patika ile Kayabaşı'nın üzerine çıkar. Bünyan'ın yanı başında seksen metre yükseklikteki Kayabaşı seyirliktir. İlçe ayaklarınızın altındadır orada. Burada çektiğiniz güzel fotoğraflardan sonra, güzel bir patikadan yürüyüp Bünyan doğasının içinde bir çocuk bahçesi gibi duran, benim de mezun olduğum Çağlayan İlkokulu'nun yanından geçerek, bahçelerin arasındaki Aşağı Havuz'a çıkarsınız. Eni yer yer kırk metreyi, boyu yüz elli metreyi bulan bu havuz da tıpkı aşağıdaki Bünyan Hidroelektrik Santrali gibi 1929'dan kalmadır. Havuzun başında bir bekçi kulübesi var. Kulübenin hemen önünde üç metre derinliğindeki havuzun içinde, demirden ızgara görülür. O ızgaranın arasından koca borunun içine girip, delice koşar aşağıdaki santrale sular. O sular ki çocukken geceleri gördüğüm, içlerine düşüp, karşı konulmaz bir akıntıyla birlikte türbinlere sürüklendiğim rüyalara sebep oldular...

Eğer havuz doluysa o gün ki kış aylarında çoğunlukla dolu olur, sudaki yansımalar gezginlere harika fotoğraflar verir. Sarımsaklı Çayı boyunca çok az bir yükselişle ceviz ağaçlarının, elma, kiraz, kayısı ağaçlarının, en çok da gilaburu çalılıklarının arasında giden o rota sizi bu kez de Yukarı Havuz'a götürür. Bu iki havuz, aşağıdaki santrale su biriktirme ve düzenleme havuzlarıdır. Bugün bile aynı görevleriyle hâlâ ayaktalar. Yukarı Havuz'dan sonra yine çay kenarında yürümeye devam ederseniz, bir saat sonra gözeye ulaşırsınız. Biz, Sarımsaklı Çayı gözesinde işlerimizi yaparken doğaseverler, bugün o rotayı bir kış manzarasında yürüyorlar. Ama baharda, yaz aylarında ve sonbaharda, Bünyan albümünde dört ayrı fotoğraftır oralar.

"Ümit" dedim, suyun içindeki iki metrelik botuna motoru yerleştiren arkadaşıma. Bizim Ümit, Kayseri Amatör Olta Balıkçıları ve Doğal Hayatı Koruma Derneği başkanıdır. Dedim ki ona, "Dün kanalı geçerken aklıma düştü. Siz çocukken çok soğuk havada Bünyan'a yoldan gitmeyi göze alamamış, mahalleye suyun içinden gitmişsiniz ya, yanındaki kimdi?" Ümit, iki gündür hastaydı. Yüzü pancar gibi kızarmıştı. Ama görev biliyordu bu işi. Her sene Zafer'le beraber geliyor, bir hafta önceden bizimle gölü temizliyor, şenliğin olduğu iki gün boyunca her işe

bizimle birlikte koşturuyordu... "Kanalın içinden Bünyan'a gittiğimizi mi diyorsun?" diye sordu. "Evet, hani anlatmıştın ya." dedim. Botun içindeki Ümit, "Kamanın Mehmet'ti." dedi. Peki, "Nereye kadar gittiniz?" diye sordum. "Ellerimizde elbiselerimiz, boynumuza kadar suyun içinde Bünyan'a kadar gittik işte... Mezarlığın hemen yukarısından çıkıp giyindik, evlerimize koştuk. O gün var ya su bizi korudu. Yoldan gitsek, belki de Bünyan'a varamadan donardık..." dedi.

Bekir Ağabey arabanın içinde rengârenk balonlar şişiriyor, belediye çalışanları bana getiriyor, iki metre aralıklarla Ümit'in botla çektiği ipe bağlayıp köprünün üzerinden suya salıyordum. Bir saat olmadan koca göletin içinde iki sıra ipe dizili balonlarla, en az otuz beş metre uzunluğunda bir kulvar oluşturduk. Etrafı bayraklarla donattık, renkli kurdeleler çektik, su kenarındaki köprüye balonlar astık; soyunma odalarına halı serdik, elektrikli sobalar kurduk, saç kurutma makineleri koyduk, dışarıya madalya töreni kürsüsü hazırladık. Biz görevimizi şimdilik bitirmiştik.

Şenlik alanı dolmaya başlamıştı. Kurulan hoparlörlerden neşeli müzikler çalıyor, bir yandan da belediye çalışanları tarafından göl kıyısına içinde ateş yanacak variller yerleştiriliyordu. Onlar da bizim gibi canla başla çalışıyorlardı. Onlara ne kadar teşekkür etsek azdır... Bekir Ağabey, Ümit ve ben, çay tankından birer çay almıştık ki yaklaşık yüz elli kişilik doğa yürüyüşçüsü de yedi kilometrelik parkurun sonundaki bu şenlik alanına gelmeye başladı. Şener, şenlik alanına ilk ulaşan kadın sporcu diye Ümran Hanım'ı takdim etti. Yasemin geliyor, yanında kızı Ömür ve köpekleri Julie ile birlikte. Julie, halinden memnun. Julie güzel bir golden... Karlar üzerindeki yedi kilometrelik yürüyüşten bir hayli keyif almış. Konuşarak ifade edemese de çay kenarını, havuzları ve bahçeleri, beden dili bize her şeyi anlatıyor.

Duyuru yapıldı. Mikrofondaki bizim Şener'di: "Arkadaşlar, yarım saat sonra yüzme yarışı başlayacaktır. Yüzmek isteyenler giyinme odalarına geçsinler." Bir süre sonra ben de oraya gittim. Erkekler soyunma odasında yarış rekabeti şimdiden başlamıştı. Orhan Demir, Erol'un ağabeyidir. İki kardeş de suya girmek için hazırlanıyorlar. Orhan Ağabey, Yusuf Erciyes'e; Yusuf Erciyes, Erol'a çocuklukları üzerinden takılıyorlardı... Bu yıl şanslıydık, çünkü yaptığımız yedi şenlik boyunca şampiyon olmuş üç yarışmacı buradaydı. Orhan Ağabey, Yusuf Ağabey ve Mersin'den gelen Mehmet Şarabi aynı giyinme odasındaydı. Belli ki yarış bu yıl çok zorlu geçecekti... Gölün kıyısına tekrar geldiğimde, suya girmiş en az on kişi vardı. Göl kıyısı ve köprü, sıkı sıkı giyinmiş yüzlerce insanla dolmuş.

Basın görevlileri yüzme yarışlarının sonlanacağı köprü üstünde yerlerini almışlardı. Kıyıda, atkı pardösü kuşananlar her yıl olduğu gibi suyun içindekilere genellikle iki soru soruyorlardı. Birincisi, "Su soğuk mu?" ikincisi, "Yazın bile zor girdiğimiz bu suya kışın nasıl giriyorsunuz?" Dünyada bizim şenliğe benzeyen kış yüzme şenlikleri yapılıyor. Çin'de Daming Gölü'nde, Rusya Sibirya'da, Hollanda Schnveningen'de, Arjantin Perito Moreno Buzulu'nda ve İngiltere Bournemouth'ta. Ama okuduğum kadarıyla oradaki sular, bizim gölün suyundan çok daha soğukmuş. Bizim suyumuz yaz kış artı on yedi derecedir. Hava sıcaklığının artı otuzları bulduğu yaz aylarında bu suya girmek insanda üşüme hissi uyandırırken, hava sıcaklıklarının eksi beşleri bulduğu şenlik günlerimizde artı on yedi derecede yüzmek, bir çeşit soğuktan kaçıp sıcağa sığınmak gibidir.

Bitiş hakemi olarak gittim, köprünün üzerinde sıralanmış basının hemen yanında yerimi aldım. Bekir Ağabey, cesaret madalyalarının hepsini boynuna takmış, göle inen tahta merdivenin kenarında bekliyor. Niyeti sudan çıkan her katılımcıya madalyasını orada takmaktı. Yani sıcağı sıcağına... Ama etraftaki karlara bakınca, "Soğuğu soğuğuna" demek en iyisi. Bizim Şener elinde mikrofon, yanındaki kırmızı halının üzerine gelip, atlayışlarını gerçekleştirmek üzere olanları seyircilere takdim ediyordu. Kimi katılımcı baş aşağı, kimisi ayaküstü atlayarak, kimisi de merdivenden inerek suya giriyordu. Geçen yılın şampiyonları Orhan Demir ve Mehmet Şarabi şampiyonluk unvanlarıyla seyirciye takdim ediliyor, elbette fazladan alkış alıyorlardı.

Nihayet sırtından bornozunu çıkarmış Yusuf Erciyes, kırmızı halının üzerinde, ocak ayının yirmisinde, suya atlamak üzereydi. Bir metre altındaki göl, rengârenk balonlardan oluşturulmuş iki sıra kulvarıyla, bir kıyıdan diğer kıyıya boylu boyunca gerilmiş kurdeleler ve bayraklarla, tıpkı bayram yeri gibiydi. Etrafında yüzlerce seyirci, içinde onlarca yüzücüyle birlikte onun atlayışını bekliyordu. Dede Yusuf iki kolunu da yukarı kaldırdı, ayak parmaklarının üzerinde yükseldi. Şimdi o, gerilmiş bir yay gibiydi... Birden ayaklarını yerden kesti. İri yarı adam, havadayken sanki bir kuştu. Çok güzel bir baş üstü atlayışla tıpkı çocukluğundaki gibi, eski dostuyla kucaklaştı. Bir süre dalgıçlar gibi su tabanından yüzüp ileride başını çıkardığında yine alkış kıyamet koptu.

Mustafa Ağabey gölün içinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bayrağı açmış. Belli ki Kıbrıslı doğasever arkadaşlara selamı var. Kayseri Yılanlı Dağı Dağcılık ve Doğa Sporları Dostluk Grubu'ndan Ahmet Ağabey'in sudaki keyfine diyecek yok. Sancak Dağcılık'tan Nevzat Bey'i görüyorum. Kayseri Kamp Doğa Dağcılık'tan Ferdi ve arkadaşları var. Oğuz Ağabey Mersin'den gelmiş, su altı kamerasıyla çekimler yapıyor. Bizim Erol su altına dalıp dalıp Oğuz Ağabey'e görüntü veriyor. Su içinde açılan bayraklar, flamalar; bu yolla veriliyor suda mesajlar...

Gölün içinde biri var ki henüz dokuz yaşında. Barkın da yüzüyor, dokuz yaşındaki halimiz gibi. Ama bizden şanslı elbette... Nerede o zamanlar suda balonlar, dışarıda ateşler, suya girdik diye verilen madalyalar? İyi ama Barkın, arkadaşların nerede? Bak, benim arkadaşlarım burada, kimi suda kimi dışarıda. Seninkiler hep evde oturup, gezmeyeceklerse Bünyan'ın bahçelerinde, oynamayacaklarsa bizim gibi sokaklarında, yüzmeyeceklerse sularında, nasıl sahip çıkacaklar tanımadıkları şehirlerine? Bu göle girmeyeceklerse senin anladığın gibi anlarlar mı hiç kurbağaların ne söylediklerini? Ama bizim gibi artık senin de var burada hatıran. Bu şenliğin umudu sensin. Korkma! Bak, kıyıdaki Şirin Baba'da duruyor, cesaret madalyan.

Şenlik alanına Bünyan Belediye Başkanı Şinasi Gülcüoğlu da geldikten sonra yarışmacılar, yarışın başlangıcına davet edildiler. Gördüğüm kadarıyla otuz beş kırk yarışmacı, karşı kıyıda yan yana dizilmişler, komut bekliyorlardı. Bakalım eski şampiyonlardan birisi mi yoksa yeni bir şampiyon mu varışa önce ulaşacaktı? Yarışa katılmayacak olanlar kulvarı boşaltmış, kenarlarda yüzüyorlardı. Bizim gibi onlar da birazdan başlayacak yarışı bekliyorlardı. İki sıra balon arasındaki koca kulvar şimdi bomboştu. Dün harika şarkılarla bizi coşturan Kenan, şimdi de duvarın üstünden yarışmacıları aynı hizaya davet ediyordu. Onun "Tamam!" talimatıyla Şener geriden başlayarak saymaya başladı. Üç, iki, bir!

Yarış başlamıştı. Daha yarılarda dört kişi arka gruptan koptu. Yusuf Erciyes, Halil Kalkın, Orhan Demir ve Mehmet Şarabi bulunduğum yere doğru kulaç atıyorlardı. Ama bir süre sonra Orhan Demir ile Mehmet Şarabi, diğer ikisini geride bırakıp ön grubu oluşturdular. İkisinin arasındaki yarış son metreye kadar kıran kırana geçti. Nihayet köprüye ilk ulaşan Mersin'den Mehmet Şarabi birinci olurken, Bünyan'dan Orhan Demir ikinci, Balıkesir'den Halil Kalkın üçüncü ve yine Bünyan'dan Yusuf Erciyes dördüncü oldu. Yarışmada dereceye giren ilk üç hoparlörlerden duyurulduktan sonra Yusuf Erciyes, namı diğer Dede Yusuf taraftarları, onu bu kez daha da şiddetli alkışladılar. Belki yarışmada dördüncü olmuştu, ama anlaşılıyordu ki o, taraftarlarının şampiyonuydu...

Her yıl en az üç kadın yarışmacının katıldığı şenliğimizde bu yıl maalesef yarışmacı olarak bir tek Neslihan kızımız vardı. O da komitemizce kadınlar serbest dalda kış yüzme şenliği birincisi ilan edildi. Elbette ki havanın sıfırın altında olduğu bu ocak ayında dışarıdaki varillerde ateşler de yansa, suya girmek cesaret gerektirir. Bizler her yıl, suya giren bütün katılımcılara etkinlik sonunda birer cesaret madalyası takıyor, Sarımsaklı Çayı boyunca yedi kilometrelik güzel parkurumuzda yürüyen bütün doğaseverlere katılım belgesi veriyoruz.

Belediye başkanımızın katıldığı madalya töreni ve Bünyan Belediyesi'nce verilen öğle yemeğinin ardından bizim Kenan tekrar devreye girdi. Şimdi hoparlörlerden onun seçtiği oyun havaları çalıyordu... Fikret Ağabey eşi Tenzile Hanım'la; Erol eşi Sultan Hanım'la ve orada kalanların birçoğu arkadaşıyla karşılıklı oynuyorlardı. Burada ne gelinlik giymiş kız vardı, ne de damatlıklar içinde oğlan; oyun pisti buzdan, konfetisi kardan bir kış düğünüydü bu, sekiz yıldır yapılan...

Tıpkı günler gibi, düğünler de kısa sürüyordu kış mevsiminde. Hava iyiden iyiye soğuyor, insanlar evlerine gidiyordu. Kış yüzme şenliklerimiz hep böyle bitiyordu. İl dışından gelen konuklarımızı uğurlayıp, Ümit'in botunu sudan çıkardık. Botu söndürürken kırmızı halının üstünde, Bünyan'ı konuşuyorduk. Sarımsaklı Çayı'nı, artık kullanılamayan su kanallarını, kuruyan gilaburu çalılarını ve bakımsız kalmış ceviz ağaçlarını... Aklıma geldi, sordum: "Şirin Baba, Şirin Köyü'nü terk edip şehirlere şirinlemek midir gelişmiş olmak, yoksa yüz yıllık evimizi onarıp, dedemizin bahçesini yeni yöntemlerle ekmek midir?" Cevabı gecikmedi, "Bütün su kanallarını onarıp, arkları açmaktır." dedi. Belki de gelişmiş olmak, Bünyan'da üretim yapan bir fabrikanın vardiyasında çalışıp, artakalan zamanlarda yine eskisi gibi yeşil fasulye ekmektir...

Göl kıyısında bizden başka kimseler kalmamıştı. Biz de toparlanmış, göle veda ediyorduk. İnsanlar ayrıldığını sanır çocukluğundan, gider kendine koca koca şehirler kurar. Ama sonunda anlar ki kurduğu hiçbir şehir, çocukluğundaki kadar güzel değildir. Şanslıysa bizim gibi, arkadaşlarıyla birlikte bulabilmişse çocukluktan kalan yerleri, işte bunun adına "şenlik" denir! Ertesi gün telefonda öğrendim ki o gece Ümit için çok zor geçmiş, sabaha kadar ateşler içindeymiş... ▪

Bir efsaneyi hatırlamak OSMAN KAVUNCU

Büyük olur ağaların yalnızlığı

Ahmet Sıvacı

Şehrin tek turistik otelinin yan tarafındaki boş arsanın bir köşesine kondurulmuş büyükçe bir barakanın üstünde, sağında solunda biriken soluk yüzlü, genç, yaşlı yaprak ölüleri, soğuk ve sert esen bir rüzgârla ya da Erciyes kaçkını karayelin bitmez tükenmez, bir türlü sakinleşmeyen hırsı ile sağa sola uçuşuyordu. Her yanda kasım ayının kasveti. Kapkara bulutlar. Katran karası. Kim bilir hangi dağın doruğundan kopup gelmiş ve şehrin üstüne adeta bir karabasan gibi çöreklenmiş, gitmeye hiç niyeti olmayan bulutlar. Güneşi yutmuş, delik deşik olmuş, kim bilir hangi yağmur ormanlarından gelmiş, insanın boğazını adeta çelikten bir pençe gibi sıktıkça sıkan, içini daraltan, bunaltan bulutlar. Solmuş renkler. Sarının her türlü tonu. Çıplak ağaç dalları, ıslak caddeler, kaldırımlar. Şu yerde sürünen yaprak ölüleri yok mu? İnsanı belki de en fazla umutsuzluğa yönelten bu. Ne gökyüzünün karanlığı, ne çırılçıplak kalmış bir ağacın utancı. Ve kırbaç gibi inen rüzgâr. En uzak iklimlerden kaçmış, tut ki bir karayel, tut ki bir muson. Hangi ceset böylesine ayaklar altında sürünür ki? Hangi ceset bir temizlik işçisinin, sanki demir tırnaklı süpürgesiyle böyle hoyratça, topluca çöp mezarlığına taşınır ki? Yeniden ölmek, yeniden dirilmek. Doğumun muştusunu her bahar, ölümün acısını her eylül, defalarca, defalarca yaşamak. Kolay mı ağaç olmak? Kolay mı ağaç deyip geçmek?

Her sonbahar paylaşmak gerek yalnızlığı. Her sonbahar paylaşmak gerek toprak ötesi yolculuğu. Hiç değilse hissetmek gerek. Onun, ölüme hazırlanışı sırasında yanında bulunmak gerek. O bir canlı. O soluk alıyor. O seviniyor, üzülüyor, ağlıyor, gülüyor. O biliyor. O her şeyi biliyor, anlıyor, kabulleniyor. O, alın yazısını, kader çizgisini, yaratılış gayesini. O, ne zaman öleceğini de biliyor. Bir seher vakti güneşle beraber uyanacağını bildiği gibi. Sıcak bir meltem rüzgârının saçlarını okşayacağını bildiği gibi. Bir nisan yağmurunda yıkanıp, üstünde toprağa ait ne kalmışsa silkinip atacağını bildiği gibi. Ve yeşilin en güzel, en taze, en diri tonlarıyla makyajını tazeleyeceğini bildiği gibi. Az önce başlayan bardaktan boşanırcasına yağan yağmur, bu derme çatma barakanın bazı köşelerinden sızmaya başlamıştı. Hatta bu yüzden barakanın girişi çamur deryasına dönmüş, gelişigüzel konulan kalaslar da pek fayda etmemişti. İçerde ölgün bir ışık yanıyor ve bir köşeye konulmuş eski bir tahta masanın başında oturan, sadece göğsünden yukarısı görülen solgun benizli adamın yüzünü aydınlatıyordu.

Adam bir süre dalgın gözlerle seyretti yağmuru. Soluk ve kemikli yüzü, oldukça zayıf, ufak tefek vücuduyla yorgun görünüyor, bir türlü istediği biçime girmeyen saçlarını ince uzun parmaklarıyla bir daha, bir daha düzeltmeye çalışıyordu. Kemiksi elleri adeta başından inmiyordu. Yorgun bakışlarında, sanki yeni sönmüş bir volkanın dumanları yükseliyor, hüzün oturmuş gözleri, eski bir sitemi anlatır gibiydi. Ümitsiz, bezgin, sanki her şeyden, herkesten ürken bir hali vardı ve o bunu saklayamıyordu. Gözlerinin altındaki hafif siyahlıklar, ruhunun derinliklerinde kopan fırtınanın görüntüsü gibiydiler. Ara sıra hızla inip kalkan dar göğsü, bu ufak tefek adamın soluk almakta zorluk çektiği izlenimini veriyordu. Cebinden çıkarttığı ilaç kutusundaki kırmızı renkli bir hapı, dilinin altına koyduğu bir sırada, karşısında oturan iki adamdan daha yaşlı ve kilolu olanı sordu:

- İki buçuk sene mi geçti Kayseri mapushanesinde?

- Üç. Otuz kiloya kadar düştüm bir ara. Devlet Hastanesine sevk ettiler. Sonra da düşünmüş olacaklar ki bu çeyrek porsiyon adamda hayır yok. Ölecek bu dört duvar arasında. Başımıza bela olacak. 2 Ekim'de tahliye ettiler.

Yeniden derin bir iç geçirdi sırtında doğuştan fazlalığı ya da kamburu olan, bu ufak tefek adam. Bakışları yeniden bardaktan boşanırcasına yağan yağmura gitti. Sonra kısık, kırgın bir sesle konuştu.

- Yassıada bitirdi beni. Demir parmaklıklar, gardiyanlar, kilitli kapılar, soğuk odalar, rutubetli ranza, eli silahlı adamlar. Gökyüzünü ilk defa dikdörtgen şeklinde orada gördüm ben. Gökyüzü hep dikdörtgen şeklindeydi.

Bu defa kravatlı, başında fötr şapkası olan ve diğerinden zayıf olan adam sordu Ağa'ya.

- Ağa kusuruma bakmazsan bir sual edeceğim sana.

- Estağfirullah buyur. Nazik mesele değil ya!

- En fazla ağır gelen ne oldu sana?

Ufak, tefek adam acı acı gülümsedi bu soruya. Kemikli parmaklarını bir defa daha dolaştırdı bu bir türlü düzene girmeyen saçlarında. İç geçirdi bir süre. Başını masanın üstündeki sürekli bir şeyler karaladığı kâğıttan kaldırmadan, zor duyulan, sitem dolu, kahır dolu bir sesle cevap verdi:

- Ne Yassıada ne asılsız suçlamalar ne tuhaf mahkemeler ne de verdikleri ceza. Takdir-i İlahi diye teselli bulduğumuz; Adnan Bey'in, Hasan Bey'in ve Fatin Rüştü Bey'in asılmaları elbette yaktı, kavurdu bizi. Ciğerimize öyle bir ateş saldı ki, ölene kadar sönmeyecek. Ama şu cezamın geri kalanını Kayseri mahpushanesinde, memleketimde çekme kararı var ya! İşte o kahretti beni. Bir hırsız gibi, bir katil gibi postaladılar beni. Keşke orada kalsaydım. Keşke belediye başkanı olarak çırpındığım, didindiğim, varımı, yoğumu ortaya koyduğum memleketimin vefalı insanlarının karşısına böyle eli kelepçeli, iki yanda jandarmalar çıkmasaydım.

Diğeri üzgün, sanki bu kararı kendisi vermiş gibi suçlu gözlerle bir süre baktı Ağa'ya. Onun gözlerinden, dudaklarından hatta yüz ifadesinden anlamlar çıkarmaya çalıştı ve zoraki bir gülümsemeyle konuştu: "Mahşer" dedi. "Bunun mahşeri de var Ağam. Kayserili seni de biliyor onları da. Senin yaptığın hizmetleri de biliyor, onların yaptığı kötülükleri de."

İçerideki havanın hüznü adeta dışarıyı geçmişti. Konuyu değiştirmek gerektiğini düşündü kravatlı adam. Yapmacık bir neşe ile yeniden sordu:

- Aldırma Ağa. Büyük olur ağaların yalnızlığı da, derdi de. Ağam af buyur da bir şey soracağım sana. Hâlâ soran var mı niye evlenmedin diye? Önceleri soranlara "Ben Belediye ile evliyim." derdin. Ya şimdi? Hani çoluk çocuğa karışsan kötü mü olur Ağam?

Ağa'nın yüzü biraz daha aydınlanır gibi oldu. Gülümsemeye çalıştı.

-Vakit ikindi oldu gayrı. Bak! Dışarıda artık kasım yağmurları yağıyor. Yaz çoktan bitti. Akşam olmak üzere. Yatsı yakın. Bundan sonra neye yarar ki?

Dudaklarında, belli belirsiz, o çok sevdiği, kim bilir nerede, nasıl bir hatırası olan, özellikle Ada'da, ne zaman akşam olsa, ne zaman o küskün yüreğine bir hüzün çökse, belki de tek dostu, tek yareni, tek yakını bağlamasının inleyen tellerine vurarak söylediği türkünün sözleri döküldü.

"Kara kuşu vurdular
Kanadını kırdılar
Biz buralı değiliz
Bize tuzak kurdular."

Kilolu adamın gözleri nemlendi. Ağa'nın buğulanmış bakışlarına baktı kısa bir süre. Sonra nemli gözlerini yere indirdi ve konuştu;

- Aldırma Ağa. İyi işler yaptık sayende. Bizden sonrakiler bilirler elbet kıymetini. Hele şu su meselesi. Kimi görsem yolda, dua ediyorlar sana. Hele mahalle çeşmelerinden su taşıyan, çamaşır yıkayan kadınlar.

Ağa, masanın üstündeki kâğıtları karıştırdı bir süre. Sonra boş bir kâğıdın üstüne bir şeyler karaladı, çizdi.

- Gavur harmanlarından gelen su nasıl da çamurluydu, pisti öyle.

- Şimdi bu memleket sayende tertemiz içme suyuna kavuştu. Yahu Ağa Halkevi salonunda, Milli Şef'in karşısında gazeteciyken essahtan nasıl konuştun? Hele bir anlat Allah'ını seversen.

Ağa gülümsedi bu söze. Bakışlarını adama çevirdi. "Su" dedi. "Bir şişe kirli suyu alıp çıktım karşısına."

- Sonra?

- Paşa Hazretleri, dedim. Kayserililer aha bu şişedeki kirli suyu içiyorlar. Bu suyu Refik Saydam Sağlık Enstitüsünde tahlil ettirdim. İçinde yüze yakın mikrop kaynaşıyormuş. Ya bu sudan siz de için ya da Kayserililere içirmeyin.

Ağanın misafirleri bastılar kahkahayı. "Büyük cesaret. Büyük cesaret." dedi soruyu soran.

Kravatlı adam söze karıştı. Kasvetli havayı iyice dağıtmak ister gibiydi. Ağa'nın biraz neşelenir gibi olması onları da memnun etmiş hatta cesaret vermişti.

- Ya şu karasinek işi Ağam? Dünyada eşi yok, benzeri yok. Hiç görülmedik bir iş.

Diğeri tasdikledi bu sözü.

- He ya! Amma bütün Türkiye alay ettiydi bizimle. Sonradan baktılar ki bu iş ince bir zekânın işi, kimsenin sesi çıkmaz olduydu.

- Belki Dünya'da tekti, dedi Ağa. Ama karasineğin ölüsünü kilosu otuz liradan satın alıp, hamamların külhanlarında yakmakla şehri sinek istilasından da kurtardık.

Şişman adam, "Fakir fukara Kayserili, Belediyeye sinek ölüsü satacağım diye pekmezle, şire ile aside ile az mı sinek topladı." dedi. Kravatlı adam heyecanlanmıştı. Ağanın yüzündeki kara bulutların az da olsa gitmesinden memnunluk duyuyordu.

- Yahu Ağam iyi ki yaptırdın şu sanayiyi. Bakırcı, demirci, esnafın alayı sayende dükkân sahibi oldular.

- Ama uzak diye önce hiç kimse gitmek istemiyordu.

- Fakat Ağa onun da çaresini bulmadın mı? Şehir içi otobüs biletleri on kuruş iken, sanayiye gidecekler için sen bunu beş kuruşa indirdin. Türkiye'nin hangi memleketinde yapılır bu?

Şişman adam hemen arkasından ilave etti:

- Üstelik sanayide çalışan çıraklar da bedava bindiler.

Ağa, zayıf kollarını birbirine bağladı. Boynunu hafif büktü, derin bir soluk aldı. Daracık göğsü indi, kalktı. "Kayseri'nin altını üstüne getirdik. İyi de oldu değil mi?" dedi.

Kilolu adam destekledi onu.

- Olmaz mı Ağam. İnsanlar kara taştan yapılma tek katlı, toprak damlı evlerden apartuman katına çıktılar. Eskiden helâlar, sokak kapısının dibindeydi şimdi evlerinin içinde. Üstelik Kadı Hamamına gitmelerine gerek kalmadı. Hamam şimdi evlerinin içine geldi, dedi.

Bu ufak tefek, zayıf, çelimsiz, adeta anadan doğarken hastalıklı doğmuş, ama müthiş bir zekânın saklandığı kafaya, vücuduna asla yakışmayan mangal gibi bir yüreğe, gözlerinin derinliklerinde gizli, henüz keşfedilmemiş, hatta söndürülmeye çalışılmış müthiş bir ışığa sahip adamın, bunca özelliği, farklılığı nereden geliyordu? O daima az konuşan, çok düşünen bir insandı. O, kendisine "Ağa" denilmesinden çok hoşlanan, ne köy ağası, ne aşiret ağası, ne de konakların ağası olmayan faklı bir ağaydı. O, sadece "AĞA" kelimesinin ağasıydı. O, Kayseri'nin Tacikızıl Mahallesi'nden, Sadık Efendi Hoca'nın oğlu Murat Efendi'nin ve Akçakayalızade Esat Efendi'nin kızı Ulviye Hanım'ın oğluydu. Eğribucak'ın sarı sıcağında büyümüştü.

Dut ağacının altında az mı elleri kara duttan, kırmız duttan yapış yapış olmuş, az mı Hasan Dağı'na karşı türküler çığırmıştı. Onun yaşadığı sürece kırk kiloyu aştığını ne gören ne duyan olmuştu. Ne zaman uyuduğunu, ne yediğini, ne içtiğini kimse bilmezdi doğru dürüst. Önce "Terakki Mektebi"ne gitmişti. Sonra Kayseri Lisesi, sonra da İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Mektebi. Bir süre Kayseri Tayyare Fabrikasında çalışmış ama o daracık göğüs kafesindeki güvercinlerin uçmak istemesi üzerine gazetecilikte karar kılmıştı. Doğruyol gazetesi. Ya yıllar sonra? Yıllar sonra, belki de çoğu insanın hayal bile edemeyeceği, kendisini dünya döndükçe asla unutturmayacak bir konumda bulmuştu. Alkışın kıskançlıkla, sevginin ihanetle, iyiliğin kötülükle, güzelliğin çirkinlikle ve minnet duymanın vefasızlıkla iç içe yaşadığı bir dünyada. Yorgun bakışları, kentin tek turistik otelinin önünde uzanan asfalt yola takıldı.

- Şu asfalt yolları, istimlâk edilen eski evlerin yerine yapılan apartumanları, hele şu açtığımız İstanbul Caddesi'ni, Talas Caddesi'ni, Sivas Caddesi'ni gördükçe, şu kavruk vücudum öyle huzur buluyor ki.

- Bilmez miyik Ağa. Batmandan asfalt malzemesi getirmek için az mı bakanlığın yolunu aşındırdın. Fakat Ağa millet, şu valinin makam arabasını çevirmen var ya, işte onu bir türlü unutmuyor.

Allah'ını seversen biz biliyoruz da bir de senin ağzından dinleyelim dedik.

Ağa'nın dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme belirdi. Önündeki kâğıda hala bir şeyler karalıyor, çiziyordu. Aslında anlamı olan bir şeyler de değildi. Dalgındı ve rastgele karalıyordu.

- Boşverin, dedi. Geçmişte kaldı her şey.

Anlatmak istemiyordu sanki. Kendi ifadesince nazik mesele olarak görmüyordu. Oysaki mesele oldukça nazikti. Her adamın işi değildi durup dururken Koskoca valinin arabasını önüne çıkıp onu durdurmak. Şu halde onu bu derece riske sokabilecek olay neydi? Ağa, yine

tane tane konuşmaya başladı. Olayı abartmak istemiyor, misafirlerinin hatırını kırmamak için geçiştirmek istiyordu.

- Nasıl oldu pek farkında değilim ama valiyi makam aracının içinde hanımıyla çocuklarıyla görünce birden çıktım arabanın karşısına. Devletin bu arabayı kendisine devlet işlerini takip etmesi için verdiğini ve özel aracı gibi kullanamayacağını söyledim.

- Hangi cesaretle Ağam?

Ağa yine gülümsedi. Başını yerden kaldırmadan cevap verdi:

- Bilmem

- Kim bilir nasıl kızmıştır sana

- Yok. Belki bir an şaşırdı. Fakat sonra eşini ve çocuklarını arabadan indirdi.

- Ama Ağa vali kızmadıysa da hanımı kızmıştır sana.

Ağa; "Olabilir. O an için doğru yaptığımı düşündüm." dedi.

Yanında çalışan İdris, ikinci defa çay getirirken Ağa devam etti sözlerine:

- Ben bu memleketin taşı ile toprağı ile yoğruldum sanki. Siyaset sahnesi değişince belediyede çalışanlar tedirgin oldulardı biliyorum. Ama Allah biliyor ki kimsenin burnunu kanatmadım. Onların siyasi görüşü ilgilendirmedi beni. Ben sadece iş istedim o kadar.

Kilolu adam, "Haklısın Ağa" dedi. "Buna herkes şahit. Hele şu asri mezarlığı yapman var ya, o her şeye değer. Neydi öyle. Millet cenazesini rastgele yerlere gömüyordu."

Ağa yapılan hizmetlerin konuşulmasından sıkılmış gibiydi. İnatçı, haşindi ama kibirli bir insan değildi. Kayserili olmaktan gurur duyar ve dostları arasında bağlamayı çekip, o kendi derlediği Kayseri türkülerini söylemekten zevk alırdı.

"Asmalar da (aman) kol uzatmış dallere
(Dallere hele dallere)
Sen düşürdün (aman) beni halden hallere
(Hele hallere vay)
Asmalar da (aman) kol uzatmış engine
(Engine hele hele engine)
Şimdi rağbet (aman) güzel ile zengine
(Hele hele zengine vay)
Asmalar da (aman) kol uzatmış incire
(İncire hele hele incire)
İkimizi (aman) bir sarsınlar zincire
(Hele hele zincire vay)

Kravatlı adam, Ağa'nın bu konuşmalardan sıkıldığını hissetmişti. Konuyu değiştirmek için gülerek sordu Ağa'ya.

- Ağam eğer kızmazsan bir bilmece soracağım şu çocuğa. Bakalım bilecek mi?

Ağa manalı manalı baktı adama. Gülümsedi. Nasıl bir bilmece soracağını tahmin etmişti. Çünkü adamın soracağı bilmece kendisini anlatıyordu.

- Yok. Niye kızayım ki?

- Ufacıktır çocuk değil
Alır satar tüccar değil
Yükü var hamal değil
Yıkar yapar mimar değil

Çocuk gülümsedi. Önce bilmeceyi soran adama, sonra Ağa'ya baktı ve hiçbir şey söylemeden başını öne eğdi. Sonra adam, "Ağa" dedi. "Kusura bakma. Efkâr dağıtmak istedim. Çünkü bize de bir kasvet çöktü. Bak şu dışarıya. Sonbaharın hüznü nasıl da çökmüş şehrin üstüne." Ağa, başını kaldırdı ve dışarıya baktı bir süre. Dalgındı Ağa. Çok dalgındı.

- Hayat böyle. Her çıkışın bir inişi oluyor.

- Kızmazsan bir hikâye anlatacağım.

- Anlat anlat. Alıştık artık böyle şeylere.

Adam Ağa'ya baktı ve gülümsedi.

- Hani bir seçim gezisine çıkmışsınız. Ovacık taraflarına. Sizin bindiğiniz jeep çamura saplanmış. Seninle gelen adamlar jeep'i çamurdan çıkarmaya çalışırlarken sen de yol kenarında bekliyormuşsun.

- Ya! Öyle olduydu. Hatırladım şimdi.

- İşte tam o sırada bir at arabacısı gelmiş ve sana bir şey söylemiş. Hatırladın mı?

Ağa güldü. Gülünce adeta yüzü aydınlanıyordu.

-Evet. Ben yol kenarında beklerken at arabacısı adam geldi ve bana "Gel lan bebe. Şu atın gemini tut da kaçmasın. Ben şunlara yardım edeceğim." dedi.

Barakanın içinde yine hoş bir gülüşme oldu.

- Peki Ağam. Adam tanımadı mı seni sonra?

- Yok. Ben de, benimle birlikte olanlar da adama bir şey söylemedik. Sonradan güldük sadece. Öyle ya anadan kavruk doğmuşuz. Adam ne bilsin fukara.

Kasım ayı. Gökyüzünde simsiyah bulutlar. İnsanın içini karartan bir hava. Bir taraftan yağmur, bir taraftan ara sıra sert esen bir rüzgâr. Hava hemen de kararıyor. Akşam oluyor. Solgun, sarı bir lamba barakanın içini aydınlatırken, iki adam birbirlerine baktılar ve ayağa kalktılar.

- Ağam kusurumuza bakma. Hakkını helal et. Epey rahatsız ettik seni.

- Estağfirullah. Bilakis memnun oldum. Benim kimsede hakkım yok. Asıl siz helal edin hakkınızı.

Ölümlü dünya. Makamlar kimsenin tapulu mülkü değil.

Ağa, misafirlerini kapıya kadar yolcu ettikten sonra yeniden oturdu koltuğuna. Üşüdüğünü hissetti. Kalktı, askılıkta duran pardösüsünü giydi. Onun titrediğini gören çocuk sordu:

- Soba söndü. İstersen hemen yakarım şimdi.

- Yok. Sağol. Vakit akşam oldu. Hadi sen git.

- Şeyy. Diyecektim ki!

- Biliyorum, biliyorum. Yarın izinlisin. Ben açarım burayı. Sen işini hallet.

Çocuk çıkıp gitti barakadan. Ağa bir süre karanlığı seyretti. Üşüyor, titriyordu. Sonra cebinden ilaç kutusunu çıkararak yine o kırmızı renkli haplardan aldı ve dilinin altına koydu. Boş gözlerle barakaya baktı uzun uzun. Sonra kalktı ve askılıkta duran fötr şapkasını alarak başına taktı. Barakanın kapısını kilitlediğinde ortalık iyice kararmıştı. Halâ yağmur yağıyor, yaprak ölüleri sağa sola uçuşuyordu. Caddeden gelip geçen tek tük insanlar, bu pardösüsünün yakalarını kaldırmış, ellerini ceplerine sokmuş, şapkasının altında sanki gizlenmek isteyen adamı fark etmiyorlardı bile. O, adeta rüzgârın önünde sürüklenen bir yaprak gibiydi. Yalnız, kimsesiz ve garip.

Caddeler, sokaklar tenhalaşmıştı. Fötr şapkasını iyice gözlerinin önüne indirdi ve ıslak kaldırımların üstünde ağır adımlarla yürümeye başladı. Bir ara soğuk soğuk terlediğini hisseti. Bir an önce Cumhuriyet Mahallesi'ndeki evine varması gerektiğini düşündü. Adımlarını hızlandırdı. Kazancılar Çarşısı'ndan geçip, Cami-i Kebir'in taş zeminli avlusuna geldiğinde gözleri cami duvarında asılı duran kara tahtaya ilişti. Bir şey göremedi karanlıkta. Caminin ışıkları yanmasına rağmen, çevredeki karanlık ürperti veriyordu insana. Soğuktu ve karanlıkta yağmur yağıyordu.

Kapıyı açtığında ilk terlikleri karşıladı onu. "Hoş geldin Ağam" dedi terlikler. Sonra gürgen ağaçtan yapılma askılık, "Pardösünü alayım Ağam. Islanmışsın as da kurusun." dedi. Şapkasını askılığın üstüne koydu ve terliklerini giydi. Oturma odasına geçeceği bir sırada gözü mutfaktaki sabahtan kalma yıkanmamış çay bardaklarına takıldı. Bir bardak:

"Üzülme Ağam. Nasılsa yıkarsın bir ara." dedi

Odadan içeri girdiğinde, koltuklar, sandalyeler, çalışma masası, yerdeki halı ve vitrindeki soluk bir resim selamladılar Ağa'yı. Duvarda asılı yaşlı bir kadın ve yaşlı bir adam fotoğrafı gülümsediler ona. Yaşlı kadın fotoğrafı "Aç mısın oğlum?" diye sordu. Diğer fotoğraf üzgün üzgün baktı sadece. Odanın her yanına koyu bir yalnızlık sinmişti. Çıldırtan bir sessizlik vardı her tarafta. Ağa bir an sıkıldı bu yalnızlıktan. Doğruca gramofonun yanına gitti ve sonra bir taş plaktan cızırtılı bir ses gelmeye başladı. Ahmet Gazi Ayhan söylüyordu:

"Gesi bağlarında dolanıyorum.
Yitirdim yârimi aranıyorum."

Ağa gramofondaki türkü bitene kadar hareketsiz kaldı oturduğu koltukta. Bir süre sonra durdu taş plağın cızırtılı sesi. Sonra kalktı ve vitrindeki eski fotoğraflara takıldı gözleri. Yıllar öncesinin soluk, siyah beyaz fotoğraflarına. Suskun fotoğraflara. Hüzün kokan, çile kokan, yalnızlık kokan fotoğraflara. Boyundan utanmaz bir darağacında hakka yürüyen Adnan Bey'le birlikte çekilen fotoğrafa baktı uzun uzun. Gözleri nemlendi. Buğulandı. Ayakta duramadı daha fazla. Kendini koltuğun üstüne bıraktı. Yorgundu. Halsizdi. O sırada duvarda asılı duran emektar bağlama, can yoldaşı, sırdaşı, arkadaşı bağlama Ağa'nın bu haline dayanamadı ve sessizliği bozdu.

"Aldırma be Ağam. Büyük olur ağaların yalnızlığı. Belki deler geçer ama her günler gelir geçer. Biz ne günler gördük. Biz ne vefasızlıklar gördük. Yalan dünyanın hali bu. Mapus damında yalnızlık nedir bilmedik hiç. Meğer bu yalnızlık büyük çileymiş be Ağam. Günler var ki vurmaz oldun tellerime. Günler var ki ses vermez oldun. Dil vermez oldun."

Ağa bağlamayı aldı eline. Çalmaya, söylemeye henüz başlamıştı ki gözlerinden bir damla yaş, bağlamanın tellerinden birine takıldı. Devam edemedi. Bağlamanın inleyen değil adeta ağlayan tellerine vuracak gücü kendinde bulamadı ve bıraktı sonunda. Sol göğsüne ansızın, bıçak gibi saplanan müthiş bir ağrıyla acı içinde kaldı yüzü. Adeta soluk alamıyor, o incecik, ufak tefek vücudu iki büklüm oluyordu. Güç de olsa cebinden ilaç kutusunu çıkardı ve kırmızı haplardan birini yine dilinin altına koydu. Biraz sakinleşir gibiydi. Ama hâlâ hareket etmekte zorlanıyordu. Olduğu yere uzandı. Gözleri takvime takıldı. Sonra da duvar saatine.

Yıl 1966, Kasım 11, Cuma. Vakit akşam ve saat yediyi yirmi geçiyor.

Gözlerinin karardığını hisseti bir an. Dudaklarının kuruduğunu hissetti. Kalkmak istedi.

Başaramadı. Kulakları uğultu yapıyordu. Garip sesler duymaya başladı. Bir ara soluk dudaklarından fısıltı halinde bir söz çıktı:

"Anne"

"Yavrum"

"Adalet istiyorum adalet. Şefkat değil."

"Ben bu memleketin taşı ile toprağı ile yoğruldum. Bu memleket hizmet bekliyor benden."

"Hunat Camii'nin etrafını açmak lazım. Gültepe semtine su deposu yapmak lazım."

"Ağam uzun havaları beceremem. Ama Gesi Bağları'nı iyi çalarım."

"Biberci. Mehmet Bey! Doktorum, en iyi sen bilirsin. Niye evlenmek yasak bana."

"Ah! Kara Mayıs ah!"

"Ah! Yassıada ah!"

"Esir miyiz biz? Esir miyiz?"

"Allah'tan korkun. Adam olanın işi mi meydan dayağı."

Karanlıktan gelen bir pervane aydınlattı Ağa'nın gözlerini. Karanlıktan gelen pervane, ışık oldu ve oturdu Ağa'nın sol göğsüne. Tam sol göğsüne.

Sonra...

Sonrası yok.

Kentin tek turistik oteli, namı diğer Turan Oteli'nin karşısındaki boş araziye kondurulmuş olan barakanın levhasına, kapkara bulutların arasından çıkan güneş ışıkları vurdu.

"İttihadı Milli Sigorta Şirketi Kayseri Şubesi"

Aynı anda Cami-i Kebir'in hemen yanı başındaki Tol Çarşı'nın girişinde duran adam bağırıyordu.

"Cenaze Camii Kebir'deee. Belediyenin eski reisi Kavuncu Osman Ağaaa."

Kendi gitti adı kaldı yadigâr. Ne zaman Eğribucak Bağları'na yolum düşse onu, yaşlı bir dut ağacının altında, yer minderine uzanmış, bakır bir tasa doldurulmuş parmak kalınlığındaki bal şerbeti dutlardan tadarken hayal ederim. Yanında bağlaması, elinde kitabı ve dudaklarında kendi derlediği içli bir türkünün, ciğere kan gibi düşen nağmeleri. Şimdi poyraz esen rüzgârlar, onu, kavruk, kambur, yalnız ama efsane adamı anlatırlar her gece yıldızlara Eğribucak'ta. Kasım'da. Ve... Onun adını taşıyan okullar, bulvarlar, caddeler. ■

Acemi Kalemler'den Usta Kalemlere

A-KALEMLER

Mustafa İbakorkmaz

Dergilerin sessizi ve sakini olur mu? Bence olur... Bazı şehirlerde popülizmin de etkisiyle dergiler bilindik, popüler insanlar etrafında döner. Bir anlamda imaj hâkimdir bu tür dergilere. Filanın yazdığı dergi, filanın çizdiği dergi denilerek de imaj pekiştirilir. Ancak yine aynı şehirlerde sessiz sedasız, sakin ve huzurlu bir biçimde çıkan dergiler de vardır. Tiraj kaygısı olmadığı gibi, bilinme kaygısı da yoktur. Yazanların, derdi olanların, yaşadığı mekânlarla ilgili kaygısı olanların kendilerini ifade etme alanlarıdır bu tür dergiler. Kimi 4 sayfa olur, kimi 8, kimi 16. Sessizlikleri gibi mütevazıdırlar da. Kim bilir belki de asıl hafızayı oluşturan, kalıcı bir iz bırakan dergiler bu tür dergilerdir. Elbette ki bunu zaman gösterir.

Kayseri'de sessiz sedasız çıkan A-Kalemler dergisi de böyle bir dergi. Kayseri Büyükşehir Belediyesince her yıl düzenlenen Yazarlık Okulu öğrencilerinden bir grubun çıkardığı A-Kalemler dergisi ürün ağırlıklı edebiyat dergisi. Derginin Ocak 2019 itibarı ile 16. sayısı çıkmış...

Derginin yazarları adı üstünde acemi yazarlar... Yazarlık Okulu kursunu iki yıl önce bitiren bu gençler daha sonra Türkiye Yazarlar Birliği Kayseri Şubesi Başkanı Selim Tunçbilek öncülüğünde açılan Edebiyat Atölyesi'ne de devam ettiler. Hocalarının rehberliğinde bir dergi çıkarmaya karar verdiler. Hocaları Selim Tunçbilek de onlara önemli bir jest yaparak, yazarlık okulundan kendisine ödenen ücreti dergiye aktararak küçük bir katkı sunmuştu. Onunla yola çıkabileceklerini düşündüler. Yazarlıkta "acemiliklerini" dergilerinin adına taşıyarak, çıkardıkları dergiye "Acemi Kalemler" isimi verdiler. Yayımladıkları çalışmalar hiç de acemi işi değildi. Okur tarafından ilgi ile karşılandılar. Birinci yılını doldurunca isim değişikliğine giderek A-Kalemler dediler kendilerine.

Bir dergi için en önemli olan yayın aralıklarındaki düzen ve devamlılıktır. Süreklilik ve devamlılık aslında muhteyayı da belirler ve etkiler. Zaten muhteva varsa süreklilik söz konusudur. A-Kalemler ekibi hiç aksatmadan her ayın birinde dergilerini okurlarıyla buluşturmayı başardılar. Onların ağabeyi ve yol göstericisi durumunda olan Selim Tunçbilek'in önerilerini asla göz ardı etmediler. Ama en önemlisi kendilerine ve kalemlerine

Onlar edebiyata yazarlık okulunda öğrenci olarak girdiler ama hiç de küçümsenmeyecek işlere imza attılar. A-Kalemler ismi şimdi onlara ne kadar da yakışıyor. Şimdilerde mütevazı dergilerinde usta kalemler de yazıyor.

olan inançlarını hiç kaybetmediler. Bir avuç edebiyat tutkunu bu gençler edebiyat dünyamızda kısa zamanda yer edindiler. Çıkardıkları sayılarda önemli ürünlere yer verdiler. Pek çok yayında haber haline geldiler.

A-Kalemler önemli ürünlerle tanınmadılar. Bununla birlikte edebiyat dünyasına yönelttikleri eleştirileriyle dikkat çektiler. Elif Şafak'ın "Havva'nın Üç Kızı" adlı romanının aslında Lübnanlı üniversite öğrencisi bir kızın hikâyesi olduğu gerçeğini bu genç kalemlerin çıkardığı dergiden öğrendik. Bu romanın kahramanı Peri'nin, yıllar önce gösterime giren "Paris Kadını" filmindeki Lübnanlı genç kızın kendisi olduğunu onlar fısıldadı kulağımıza. Üstelik metinler arası ilişkisi olmadan tamamen intihal olarak kaleme alınmıştı.

Acemiydiler ama ustaca işler yapıyorlardı. Dur durak bilmiyorlardı. İz bırakmak, iz'de kalmak istiyorlardı. Nitekim bir gün 21 Ağustos'un Dünya Yazı Günü olarak kutlanması teklifiyle geldiler karşımıza. Ne söylemek istediklerine dikkat kesildi kimimiz. Hiçbir siyasi kaygı gütmeden ve edebiyatı politize etmeden söyleyeceklerini söylemeye çalıştılar. "Sanata saygı lütfen" dediler ve "diri sanattan" yana oldular "tek sığınağı sanat" olarak gördüler. "Kelimelerin namusunu korumalıyız" dediler. Sanatın ve edebiyatın güzelliğini hissettirmeye çalıştılar. Edebiyatı hayatlarının merkezi olarak gördüler. Bir anlamda insan olabilmenin ızdırabını çektiler.

Koca koca dergilerin söylemekten çekindikleri doğruları söylemeyi bir erdem gibi değil, insanın doğal olarak yapması gereken hareket/tavır/tarz olarak gördüler. Pek çok büyük ve önemli kurumda yer almış teknik hataları kimi zaman düzelttiler ya da edebiyatçı nezaketi ile uyardılar. "Küçük bir düzeltme" diyerek, yaptıkları işi asla büyütmediler. Prof. Dr. Nevzat Gözüaydın hocamızın gözünden kaçan, Abdürrahim Karakoç'un "Hasana Mektuplar" kitabından bir şiirindeki "Türk Şiiri Özel Sayısı V"te yer alan hatayı düzeltmek için çırpındılar. Böylelikle edebiyatımızın kendi özgün mecrasında yol almasına kendi çaplarında katkı sunmaya çalıştılar. Çünkü acemiydiler ama kalpleri temizdi. Gönül gözüyle bakmaya ve görmeye çalışıyorlardı. Dertleri, gayeleri birilerini küçük düşürmek ya da kendilerini büyük göstermek veya sunmak değildi. En az hata istiyorlardı. İnsan birbirini tamamlamak, bütünlemek ve düzeltmek için vardır düsturunu benimsiyorlardı.

Onlar edebiyata yazarlık okulunda öğrenci olarak girdiler ama hiç de küçümsenmeyecek işlere imza attılar. A-Kalemler ismi şimdi onlara ne kadar da yakışıyor. Şimdilerde mütevazı dergilerinde usta kalemler de yazıyor.

Mustafa Yılmaz'ı, Melike Çelik'i, Fatma Dağlı'yı, Burhan Kale'yi, Zehra Meral Konşuk İvecan'ı, Zehra Akkaya'yı, Kurtuluş Çelebi'yi, Selin Meriç Ünal'ı, Hatice Baran'ı A-Kalemler dergisi aracılığı ile tanıdık. Dergileri gibi mütevazı bu insanlar usta çırak ilişkisi çerçevesinde zamana ve mekâna bir iz, işaret bırakıyorlar. Biz de o iz ve işaretleri keyif ve heyecanla takip ediyoruz... ■

Yeşil Mercimek Çorbası

HAZIRLANIŞI

Yeşil mercimekleri yıkayın. Bir tencereye alıp, sıcak su ilave ederek mercimekler yumuşayıncaya kadar haşlayıp süzün. Tereyağı ve zeytinyağını çorba tenceresine ilave edin. İnce kıyılmış soğanları kavurun. Salça, tuz ve toz biberi ilave edip 6 bardak sıcak su ile kaynatın. Mercimekleri ve erişteleri kaynayan çorba suyuna ilave ederek pişirin. 15 dakika kısık ateşte pişirip servis edin. ■

Afiyet olsun...

Malzemeler

1 su bardağı yeşil mercimek
2 yemek kaşığı el kesimi erişte
6 bardak su
1 adet kuru soğan
1 çorba kaşığı domates salçası
2 yemek kaşığı tereyağı
1/2 çay bardağı zeytinyağı
1 tatlı kaşığı kırmızı toz biber
1 çay kaşığı tuz

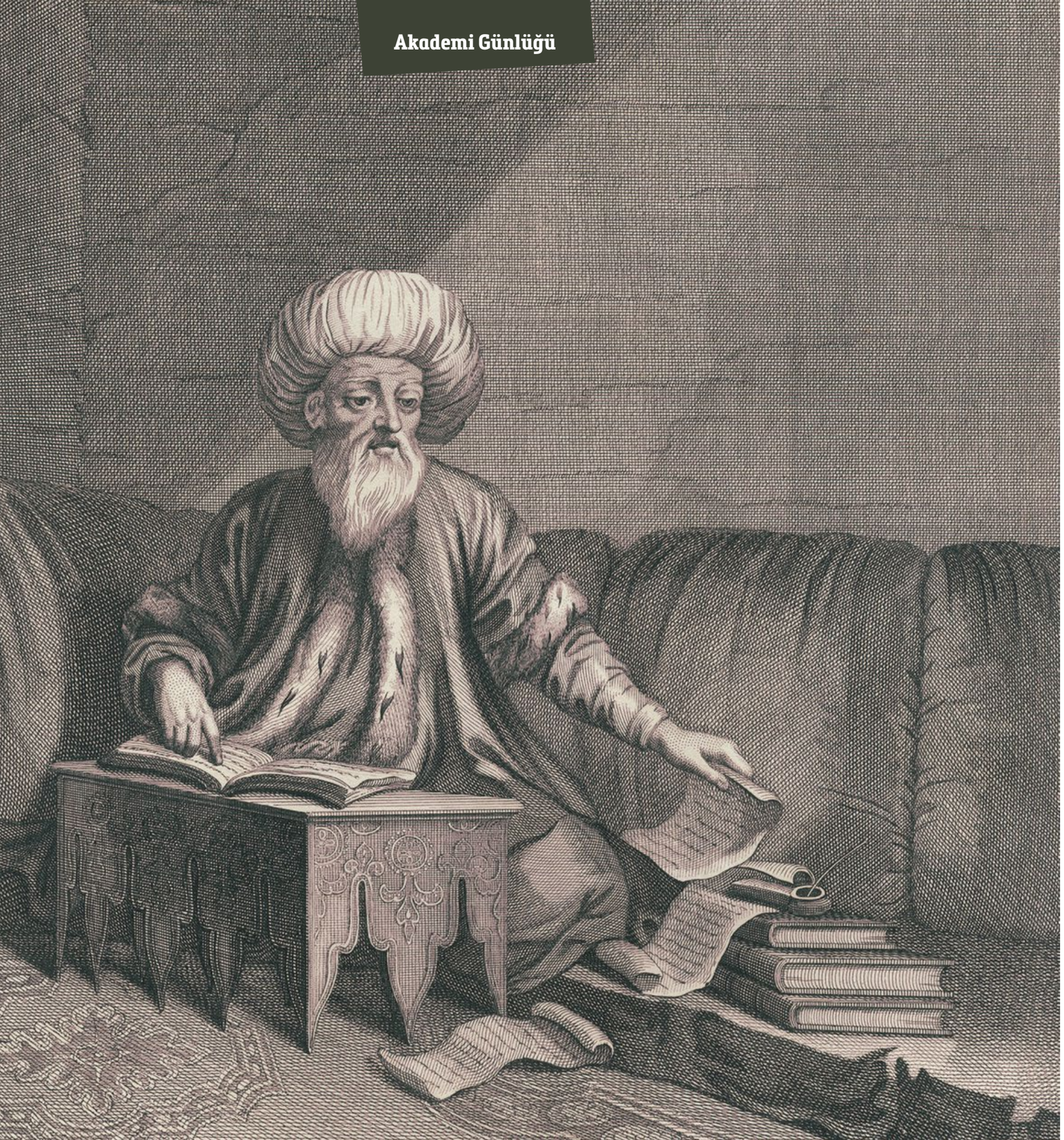

AKADEMİ GÜNLÜĞÜ

İlgi alanlarımız mı dünyaya bakışımızı belirliyor, yoksa dünyaya bakışımıza bağlı olarak ilgi alanları mı geliştiriyoruz bunu tam olarak anlamak zorlaşıyor. Bir nevi paradoks. Bu çelişkili düşüncenin sebebi, BÜSAM Şehir Akademi'deki atölyelerin çeşitliliği. Gerçekten çok farklı ilgi alanları belli bir bakış açısını merkeze alarak bu atölyelerde ilerliyor. Hem de birbiriyle ilginç bağlantılar kurulabilecek şekilde gerçekleşiyor. Şehir Akademi 2019 Bahar dönemi öğrencileriyle birlikte çıktığı yolculuğa devam ediyor. Bu yolculuk zihin açıcı bir bilgi yolculuğu. Şehri, tarihi, felsefeyi, bilimi, sinemayı, edebiyatı yan yana getiriyor. Normalde birbiriyle yan yana düşünemediğimiz birçok alanda birlikte zihinsel faaliyet gerçekleştiriyoruz. Bu da çok farklı zihinsel açılımlara kapı aralama imkânı bulduğumuz anlamına geliyor. Bazen, Büsam'ın eski öğrencileriyle sohbet ediyoruz. Onlar kendilerindeki gelişimi çok daha iyi fark ediyorlar, kazandıkları özgüveni ve bilginin uçsuz bucaksızlığını anlamanın tevazuunu kendilerinde bir araya getirmeyi başarıyorlar. Bu arkadaşlarla küçücük, ayaküzeri sohbetlerde bile şehir adına, gençlik adına, gelecek adına ümit hissetmek güzel bir duygu.

Atölyelerimiz tam da planlandığı gibi işleyişine devam ediyor. Her birine ayrı ayrı değinmek isteriz fakat yazının hacmi gereği bazı atölyelerle ilgili günceleri ilerleyen sayılara bırakmak gerekiyor.

Bu dönem yeni başlayan Film Okumaları'na değinmek iyi olacak. Osman Yalçın tarafından film okuma atölyesi, bu dönem, önceki dönemlerden tamamen farklı bir yöntem takip ederek film okumaları yapıyor. Film Okumaları atölyesi, ilk olarak bir filmi film yapan teknik unsurların ne olduğunu öğrencilerine

naklederek başladı. Dolayısıyla aslında bir sinemacının bilmesi gerekenler, film izleyicilerine anlatıldı. Böylece, bir film izlenirken, sinemacının hangi teknikleri, nerede niçin kullandığına dair bilgi edindi atölye katılımcıları. Bu şu açıdan oldukça önemli. Bir filmin nasıl yapıldığını bilirsek, ne anlatılmak istendiğine dair daha kolay ipuçları bulabiliriz. Bu açıdan film okumalarının ilk dersleri bir izleyici için filmin alfabesini öğrenmek gibiydi. Bu aşamadan sonra film okumaları atölyesinde ilk olarak "I Pet Goat" adlı ünlü animasyon filmi okumaya konu edildi. Zebur'un 23. sayfasına gönderme yapan "Rab benim çobanımdır" diye başlayan bölüm, filmin içerisinde belirtilen olayların bir kısmının dayanağını teşkil ediyordu. Ardından film boyunca yoğun bir şekilde peş peşe gelen ezoterik semboller ele alındı. Belli başlı dünya dinlerinden alınan sembollerin bu film içerisinde hangi anlamlara gelebileceği üzerinde Osman Yalçın okumalar yaptı. Deccal'den Armagedon'a, Mesih'ten Hint Tanrısı Şiva'ya kadar burada işlenen semboller ve dünya siyaseti arasındaki ilişkiler ele alındı. Film Okumaları atölyesinin bir sonraki filmi ise "Kırmızı Balon" adlı ünlü kısa filmdi. Bu filmde ise İkinci Dünya Savaşı ve Avrupa'daki sosyal gelişmeler merkezinde okumalar yapıldı. Doğrusunu söylemek gerekirse, Film Okumaları atölyesi hem izlediği yöntem, hem de seçtiği filmlerle BÜSAM atölyeleri içerisinde ayrı bir yer kazandı denilebilir.

Merak konusu atölyelerden biri de Dursun Çiçek'in bu dönem yeni başlayan Metinlerle İslam Düşüncesi atölyesi oluyor. Merak uyandırmasının sebebi hem yeni olması, hem de Dursun Çiçek'in önceki dönemlerde devam eden Görsel Düşünme atölyesi ile arasında gözle görülebilir bir bağlantı olmaması. Görsellik ve buna bağlı düşünceden klasik metinlere uzanan bir zihinsel yolculuğa çıkıyor Dursun Çiçek'in öğrencileri. Metinlerle İslam Düşüncesi atölyesi genel bir girişle başladı. Hz. Peygamber'in (sav) hemen ardından gelişmeye başlayan İslam düşüncesinin teşekkül dönemi anlatıldı. Hemen ardından ise, atölyenin ele alacağı isimlerden biri olan Ebu Hanife'nin hayatı eserleriyle tanıtıldı ve özellikle usulü ele alındı. Ebu Hanife'nin ortaya koyduğu usulün, İslam düşünce geleneği üzerindeki etkileri tarih boyunca izleri sürülerek örneklendi. Daha önce de akademi günlüğünde belirttiğimiz gibi, bu atölye geçtiğimiz dönem ilgiyle takip edilen İslam Düşünce Atlası'nın farklı bir bakış açısıyla devamı niteliğini de ayrıca taşıyor.

Bahar Dönemi'nin dikkat çeken atölyelerinden biri de şüphe yok ki Mimar Sinan Okumaları atölyesi. Bu atölyede daha önce belirlenen ve duyurulan takvim şu ana kadar herhangi bir aksaklığa ve değişikliğe uğramaksızın sürdü. İlk olarak 23 Şubat'ta Prof. Dr. Hayati Develi, BÜSAM öğrencilerine ve konuya ilgi duyan misafirlerimize "Mimar Sinan'ın Zihniyet Dünyası"nı anlattı. N. Çiçek Akçıl Harmankaya ise "Mimar Sinan Camilerinde Sembolizm" konusunu işleyerek bizlerle birlikte oldu. Halka açık şekilde KCETAŞ Konferans Salonunda gerçekleşen Mimar Sinan Okumaları atölyesinin en çok ilgi gören hocalarından biri sanırız televizyon ekranlarından da tanındığı için Savaş Ş. Barkçin hoca oldu diyebiliriz. Savaş Barkçin "Mimarsinan: Mekânın Müziği" başlıklı dersiyle bizimle birlikte oldu. Konu başlıklarından görülebileceği gibi Mimar Sinan'ı değişik uzmanlık alanlarından hocalarla, dolayısıyla değişik yönleriyle tanıma fırsatı bulduk.

16 Mart'ta Mimar Sinan Okumaları atölyesinin misafiri Prof. Dr. Ali Uzay Peker'di. Ali Uzay Peker "Selçuklu Mimari Geleneği ve Mimar Sinan" konusunu anlattı. Aslında Selçuklu devleti ortadan kalktıktan çok uzun bir süre sonra dünyaya gelen Mimar Sinan'ın Selçuklu mimari geleneğiyle ne tür bir bağlantısı olacağı merak konusuydu. Fakat daha dersin başında Mimar Sinan'ın Şehzade Camii medrese avlusunda bulunan çeşme ile döner kümbet arasındaki benzerliği görünce dersin ilerleyen vakitlerinde

Selçuklu mimarisinin başlangıcının Isfahan'daki Mescid-i Cuma olduğunu, siyasi bir kavram olarak Sultan kavramının ilk kez bu mescidin kitabesinde kullanıldığını anlattı. Ali Uzay Peker'in dersinde altı çizilesi vurgulardan biri de milletlerin kozmoloji anlayışlarının mutlaka mimarilerine yansıdığı gerçeğiydi.

olayın nerelere kadar uzanacağı merak konusu olmuştu. Ali Uzay Peker Türklerin tarih sahnesinde kalıcı olmasını sağlayan şeyin İslam olduğuna vurgu yaparak, Göktürk kağanlığından itibaren Türklerin mimari alandaki gelişimlerini hangi medeniyetlerle etkileşime geçerek, ne tür sentezler oluşturarak geliştirdiğini anlattı. Mesela Selçuklu mimarisinin başlangıcının Isfahan'daki Mescid-i Cuma olduğunu, siyasi bir kavram olarak Sultan kavramının ilk kez bu mescidin kitabesinde kullanıldığını anlattı. Ali Uzay Peker'in dersinde altı çizilesi vurgulardan biri de milletlerin kozmoloji anlayışlarının mutlaka mimarilerine yansıdığı gerçeğiydi.

Ali Uzay Peker'in dersinden birkaç önemli meseleye daha değinmekte fayda var. Mesela Selçuklu mimarisinin takıntı ve kompleks yapmadan arayış içinde olduğunu söyledi. Kaldı ki, Selçuklu mimarisi bu arayışlarını damıtır ve bambaşka bir sonuç çıkarır dedi. Buradan baktığımızda aslında Mimar Sinan'ın da benzer bir bakış açısıyla hareket ettiğini söylemek mümkün. Takıntı yapmadan arayış içinde olmak ve detaylı bir incelemeden sonra bilgiyi, tecrübeyi damıtarak bambaşka sonuçlara ulaşmak... Anadolu'nun birçok medeniyete ev sahipliği yaptığını zaten biliyoruz, bununla birlikte Anadolu tarihin her döneminde birçok farklı yerden gelenlerin oluşturduğu bir karmaşaya, bir kaosa da ev sahipliği yapıyordu. Bu kaos aynı zamanda bir zenginlik oluşturuyordu. İşte Mimar Sinan bu kaostan, karmaşadan da hem güncel yönüyle hem de geçmiş mimari tecrübeler yönüyle faydalanmıştı. Ali Uzay Peker Hoca yaptığı sunum süresince tüm bunları Mimar Sinan'ın yaptığı eserler ve bu eserlerin geçmişle ilişkilerini belgeleyen diğer eserleri görsel kıyaslarla anlattı. Bu ders de diğer dersler gibi heyecan verici yeni bakış açıları kazandırdı diyebiliriz. Öte yandan atölyenin merkezinde yer alan Mimar Sinan da bize mimarinin ne olduğunu, neden önemli olduğunu dolaylı yoldan anlatmış oluyor. Çünkü o yaptığı şeyin önemini biliyordu. Eserlerinde ustalığını konuşturuyor, kendisinden sonra gelecek çırakların bu eserleri doğru bir şekilde okumasını istiyordu.

Yukarıda belirttiğimiz gibi atölyelerimiz bunlarla sınırlı değil, ama dergideki yerimizin bir sınırı var. Bu yüzden Yunus Apaydın'ın Fıkıh Düşüncesi, Celaleddin Çelik'in Türkiye'de Düşünce Akımları atölyelerine bir sonraki akademi günlüğünde değinmek üzere şimdilik hoşça kalın diyoruz. ▪

KÜLTÜR SANAT GÜNCESİ

Bir şehir yalnızca caddeler, kaldırımlar, kanalizasyonlar değildir. Şehir demek altındaki arkeoloji, geride bıraktığı tarih ve içerisindeki insanların yaşadığı hayat demektir. Kaldı ki o hayat ne kadar renkliyse o şehir o kadar gelişmiş demektir. Şehrimiz geçmişte bazı dönemlerde renkleri solmuş olsa bile, tarihi boyunca hayatın her boyutuna imkân veren bir şehir olmuştur. İlim, kültür, sanat, ticaret, siyaset ve gündelik hayatla ilgili aklımıza ne geliyorsa ona ulaşmak ve yaşamak mümkün olmuştur. Dediğimiz gibi zaman zaman inkıtaa uğrayan yanları olsa bile Kayseri görmezden gelinmesi imkânsız bir şehirdir. Kimi sebeplerle hakkında oluşan ön yargılara, olumsuz imajlara rağmen bu böyledir.

Kayseri'nin olumsuz imajı en çok da ticari yönünün ön plana çıkmasıyla ilgili olabilir. Ama en önemli nedenlerden biri şüphesiz güzelliklerini ortaya çıkaracak doğru temsilciler bulma noktasında sorun yaşamasıdır. Diğer etken de sanki Anadolu'nun her yerinde olağanüstü kültürel ve sanatsal bir yaşantı varmış da yalnızca Kayseri mahrummuş gibi davranan önyargılı bakışların acımasız tahakkümüdür diyebiliriz. Oysa elbette eksiklikler, olması gereken güzellikler bulunmakla birlikte bir hakkı teslim etmek de gerekiyor. Üstelik şehrimizin bir sözünü burada hatırlamakta fayda var. "Yakınma, yekin" derler. Yani şikâyet etme, bir şeyler yap! Sanırım bizdeki en önemli problem bu. Sürekli yakınanların, yakındıkları konularda ellerinden geleni ortaya koymamaları. Yine de şehrimiz bilim, kültür ve sanat şehri olma yolunda ilerliyor. Daha güzel günlere dair umut beslememize sebep olacak çok şey yaşıyoruz.

Geçen ay değindiğimiz gibi, Kayseri'deki kültür sanat etkinliklerini bir bütün haliyle takip etmek artık imkânsız. Bu yüzden kimi etkinliklere yalnızca değinmekle yetiniyoruz. Gönül ister ki bunları da takip edelim. Fakat o kadar çeşitlilik söz konusu ki, zaman bulmak mümkün değil. Burada kısaca zikretmemizin nedeni, olup bitenlerin yer verdiğimiz haberlerle sınırlı olmadığını belirtmek.

Bir kaç örnek verecek olursak; Jehan Barbur, Güzin Ayla, Sıla, İncesaz konseri, gibi birçok etkinliği zikretmek lazım. Elbette bunlarla da sınırlı değil. Mesela Yazarlar Birliği Kayseri Şubesi tarafından her hafta cumartesi günü düzenlenen Kalem Sohbetleri gibi, birçok sivil toplum kuruluşunun entelektüel faaliyetleri de unutulmamalı. Sözün özü, takip etmek isteyenler için şehrimizde birçok etkinlik var.

KAYSERİ'NİN HAFIZASI SELÇUK EMDEN

Onu ilk üniversite öğrencilik yıllarında tanımıştım. 1980'li yılların başında... Sonra bundan birkaç ay önce Şehir dergisi için ziyaretine gitmiştim. 80'li yıllarda gördüğüm, bildiğim insanla aylar önce gördüğüm insan aynıydı. Mütevazı, sade, sessiz, kendi içinde... Kendince bir fotoğrafçı olarak onun Kayseri ile ilgili fotoğraf arşivini bildiğim için onu atladığımda fotoğrafı atlayacağımı düşündüm. Şehir dergimizin Şehir ve Hafıza: Kayseri'yi Fotoğraflayanlar bölümüne Albert Gabriel'den sonra onun fotoğraflarını girmekti düşüncem. Lakin Selçuk Emden'i ikna edemedim. Kayseri fotoğraflarından oluşan kitap projelerinden söz ettim. Kendi seçimine göre birkaç albüm oluşturmalıyız dedim fakat hayırlısı diyerek onu da kabul etmedi. Elbette ki bir sanatçı duyarlılığı ve hassasiyeti diyerek saygıda kusur etmeden düzenli olarak dergileri göndermeye devam ettiğim gibi belli aralıklarla yürüyüşlerimi onun mekânına yapmaktan geri durmadım. Çünkü ikna biraz da sabır ve ısrarla ilgili bir şeydi. Ancak düşündüğüm şey olmadı. Fotoğraflarını yaymadığı için derinlemesine izleme fırsatı bulamadığım Selçuk Emden'in izlediğim fotoğrafları ise bizim fotoğrafçılığımızdaki klasik döneme tekabül edecek bir tarz ve üsluptaydı. Onun fotoğraflarına bakarken (özellikle Anadolu'dan mekân ve portre fotoğraflarına) bir Ozan Sağdıç veya Ara Güler'in tavrını ve üslubunu hissedebilirdiniz. Lakin benzerliklerinin ötesindeki ayrım noktalarını ve Selçuk Emden'e özel hususiyetleri daha çok fotoğraflar üzerinde görebilir ve gösterebiliriz. Ancak hissettiğim kadarıyla özellikle mekân fotoğrafları hususunda kendine ait bir bakış açısı vardı.

Selçuk Emden'in hatırladığım 2010 yılında Erciyes Üniversitesinin katkıları ile açılan "Anadolu'nun Güzellikleri" isimli bir fotoğraf sergisi de oldu. Bunun dışında başka sergi açtı mı hatırlamıyorum. 110 fotoğraftan oluşan sergi yine yanlış hatırlamıyorsam sadece Kayseri'den değil Anadolu'nun çeşitli yörelerinden fotoğraflar içeriyordu. Dolayısıyla o sadece Kayseri'yi değil Anadolu'yu da fotoğraflayan bir insandı.

Hâsılı 55 yıldır Anadolu'yu özellikle de Kayseri'yi fotoğraflayan Selçuk Emden 9 Mart'ta aramızdan ayrıldı. Fotoğrafçıyı diğerlerinden farklı kılan şey tıpkı bir yazar, bestekâr, ressam gibi kalan eserleri ile hafıza oluşturmaya devam ederek yaşamasıdır. Bu anlamda onun yaşaması eserlerinin hafızamıza aktarılması ile mümkün olacaktır. Umarım kendisi gibi bir fotoğraf ustası olan oğlu başta olmak üzere ailesi arşivini bir Kayseri ve Anadolu hafızası bilinci ile bu topraklara kazandırır...

Mevla rahmet eylesin...

Editör

KAYSERİ OLGUNLAŞMA ENSTİTÜSÜNDE OSMANLI HANEDANINA AİT SANDUKA ÖRTÜLERİ GERÇEĞİNE UYGUN OLARAK İŞLENİYOR.

2016 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, TÜRÇEK ve Türbeler Müze Müdürlüğünün işbirliği ile Sayın Emine Erdoğan hanımefendi himayelerinde başlatılan "Puşide Projesi" hayata geçiriliyor.

Kültür mirasımızın nadide örneklerinden olan "puşide" kelimesi Farsça örtü anlamına gelmekte olup mezar üzerine yerleştirilen, genellikle ahşap, mermer, taş veya çini kaplama sandukaları örtmek için kullanılan örtüleri ifade etmektedir. Eski Mısır ve Mezopotamya'ya dayanan sanduka yapma geleneği Müslümanlar arasında Emevîler döneminde ortaya çıkmış, Abbasiler ve Osmanlılarda da devam ederek zamanımıza kadar ulaşmıştır. Bizans İmparatorluğu'nda da uygulanan sandukaların üzerinin örtülmesi ise kıymetli zatlara saygı göstermek için İslamiyet'te de kabul görmüş ve uygulanmıştır. Osmanlı'da ise, cenaze merasimlerinde ve daha sonra türbelerde hanedan üyelerinin ve devlet büyüklerinin sandukaları değerli kumaşlarla örtülmüştür. Osmanlı medeniyetinin dinî mimari içerisinde yer alan önemli eserlerinden olan puşideler gerek işçilik ve malzemeleriyle gerekse de geleneksel el sanatlarımızdan örnekler vererek kültür tarihimize ışık tutmaktadır.

İlk aşaması 2017 yılında tamamlanan projede İstanbul Türbeler Müze Müdürlüğünden alınan listeler doğrultusunda, İstanbul'da bulunan Osmanlı hanedanına ait 23 türbedeki 158 puşidenin Türkiye'deki 9 Olgunlaşma Enstitüsü tarafından yenilenmesine karar verilmiştir.

Kayseri Olgunlaşma Enstitüsü El sanatları Teknolojisi El ve Makine Nakışı atölyesinde işlenen puşideler; Dival işi, Sim-Sırma işi, Mukavva işi, Bastırma işi de denilen halk arasında yaygın ismi Maraş işi olarak bilinen teknikle, aslına uygun olarak, 1 öğretmen denetiminde 8 usta öğretici tarafından işlenmektedir. Paket kâğıdı ve kartonların çiriş adı verilen özel bir madde ile kaplanması ve kaplanan kartonların "möhlüke" adı verilen özel bir bıçak yardımıyla desen oyulup kesilerek kadife kumaşa yapıştırılması, alttan hazırlanan kartonların kabartılıp desteklenerek özel tezgâhta üstten 3 ya da 6 katlı sim ve alt ipliğinde mumlanmış pamuklu iplik kullanılarak işlenmesiyle hazırlanan puşidelerin yapım süreleri işlemelerin yoğunluğuna göre değişmektedir.

Projenin ilk aşaması çerçevesinde Kayseri Olgunlaşma Enstitüsünün hazırladığı Sultan II. Mahmut'un kızı Saliha Sultan'ın puşidesi 6 ay süren özverili çalışma neticesinde tamamlanarak 16 Aralık 2017 tarihinde Beykoz Mecidiye Kasrı'nda gerçekleştirilen tanıtım programıyla sergilenmiştir.

Puşide programının ikinci aşamasında Kayseri Olgunlaşma Enstitüsünce hazırlanan Sultan Osmanoğlu Mustafa Sultan puşidesi de yine 6 ayda tamamlanmış ve takdimi yapılmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne gönderilmek üzere bekletilmektedir.

Kültürel değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir köprü vazifesi gören 24 olgunlaşma enstitüsünden biri olan Kayseri Olgunlaşma Enstitüsü gerek atölyelerindeki çalışmalarda gerekse de ulusal ve uluslararası projelerde olduğu gibi "Puşide Projesi"nde de üzerine düşen misyonu layığıyla yerine getirmektedir.

MİMAR SİNAN ETKİNLİKLERLE ANILDI

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanımız Dr. Memduh Büyükkılıç, Mimar Sinan'ın şehrimizin en önemli değerlerinden biri olduğunun bilincinde olduklarını, bu nedenle uluslararası boyutta daha iyi tanınmasını sağlayacaklarını belirtti. Mimar Sinan'ı anmak ve anlamak için Büyükşehir Belediyesi çeşitli etkinlikler düzenliyor. 8-13 Nisan tarihlerinde yoğun bir programla Mimar Sinan çeşitli yönleriyle tanıtıldı ve anıldı.

Mimar Sinan'ı anma programları çerçevesinde yapılan programlardan biri de biri de Çekül Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in konferansıydı. Prof. Dr. Metin Sözen Sinan için "Akıllı bir Kayserili" ifadesini kullandı.

Başta Büyükşehir Belediyesi olmak üzere pek çok kurumun destek verdiği ve Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç'ın büyük özen gösterdiği Mimar Sinan'ı Anma Etkinlikleri çerçevesinde bir konferans gerçekleştirildi. Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda yapılan "Dünya Durdukça Sinan" konulu konferansa büyük ilgi gösterildi. Çekül Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in verdiği konferansı Memduh Büyükkılıç da takip etti.

"Dünya durdukça Sinan"

Konferans öncesinde Başkanımız Memduh Büyükkılıç'ın konuşmasının ardından "Dünya Durdukça Sinan" konulu bir kısa film gösterildi. Filmde, Sinan'ın mimari anlayışı ve bu anlayışla yaptığı eserler ile bıraktığı mimarlık mirası anlatıldı. Filmde ayrıca Mimar Sinan'ın, 500'e yakın eseri ile Osmanlı mimarisini taçlandıran, çağları aşmış ve evrensel boyutlara ulaşmış bir mimar olduğu vurgulandı.

"Büyük zorluklar yaşadı"

Çekül Vakfı Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen de konferansında Mimar Sinan'ın büyük zorlukları aşan akıllı bir Kayserili olduğunu söyledi. Sinan'ın hangi zorlukları yeneceğini düşünmeden yola çıkmadığını ifade eden Sözen, Sinan'ın kendi döneminde gösterdiği sabrı bugün kimsenin gösteremeyeceğini dile getirdi. Mimar Sinan'ın; Michelangelo, Leonardo Da Vinci gibi dünyanın her yerinde bilinen isimlerden olması gerektiğini ifade eden Prof. Dr. Sözen, Memduh Büyükkılıç'la birlikte bunu sağlamak için çalıştıklarını kaydetti.

MİMAR SİNAN, AĞIRNAS'TA ANILDI

Büyükşehir Belediye Başkanımız Memduh Büyükkılıç, Mimar Sinan'ı anma programına katılmak üzere gittiği Ağırnas'ta vatandaşlarla selamlaştı, hal hatır sordu ve küçük bir çocukla yakından ilgilendi. Mimar Sinan'ın doğum yeri olan Ağırnas'taki anma programı öğrencilerin farklı yörelerden halk oyunları gösterileri ile başladı. Programda daha sonra Mimar Sinan'ı anlatan bir film gösterildi.

Okullar arasında gerçekleştirilen şiir, kompozisyon ve resim yarışmasında dereceye girenlere ödüllerinin verilmesinin ardından Olgunlaşma Enstitüsü tarafından Mimar Sinan'ın da canlandırıldığı bir sunum yapıldı.

"Çocukların adı Sinan olmalı"

Çekül Vakfı Başkanı ve Tarihi Kentler Birliği Danışma Kurulu Başkanı Prof. Dr. Metin Sözen de Ağırnas'ta bir konuşma yaparak Kayseri'de ve Mimar Sinan'ın doğduğu çevrede çocukların göbek adının Sinan olması gerektiğini belirtti. Prof. Dr. Sözen, "Büyük değerlere büyük yer verdiğimizde uluslararası boyutta nasıl büyük bir ulus olduğumuz ortaya çıkar" diye konuştu.

Memduh Büyükkılıç da konuşmasında, Mimar Sinan ile birlikte Kayseri'yi uluslar arası boyuta taşıyacaklarını vurgulayarak, "Mimar Sinan'ın torunu olmak bizim için çok önemli. Metin Sözen Hocam çocukların göbek adı Sinan olsun dedi; ama sadece göbek adları değil adları Sinan olmalı. Üç kıtada eserleri olan, bir asırlık ömrüne 467 eser sığdıran bir dahinin torunu olmanın gururunu yaşıyoruz. Bizler Sinan'ı uluslararası boyuta taşırken aynı zamanda Kayserimizi taşımak ve onun büyüklüğünden Kayserimizin istifade etmesini sağlamak istiyoruz. İlhamını aldığı Erciyes'i uluslararası boyuta taşımak istiyoruz. Bu anlayış içinde Büyükşehir Belediyesi ve tüm paydaşlarımızla Mimar Sinan'ı daha güzel noktalara taşıyacağız" dedi.

Anma programına katılan Vali Şehmus Günaydın da, Mimar Sinan'ı her haliyle örnek almamız gerektiğini belirtti. Tören alanındaki öğrencilere de seslenen Günaydın, "Mimar Sinan gibi ülkemize önemli eserler kazandırmanız için hedefler koymanız gerekir" diye konuştu.

Ağırnas'ta renkli anlar

Konuşmaların ardından Mimar Sinan'ın evindeki Sinan konulu serginin açılışı yapıldı. Sergiyi ve Mimar Sinan'ın evini gezenlere gilaburu suyu ikram edilince Başkan Memduh Büyükkılıç, bir hekim olarak gilaburu suyunun yararlarından bahsetti. Ağırnas'ta gerçekleştirilen Mimar Sinan'ı anma etkinliklerinde katılımcılara bulgur pilavı ve ayran da dağıtıldı.

GENÇ KAYMEK

Milletimizin en değerli hazinesi olan gençlerin geleceğine imza atmak amacıyla çıkılan yolun ve binlerce öğrencisi yüzlerce öğretmeni ile gençleri kucaklayan hareketin adı... Geleceği özenle ve şevkle yoğuran ellerde yoğrulan kahraman cesur yüreklerdir GENÇ KAYMEK...

Kimi zaman ilkokul öğrencisinin gözündeki ışıltı, kimi zaman üniversite hayallerini ilmek ilmek işlemiş bir gencin damarlarındaki kazanma hırsı, çoğu zaman tohumda ormanı gören, her öğrencisini gönül bahçesinin en nadide çiçeği gibi yetiştirmeyi kendine görev edinmiş bir öğretmenin kaleminden dökülen bir harftir GENÇ KAYMEK...

Göz bebeği evlatlarını sokakların karanlık ve puslu girdaplarında kaybetmekten korkan ailelerin sığındığı huzurlu bir liman, gözlerinde savaşın sessiz çığlığını taşıyan minik muhacirlere Enes bin Malik gibi ensarlık yapabilme gayretinin adıdır GENÇ KAYMEK...

Çanakkale'de gururlanırken, Allahuekber Dağları'nda karlar üzerinde hüzünlenirken izcilerden yükselen "Bizi vatansız koyma Ya Rab!" dualarının semada yankılanışı, bazen gözlerden süzülen sevinç gözyaşı, bazen en başköşeye konulan güzel anıların ortağı, bazen de başarının yegâne adresidir GENÇ KAYMEK...

Farklı olmak, kendi özünü keşfetmekten geçiyor. Bu yüzden, bir insanın kendini keşfetme yolculuğudur GENÇ KAYMEK...

Milli, ahlaki, insani ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; topluma karşı sorumluluk duyan; beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir karaktere sahip nesiller yetiştiren bir kurum olarak en büyük yatırımdır GENÇ KAYMEK...

Ben gelmedim dava için
Benim işim sevgi için
Dost'un evi gönüllerdir
Gönüller yapmaya geldim.

diyen Yunus Emre gibi gönüller yıkmayı değil gönüller yapmayı ilke edinen gençler yetiştirmektir aslolan en büyük vazife...

Bu âdem dedikleri
El ayakla baş değil.
Âdem manâya derler
Sûret ile kaş değil

Mısralarında Kaygusuz Abdal ne kadar da güzel anlatmış insanı insan yapan en önemli şeyin et ve kemikten ibaret olmadığını asıl en büyük erdemin manâ olduğunu.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak sosyal belediyeciliğin vücut bulmuş hali olan GENÇ KAYMEK'te yaratılan sevdirilir her bir körpe yüreğe. Sadece baharda değil daima açsın diye güller, gönüllerin sultanının ahlâkı sevdirilir ve o ahlâkla ilmek ilmek bezendirilir her bir nefis. İyi bir geleceğe sahip olmanın ötesinde örnek bir karakter taşıyabilmek ve erdemli olmak marifetiyle marifetlendirilir melek yüzlüler...

ERCİYES GEZİSİ: Büyükşehir Belediyesinin gerçekleştirdiği Profesyonel Fotoğraf Eğitimi ve Kültür Gezisi bu ay Kayseri'nin en önemli turizm değeri olan Erciyes Dağı'nda yapıldı. Eğitime katılanlar Erciyes'in eşsiz güzelliğini fotoğraflama imkânı buldu.

Büyükşehir Belediyesi, kültür sanat etkinlikleri kapsamında fotoğraf tutkunlarını düzenli olarak Kayseri'nin önemli tarihî ve doğal güzellikleriyle buluşturmaya devam ediyor. Profesyonel Fotoğraf Eğitimi için bu kez Erciyes Dağı'na bir gezi düzenledi. Geziye katılan fotoğrafçılar Erciyes'in güzelliğini yansıtan birbirinden güzel kareler çektiler.

KAYMEK ÜRÜNLERİNE MARDİN'DE BÜYÜK İLGİ: Mardin Büyükşehir Belediyesi tarafından "Öğren Kazan Üret Kazan" projesi kapsamında düzenlenen Üreten Kadın Festivali'ne Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki KAYMEK Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları da katıldı. Festivaldeki KAYMEK standına büyük ilgi gösterildi.

KAYMEK'in de katıldığı, Mardin Valisi ve Büyükşehir Belediye Başkan Vekili Mustafa Yaman'ın açılışını gerçekleştirdiği festivalde binlerce çeşit ürün sergilendi. 15 Temmuz Demokrasi ve Şehitler Parkı'nda düzenlenen etkinlikte 23 ilden gelen, toplum yararına faaliyet yürüten sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, kadın dernekleri ve eğitim merkezleri stant açtı.

KAYMEK Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları tarafından açılan stantta sergilenen el emeği göz nuru ürünler Mardin halkı tarafından yoğun ilgi gördü.

SNOWKİTE DÜNYA KUPASI ERCİYES'TE YAPILDI: Dünyanın sayılı kış sporları merkezlerinden biri haline gelen Erciyes, dünya şampiyonalarına ev sahipliği yaptı. 1-3 Mart tarihleri arasında Erciyes'te yapılan IKA Snowkite Dünya Kupası'nın 4'üncü etabı büyük mücadeleye sahne oldu.

Geçen yıl Snowkite Dünya Kupası'nın final etabına da ev sahipliği yapan Erciyes'te bu yıl Dünya Kupası'nın 4'üncü etabı gerçekleştirildi. Uluslararası Kiteboard Federasyonu, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Erciyes A.Ş. ve Oli Spor Kulübü tarafından organize edilen Dünya Kupası'nda; Almanya, İtalya, Hollanda, Avusturya, Rusya, Litvanya, Ukrayna ve Türkiye'den en iyi snowkite sporcuları mücadele etti.

Yarışlarda 2003 doğumlu Türk sporcu Sarp Bulut, kendisinden yaşça büyük birçok yerli ve yabancı sporcuyu geride bırakarak "Snowboard" kategorisinde uzun mesafe ve parkur yarışlarında ilk 3 içerisinde kendine yer buldu.

Coğrafi yapısı ve düzenli meltem akışı sebebi ile dünyadaki en iyi snowkite merkezlerinden biri olan Erciyes'te yapılan Snowkite Dünya Kupasında müsabakalar sonucunda; uzun mesafe kayak erkeklerde

Almanya›dan Florian Gruber birinciliği, yine Almanya'dan Felix Kersten ikinciliği ve Ukrayna'dan Dmytro Yasnolobov üçüncülüğü elde etti. Uzun mesafe kayak kadınlarda İtalyan sporcu Cristina Corsi birinci oldu.

Uzun mesafe snowboard yarışlarında erkeklerde birinciliği Rusya'dan Artem Renev, ikinciliği yine Rusya'dan Igor Zakhartsev, üçüncülüğü ise Türkiye'den Sarp Bulut elde etti. Uzun mesafe snowboard kadınlarda Avusturya'dan Aija Ambrasa birinci, Hollanda'dan Chanti Van Boxtel ikinci, Rusya'dan Zulfiia Tatlybaeva ise üçüncü sırada yer aldı.

Kısa mesafe kayak erkeklerde, Alman Florian Gruber birinci, Ukraynalı Dmytro Yasnolobov ikinci, Alman Felix Kersten üçüncü olurken, kadınlarda bu kategoride İtalyan sporcu Cristina Corsi birinciliği elde etti.

Kısa mesafe snowboard yarışlarında erkeklerde Rus Artem Renev birinci, yine Rus İgor Zakhartsev ikinci, Türkiye'den Sarp Bulut ise üçüncü oldu. Kısa mesafe snowboard kadınlarda Avusturya'dan Aija Ambrasa birinci, Hollanda'dan Chanti Van Boxtel ikinci, Rusya'dan Zulfiia Tatlybaeva üçüncü sırada kendisine yer buldu.

TASAVVUF MÜZİĞİ KONSERİ: Kayserili müzikseverlere yönelik olarak düzenlenen konserlerden biri de konservatuvarımız tarafından düzenlenen Tasavvuf Müziği konseriydi. Tasavvuf Musikisi Korosu Şehir Tiyatrosu'nda izleyicileriyle buluştu.

Tasavvuf Musikisi Korosu, Şef Yusuf Hikmet Balak yönetiminde Şehir Tiyatrosu'nda bir konser vererek koro ve solo halinde tasavvuf musikisinden örnekler sundu. Konser, tasavvuf musikisini sevenler tarafından ilgiyle takip edildi.

ÇOCUKLAR VE YETİŞKİNLER İÇİN TİYATRO: Büyükşehir Belediyesi her yaş grubuna hitap eden kültür sanat etkinliklerine devam ediyor. Hafta sonu hem yetişkinler hem de çocuklar için iki ayrı oyun sahnelendi.

Kültür sanat etkinlikleri çerçevesinde "Akif" adlı oyun Şehir Tiyatrosu'nda sahneye konuldu. Mahmud Tahsin'in yazıp yönettiği oyunda, Mehmet Akif Ersoy'un kızına bıraktığı mektup ve bu mektupta yer alan hatıraları anlatılıyor. Oyun, Mehmet Akif'in çok bilinmeyen hayatını da sahneye taşıyor.

Öte yandan hafta sonlarında çocuklar için de çeşitli oyunlar sahnelendi. Bu oyunlardan biri olan, Nisa İnci'nin yazdığı "Arkadaşım Robot" adlı oyun Şehir Tiyatrosu'nda iki seans halinde sahneye konuldu. Oyunda, bir çocuğun annesi tarafından yapılan robotla yaşadıkları anlatılıyor.

HER YAŞA TİYATRO: 7'den 70'e her kesime hitap eden kültür sanat etkinlikleri düzenli olarak devam ediyor. Her hafta sonu etkinlikler çerçevesinde hem küçükler hem de yetişkinler için iki ayrı tiyatro sahnelendi. "Çat Kapı" adlı oyun Şehir Tiyatrosu'nda sahneye konulan oyunlardan biriydi. Uygur Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelenen oyunda ünlü isimler rol aldı. Oyunda iki kardeş ile aileleri arasında geçen olaylara yer verildi.

Ayrıca çocuklar için de ünlü masal kahramanı Pinokyo sahneye konuldu. İki seans halinde sahnelenen oyuna büyük ilgi gösterildi ve Şehir Tiyatrosu tıklım tıklım doldu. Tiyatro Mie oyuncularının sahnelediği oyunda yalan söylediğinde burnu uzayan Pinokyo'nun maceralarına yer verildi. Pinokyo'nun ardından bir başka masal kahramanı olan Parmak Çocuk da

Kayserili çocuklarla buluştu. İki seans halinde sahnelenen oyuna çocuklar ve aileleri büyük ilgi gösterdi. Salim Dörtcan'ın yazıp yönettiği oyunu Tiyatro Mie oyuncuları sahneledi.

AVRASYA YÜKSEKÖĞRETİM ZİRVESİ: Bu yıl 4'üncüsü yapılan EURIE – Avrasya Yükseköğretim Zirvesi'ne Abdullah Gül Üniversitesi de katıldı. İstanbul Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda yapılan zirvede 60'dan fazla ülkeden 2 bin 500'den fazla katılımcı yer aldı.

Dünyanın üçüncü büyük Yükseköğretim Zirvesi olan EURIE 2019'a katılan AGÜ de "Study in Turkey" standında katılımcılarla buluştu. Zirveye katılan Uluslararası Ofis Koordinatörü Emeric Abrignani ise AGÜ'nün yükseköğretim alanındaki başarılı uygulamalarını anlatan bir sunum yaptı.

AGÜ Teknoloji ve Transfer Ofisi (AGÜ TTO) Koordinatörü Aytaç Uzunlas ile Teknoloji ve Transfer Ofisi uzmanlarından Selahattin Aydoğdu da zirveye katılarak "Uluslararası Girişimcilik ve İnovasyon" konulu bir etkinlikte jüri üyesi oldu.

GİRİŞİMCİLİK RUHU: AGÜ Gençlik Fabrikası tarafından düzenlenen ve kültür, sanat, spor, eğitim ve iş dünyasının önde gelen isimlerini öğrencilerle buluşturmayı hedefleyen "AGÜ Talks" söyleşilerine Op. Dr. Kemal Tekden, konuşmacı olarak misafir oldu. Sümer Kampüsü Rektörlük Konferans Salonunda gerçekleştirilen konferansa Rektör Prof. Dr. İhsan Sabuncuoğlu, AGÜ'den ve Kayseri'deki diğer üniversitelerden öğrenciler, akademik ve idari personel katıldı.

Konferansta öğrencilere iş yaşamı ile ilgili önerilerde bulunan Op. Dr. Kemal Tekden, onlara her şeyden önce hayatı daima sorgulamaları gerektiğini, kendilerini tanımaları, keşfetmeleri gerektiğini anlattı. Tekden, "Her şeyden evvel hayatı daime sorgulamak gerektiğine inanıyorum.

Ben niçin okuyorum demeniz lazım. Bu sorgulama bizim hayatımızın en önemli konusu olmalı." dedi.

Kendini keşfetmeyen, kendini tanımayan bir insanın başarılı olmasının mümkün olmadığını ifade eden Tekden, "Kendinizi keşfedin. Kendini keşfetmeyen, kendini tanımayan bir insanın başarılı olması mümkün değil. Hangi zekânız yüksek, görsel zekâ mı, sosyal zekâ mı, içsel zekâ mı? Bunlar varsa zaten duygusal zekânız var demektir. Başarıda en önemli kriter budur. IQ'nuz çok yüksek olabilir, başarı şansınız hayatta yüzde 20'dir. Ama duygusal zekânız varsa yüzde 80 katkı yapar. Bunu bilmek zorundasınız, yeteneklerinizi bileceksiniz. Birçok insan yeteneklerini bilmeden çalışıyor" diye konuştu.

Öğrencilere asla pes etmemelerini tavsiye eden Tekden, lider olmanın da önemine dikkati çekti.

Tekden, bir işletmede lider olmanın önemini anlattı. Liderin, insanlara yetki dağıtan ve onlara güvenen insan olduğunu, bunun için ufuk sahibi olması gerektiğini anlattı. Kemal Tekden konuşmasının ardından öğrencilerin sorularını yanıtladı.

IV. YAŞAM BİLİMLERİ KONGRESİ: AGÜ Yaşam ve Doğa Bilimleri Fakültesi tarafından düzenlenen "Yaşam Bilimleri Kongresi" Sümer Kampüsü Rektörlük Konferans Salonunda yapıldı. Bu yıl 4'ncüsü organize edilen kongrede, çok sayıda şehirden, çeşitli üniversitelerden biyoloji, genetik, tıp, eczacılık, biyomühendislik, kimya ve mühendislik bilimlerinden yaklaşık 300 katılımcı yer aldı.

Yaşam bilimleri alanında çalışan, temel, klinik ve mühendislik bilim alanlarından uzman ve öğrenciler bir araya getirilerek interaktif bir ortam yaratılması hedeflenen kongrede, temel olarak kanser biyolojisi, proteomiks, biyoinformatik, doku mühendisliği, kök hücre, nanobiyoteknoloji, sinirbilim, immünoloji ve biyomedikal

enstrümantasyon gibi önemli konular ele alındı.

Kongrenin açılışında konuşan Rektör Prof. Dr. İhsan Sabuncuoğlu, Yaşam Bilimlerinin, Moleküler Biyoloji ve Genetik alanının günümüzde özellikle insan sağlığı, mutlu ve sağlıklı bir gelecek için çok önemli olduğunu vurguladı. "Moleküler Biyoloji ve Genetik alanı, özellikle tıp alanına büyük ve çok önemli katkılar sağladı. Daha sağlıklı daha mutlu yarınlar yaşamamız için bu alandaki çalışmalara daha çok ihtiyacımız var." dedi.

AGÜ'de kurucu dekan ve Rektör Yardımcısı iken İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'ne (İYTE) Rektör olarak atanan Prof. Dr. Yusuf Baran da konuşmasında, dünya tarihindeki teknolojik gelişmeleri, bilginin önemini, Yaşam Bilimleri ve Moleküler Biyoloji ve Genetik alanındaki gelişmeleri anlattı. İYTE Rektörü Prof. Dr. Baran, "Geçmişten Geleceğe Bilim ve Toplum" başlıklı bir de sunum yaptı. Rektör Baran sunumunda robotik, kablosuz elektrik, mobil uygulamalarla sağlık kontrolleri, kök hücre gibi alanlardaki gelişmeler hakkında bilgiler verdi. Yaşam ve Doğa Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Alaattin Şen ise IV. Yaşam Bilimleri Kongresi'ne katılan ve destek sağlayan herkese teşekkür ederek, kongrede birçok alanda bilgi alışverişinde bulunacağını ifade etti.

Kongre hakkında bilgiler veren Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölüm Başkanı Dr. Öğretim Üyesi Emel Başak Gencer Akçok ise kongrenin Moleküler Biyoloji ve Genetik, Biyoloji, Biyomühendislik, Tıp, Eczacılık, Diş Hekimliği, Kimya Mühendisliği, Malzeme Bilimi ve Mühendisliği, Biyoinformatik, Nanoteknoloji ve diğer temel bilim alanlarında uzmanlık yapan bilim insanlarının araştırmalarına ve öğrencilerin vizyonlarına önemli katkılar sunacağını ifade etti. Çeşitli sunumlar ve konuşmaların yapıldığı kongre iki gün sürdü.

AGÜ'DE YEMEN GÜNÜ: AGÜ Uluslararası Ofisi tarafından başlatılan Kültürlerarası Etkinlik Serisi kapsamında, Uluslararası Öğrenci Birliği Kulübü ve Yemenli Öğrenciler Birliği ile ortaklaşa düzenlenen Yemen Günü etkinliği, Sümer Kampüsü Rektörlük Konferans Salonunda yapıldı. İstiklal Marşı ve ardından Yemen Ulusal Marşıyla başlayan etkinlikte, Yemenli öğrenciler kültürlerini, geleneksel kıyafetleri, dans gösterileri, sunumlar ve tanıtım filmleriyle tanıttı. Öğrenciler çeşitli sunumlar da yaparak ülkeleri hakkında sosyal, kültürel, coğrafi ve tarihî bilgiler verdi.

AGÜ Uluslararası Ofisinin farklı kültürlerin buluşması ve kaynaşması amacıyla başlattığı Kültürlerarası Etkinlik Serisi'nin devam edeceği belirtildi. Yemen Günü etkinliğini çeşitli ülkelerden çok sayıda öğrenci ile üniversitedeki yabancı uyruklu öğretim görevlilerinin yanı sıra akademik ve idari personel tarafından ilgiyle izledi. Etkinlik, yöresel yiyecek ve içecek ikramlarıyla sona erdi.

ERÜ'DE "FİLİSTİN TANITIM GÜNÜ: Erciyes Üniversitesinde Uluslararası Öğrenciler Koordinatörlüğü, Filistinli Öğrenciler Derneği ve Medeniyetin Burçları Derneği tarafından "Filistin Tanıtım Günü" düzenlendi. Sabancı Kültür Sitesinde gerçekleştirilen etkinliğe; Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Sıdkı İlkay ve İl Müftüsü Prof. Dr. Şahin Güven'in yanı sıra çok sayıda akademisyen ve öğrenci katıldı. Kur'an-ı Kerim tilaveti ile başlayan etkinliğin açılış konuşmasını yapan Kayseri Filistinli Öğrenciler Derneği Başkanı Abdullah Dawoodu dernek faaliyetleri hakkında bilgiler verdi.

İl Müftüsü Prof. Dr. Şahin Güven'in, Mescid-i Aksa ile ilgili konuşmasının ardından kürsüye gelen Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Sıdkı İlkay, Türkiye ile Filistin halkının yüzyıllar öncesine giden, ortak bir tarihe ve yakın sosyal ilişkiye sahip olduğunu belirtti.

Açılış konuşmalarının ardından Filistin tanıtım videosu gösterildi ve geleneksel dans gösterisi gerçekleştirildi.

DÜŞÜNCENİN İZİNDE: K. POPPER: ERÜ Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü tarafından "Düşüncenin İzinde XXXVII: K. Popper" konulu konferans düzenlendi. Edebiyat Fakültesi Konferans Salonunda gerçekleştirilen etkinliğin açış konuşmasında Felsefe Bölüm Başkanı Prof. Dr. Arslan Topakkaya, Karl Popper'ın çağdaş felsefenin önemli filozoflarından olduğunu söyledi.

Prof. Dr. Topakkaya, konferansın konuşmacısı Biruni Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Adnan Ömerustaoğlu ile katılımcılara teşekkür etti. Daha sonra Biruni Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Adnan Ömerustaoğlu, "Düşüncenin İzinde XXXVII: K. Popper" konulu konferans verdi.

Prof. Dr. Ömerustaoğlu, "Karl Popper, 20. yüzyılın önemli simalarından birisi. 1902 yılında Viyana'da doğuyor. Viyana 20. yüzyıla damgasını vuran bir şehir. Viyana çevresi, Viyana Üniversitesi, hem bilim, hem felsefe, hem sanat alanında, hem de siyaset alanında dünyayı belirlemiştir. Karl Popper, 1. Dünya Savaşı yıllarında çocuktur. Ama dünya sorunlarına kafa yormaktadır. 2. Dünya Savaşı yıllarında bir akademisyendir ve 2. Dünya Savaşı'nı çok dehşetli bir şekilde yaşamıştır. Avusturya'yı terk etmek zorunda kalmıştır. En önemli eserlerinden birisi olan Açık Toplum ve Düşmanları adlı eserini 1942 yılında ülkesinin dışında yazmak zorunda kalmıştır." dedi. Erciyes Üniversitesi öğrencileri ve akademisyenlerin ilgiyle izlediği konferans soru ve cevapların ardından sona erdi.

A STAR ALLIANCE MEMBER
TURKISH AIRLINES
MİSAFİRLİKTEN
ÇOK DAHA FAZLASI
Sizi bulutların ötesine çıkaran benzersiz Business Class deneyimimizin sırrı,
yaptığımız her işin kalbinde dünyaca ünlü misafirperverliğimizin bulunmasında saklı.
TURKISH AIRLINES